

รายงานสรุปบทเรียนการดำเนินงาน โครงการ The Biodiversity Finance Initiative (BIOFIN)

ในพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จัดเตรียมโดย มูลนิธิสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย

เสนอต่อ มูลนิธิรักษ์ไทย

16 พฤษภาคม 2566

คำนำ

โครงการ The Biodiversity Finance Initiative (BIOFIN) เป็นความร่วมมือในระดับโลกจากการริเริ่มของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP: United Nations Development Programme) เพื่อตอบสนองความท้าทายในประเด็นการลงทุนเพื่อความหลากหลายทางชีวภาพ โดยมุ่งเพิ่มการลงทุนในการจัดการระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพในระดับประเทศ มุ่งเน้นที่การหาช่องว่างระหว่างระดับการลงทุนและการลงทุนที่เหมาะสมในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ และพัฒนาแนวทางในการลดช่องว่างดังกล่าวผ่านการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานหรือนวัตกรรมการจัดหาทุน เพื่อหาแนวทางผสมผสานทางการลงทุนเพื่อการจัดการอนุรักษ์ และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพที่เหมาะสมของแต่ละประเทศ

มูลนิธิรักษ์ไทยได้รับการสนับสนุนจากโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ประเทศไทย ให้การดำเนินงานโครงการ The Biodiversity Finance Initiative (BIOFIN) ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้มอบหมายให้มูลนิธิสถาบันสิ่งแวดล้อมไทยดำเนินการสรุปบทเรียนการดำเนินงานภายใต้โครงการดังกล่าว เพื่อสะท้อนรูปแบบการทำงานในการตอบสนองความท้าทายในการจัดการระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งได้จัดทำรายงานสรุปบทเรียนการดำเนินงานโครงการ The Biodiversity Finance Initiative (BIOFIN) ในพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี แล้วเสร็จ ประกอบด้วย ความเป็นมาและกระบวนการสรุปบทเรียน ข้อมูลพื้นที่เกาะเต่า การพัฒนากลไกทางการเงินเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพพื้นที่เกาะเต่า และสรุปและข้อเสนอเพื่อนำไปใช้ในการเผยแพร่และขยายผลการพัฒนากลไกทางการเงินเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพต่อไป

สารบัญ

คำนำ

สารบัญ

1. ความเป็นมาและกระบวนการสรุปบทเรียน	1
• การริเริ่ม The Biodiversity Finance Initiative (BIOFIN) ในประเทศไทย	1
• แนวคิดและกระบวนการสรุปบทเรียน	3
2. ข้อมูลพื้นที่เกาะเต่า	5
• ข้อมูลทั่วไป	5
• ความหลากหลายทางชีวภาพ	5
• ความสำคัญด้านการท่องเที่ยว	6
• โอกาสและความท้าทายในการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่เกาะเต่า	7
3. การพัฒนากลไกทางการเงินเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพพื้นที่เกาะเต่า	10
• กระบวนการพัฒนากลไกทางการเงิน	10
• บทเรียนที่ได้จากการดำเนินงาน	11
• บทบาทของภาคี	22
• ข้อจำกัดในการดำเนินงาน	23
• ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงาน	24
4. สรุปและข้อเสนอ	25
• สรุปบทเรียน	25
• ข้อเสนอการต่อยอดในพื้นที่เกาะเต่า	27
• ข้อเสนอการขยายผลสู่พื้นที่อื่น	28
บรรณานุกรม	29

1. ความเป็นมา

และกระบวนการสรุปบทเรียน

มูลนิธิรักษ์ไทยได้รับการสนับสนุนจากโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ประเทศไทย ในการดำเนินงานโครงการ The Biodiversity Finance Initiative (BIOFIN) ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งได้ดำเนินงานอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เดือนธันวาคม 2563 ถึงเดือนมิถุนายน 2566 จึงได้มอบหมายให้มูลนิธิสถาบันสิ่งแวดล้อมไทยดำเนินการสรุปบทเรียนการดำเนินงาน ภายใต้โครงการดังกล่าว เพื่อสะท้อนรูปแบบการทำงานในการตอบสนองความท้าทายในการจัดการระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งจะนำไปเผยแพร่และขยายผลการพัฒนากลไกทางการเงินในการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพต่อไป โดยมุ่งเพิ่มการลงทุนในการจัดการระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพในระดับประเทศ

การริเริ่ม The Biodiversity Finance Initiative (BIOFIN) ในประเทศไทย

โครงการ BIOFIN หรือ The Biodiversity Finance Initiative เป็นความร่วมมือในระดับโลกเพื่อตอบสนองความท้าทายในประเด็นการลงทุนเพื่อความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity Finance) โดยมุ่งเพิ่มการลงทุนในการจัดการระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพในระดับประเทศ ซึ่งโครงการมีกรอบความคิดและกระบวนการทำงานที่ครอบคลุมการบริหารจัดการเงิน บุคลากร และทรัพยากรด้านอื่น ๆ เพื่อรักษาความหลากหลายทางชีวภาพอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ทั้งนี้ โครงการ BIOFIN ยังมุ่งหวังการสร้างผลลัพธ์ทางการเงิน 4 ประการ คือ (1) สร้างรายได้จากการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ (Generate revenue) (2) วางกรอบงบประมาณที่เกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพอย่างเหมาะสม (Realign current expenditure) (3) หลีกเลี่ยงค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้สำหรับการฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ (Avoid the need for future biodiversity expenditures) และ (4) เกิดการลงทุนด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น (Deliver financial resources more effectively and

efficiently) อีกทั้ง พัฒนาแนวทางการบริหารจัดการและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพผสมผสานกับการลงทุนที่เหมาะสมของแต่ละประเทศ (นิรันดร์, 2562)

โครงการ BIOFIN ได้เริ่มดำเนินงานในประเทศไทยโดยผ่านการเห็นชอบของรัฐบาลไทย เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2557 โดยมีแผนการเงินเพื่อความหลากหลายทางชีวภาพที่กำหนดแนวทางสนับสนุนการจัดการด้านการเงินเพื่ออนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งเพิ่มการลงทุนในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและส่งเสริมการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภาคเอกชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ให้มีส่วนร่วมในการดูแลสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ และสามารถนำผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการ BIOFIN ไปจัดทำนโยบาย แผน มาตรการ หรือกลไกทางการเงินที่เหมาะสมกับบริบทประเทศต่อไป

แผนงานในการดำเนินโครงการระยะที่ 2 คือ การริเริ่มโครงการนำร่องกลไกการเงินตาม Biodiversity Finance Plan for Thailand ซึ่งได้เริ่มต้นในกลางปี 2561 ไปจนถึงปี 2565 โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์หลัก 2 ข้อ ได้แก่ การสร้างการตระหนักรู้และเพิ่มขีดความสามารถของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการนำกลไกทางการเงินเพื่อความหลากหลายทางชีวภาพที่มีหลากหลายประเภท มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของ และการสนับสนุนการจัดทำแผนการเงินและการนำเครื่องมือทางการเงินมาใช้ในการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่นำร่อง รวมทั้งการจัดทำรายงานศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการลงทุนในโครงการต่าง ๆ การออกแบบแนวนโยบายใหม่ๆ การพัฒนาเพิ่มขีดความสามารถ สนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายในการนำร่องกลไกการเงิน และการดำเนินโครงการนำร่องให้แล้วเสร็จเพื่อขยายไปสู่ส่วนต่าง ๆ ทั้งในระดับส่วนกลางและระดับท้องถิ่น

โครงการ BIOFIN ประเทศไทยได้คัดเลือกโครงการนำร่องกลไกการเงินเพื่อความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อดำเนินงานในพื้นที่นำร่อง (pilot site) ได้แก่ กลไกการเงินเพื่อจัดเก็บค่าดูแลปะการังและการแก้ปัญหาขยะบนเกาะเต่า อำเภอกោះพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยจะเก็บจากผู้ที่ได้รับการบริการจากระบบนิเวศในพื้นที่เกาะเต่า และการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์เกาะเต่าช่วยการบริหารจัดการรายได้ค่าสาธารณณะและสิ่งแวดล้อมของเกาะเต่าให้มีประสิทธิภาพสูงสุดและโปร่งใสมีธรรมาภิบาล

การดำเนินงานโครงการ BIOFIN ในพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะเต่า ประกอบด้วยผลผลิต 3 ประการ ได้แก่

- 1) การจัดระบบและกลไกจัดเก็บค่าบริการจากผู้ใช้บริการระบบนิเวศ (Implementation of User charge mechanism and system) โดยการประชุมหารือกับผู้เกี่ยวข้องทั้งผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเกาะเต่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อสร้างความเข้าใจและกำหนดแนวทางร่วมกัน พร้อมวางระบบการจัดเก็บเงินให้เป็นที่ยอมรับ ทดสอบและปรับปรุงการเก็บค่าบริการ พร้อมกับการเสริมสร้างศักยภาพของเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเกาะเต่า คณะทำงานด้านสิ่งแวดล้อม และการพัฒนายุทธศาสตร์ชุมชนในการวางแผนและดำเนินการในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อลดความเสี่ยงและภัยคุกคามต่อความหลากหลายทางชีวภาพ

- 2) การเสริมสร้างศักยภาพองค์กรในพื้นที่เกาะเต่า (Capacity Building for Koh Tao) เป็นการเสริมสร้างศักยภาพของสตรี เยาวชน ตลอดจนกลุ่มเครือข่ายอาสาสมัคร ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเกาะเต่า ผ่านกิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการ การอบรม และสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มต่าง ๆ ร่วมจัดกิจกรรมรณรงค์ รวมถึงการติดตามการดำเนินโครงการของกลุ่มที่ได้ทุนสนับสนุนจากโครงการ Koh Tao Better Together เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงกับการคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพ
- 3) การสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการจัดเก็บค่าบริการจากผู้ให้บริการระบบนิเวศ รวมถึงจัดทำเอกสารสรุปกระบวนการดำเนินงานและบทเรียน (Awareness raising on user charge and documentation of implementation process with lesson learned) ด้วยการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การจัดเก็บค่าบริการจากผู้ให้บริการระบบนิเวศแก่นักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผ่านสื่อ การประชุม และกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ การจัดทำกลยุทธ์เพื่อความยั่งยืนเมื่อสิ้นสุดโครงการ รวมถึงการบันทึกประสบการณ์การเรียนรู้จากโครงการและแนวปฏิบัติในการจัดเก็บค่าบริการจากผู้ให้บริการระบบนิเวศ เพื่อขยายผลแก่หน่วยงานที่สนใจ

แนวคิดและกระบวนการสรุปบทเรียน

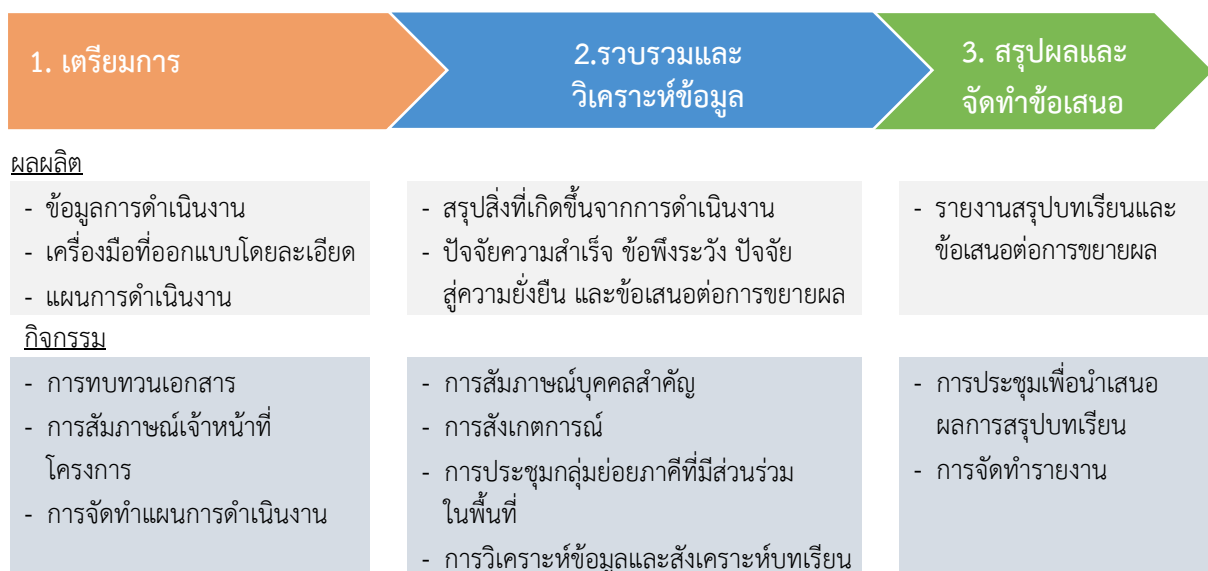
บทเรียนเป็นบทสรุปความรู้ที่เป็นรูปธรรมที่ได้จากกระบวนการทำงาน ซึ่งบทสรุปดังกล่าวเป็นการอธิบายผลการทำงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญที่ทำให้เกิดผลเช่นนั้น อีกทั้งบทเรียนยังเป็นข้อค้นพบใหม่ (ความรู้) ที่ได้จากกระบวนการทำงาน ซึ่งข้อค้นพบใหม่นี้ คือ การอธิบายผลการทำงานที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้คาดหมายทั้งที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ แต่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานให้ดีขึ้นกว่าเดิม และปัจจัยเงื่อนไขที่ทำให้สิ่งนั้นเกิดขึ้น สรุปได้ว่า บทเรียน คือ ความรู้ที่เป็นข้อค้นพบใหม่หรือบทสรุปที่ได้เรียนรู้จากประสบการณ์และกระบวนการทำงาน ดังนั้น การสรุปบทเรียนจะช่วยอธิบายเหตุการณ์และเงื่อนไขที่เกิดขึ้น โดยจะมีใช่เพียงการเล่าเรื่องในอดีตแต่ต้องมีคำอธิบายที่มีคุณค่าที่จะนำไปปฏิบัติต่อ ช่วยไม่ให้เกิดซ้ำ และเกิดการเรียนรู้

การสรุปบทเรียน เป็นวิธีการจัดการความรู้รูปแบบหนึ่ง ที่เน้นเสริมสร้างการเรียนรู้ในกลุ่มที่เป็นระบบ เพื่อสกัดความรู้ฝังลึกในตัวตนและองค์ความรู้ของท้องถิ่นออกมาเป็นบทเรียน ที่สามารถนำไปสรุปและสังเคราะห์เป็นชุดความรู้ คู่มือ สื่อรูปแบบต่าง ๆ

ผลที่ได้จากการถอดบทเรียนนอกจากสื่อชุดความรู้แล้ว สิ่งที่สำคัญที่สุดคือผู้ร่วมกระบวนการถอดบทเรียนจะต้องเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน อันนำมาซึ่งการปรับวิถีคิด และวิธีการทำงานที่สร้างสรรค์และมีคุณภาพยิ่งขึ้น โดยวัตถุประสงค์ของการถอดบทเรียน คือ 1) เพื่อพัฒนาและยกระดับคุณภาพงาน ซึ่งเป็นการถอดบทเรียนในทุก ๆ ช่วงระยะการทำงาน เพื่อให้ได้ความรู้ที่ฝังลึกในผู้ปฏิบัติงานและนำมาใช้เพื่อการสื่อสารภายใน ต่อยอด และขยายผล 2) เพื่อสังเคราะห์ความรู้ที่เกิดจากการทำงาน ซึ่งเป็นการถอดบทเรียนเมื่อสิ้นสุดโครงการ ด้วยวิธีการที่เป็นระบบ เพื่อใช้เป็นแหล่งอ้างอิง ใช้เตือนความจำ ใช้เพื่อการปฏิบัติ และการเผยแพร่

การสรุปบทเรียนสามารถดำเนินการได้ทั้ง 3 ระยะของการดำเนินโครงการ ได้แก่ ก่อนเริ่มโครงการ โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้จากเพื่อน (Peer Assist) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ก่อนทำกิจกรรมหรือ Learning Before Doing โดยคำว่า “เพื่อน” ในที่นี้หมายถึง ทีมผู้ช่วยกับทีมปรึกษาภายนอก ระหว่างดำเนินกิจกรรมในโครงการ โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้หรือวิเคราะห์หลังปฏิบัติการ (After Action Review) หรือ AAR และหลังสิ้นสุดโครงการ โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้หลังดำเนินการ: Retrospect ซึ่งเป็นการรวบรวมความรู้ในระยะยาวสำหรับทีมงาน เป็นการประชุมทีมงานเพื่อมองอนาคต บทเรียนที่ได้จะนำไปใช้ในโครงการต่อไป มิใช่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโครงการเดิม เน้นให้ผู้ร่วมกระบวนการสกัดบทเรียนการทำงานโครงการทั้งระบบตั้งแต่ช่วงเตรียมการ ช่วงดำเนินการ และผลลัพธ์หรือผลผลิตที่ได้จากโครงการ

กระบวนการและวิธีการดำเนินงานในการสรุปบทเรียนการดำเนินงานภายใต้โครงการ BIOFIN ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการสรุปบทเรียนหลังสิ้นสุดโครงการ ซึ่งกระบวนการดำเนินงานประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมการ 2) การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล และ 3) การสรุปบทเรียนและจัดทำข้อเสนอ ทั้งนี้ ได้กำหนดกิจกรรมและผลผลิตที่ต้องการดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กระบวนการและกิจกรรมการสรุปบทเรียน

การสรุปบทเรียนการดำเนินงานภายใต้โครงการ BIOFIN ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ดำเนินการรวบรวมข้อมูลและสรุปผลระหว่างมีนาคม-พฤษภาคม 2566 โดยใช้วิธีการแบบผสมผสานทั้งการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่โครงการและบุคคลสำคัญในพื้นที่เกาะเต่า การประชุมกลุ่มย่อย และการสังเกตการณ์กิจกรรมต่าง ๆ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์จัดทำเป็นรายงานผลการสรุปบทเรียน รวมทั้งการนำเสนอเพื่อผลการถอดบทเรียนในครั้งนี้แก่ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อรับฟังความคิดเห็นและนำมาปรับปรุงข้อสรุปและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. ข้อมูลพื้นที่เกาะเต่า

ข้อมูลทั่วไป

เกาะเต่าเป็นหมู่เกาะขนาดกลาง ประกอบด้วยเกาะสำคัญ 2 เกาะ คือ เกาะเต่าและเกาะนางยวนหรือเกาะหางเต่า ตั้งอยู่ในทะเลฝั่งอ่าวไทยห่างจากชายฝั่งประมาณ 74 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 20 ตารางกิโลเมตร และมีประชากรตามทะเบียนราษฎรประมาณ 2,500 คน เกาะเต่าอยู่ภายใต้การดูแลของเทศบาลตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงชันและมีพื้นที่ราบเพียงร้อยละ 30 ของพื้นที่เกาะ จากลักษณะทางกายภาพดังกล่าว ทำให้เกาะเต่าและบริเวณใกล้เคียงเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายของระบบนิเวศทั้งทางบกและทางทะเล โดยเฉพาะตอนบนของเกาะที่พบพรรณไม้ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ ส่วนในทะเลพบแนวปะการังที่มีความหลากหลายและอุดมสมบูรณ์ รวมทั้งพบปลาและสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังในแนวปะการังจำนวนมาก

ปัจจุบันบริเวณพื้นที่ตำบลเกาะเต่า ถูกประกาศกำหนดให้เป็นเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม เพื่อป้องกัน อนุรักษ์ และคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความสมดุลตามระบบนิเวศดั้งเดิม (ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมฯ, 2557)

ความหลากหลายทางชีวภาพ

เกาะเต่ามีความหลากหลายทางชีวภาพสูงทั้งระบบนิเวศบนบกและทางน้ำ ระบบนิเวศบนบกของเกาะเต่าส่วนใหญ่เป็นสังคมพืชตามแนวชายฝั่ง แบ่งออกเป็น สังคมพืชป่าชายเลน สังคมพืชหาดหินหรือหน้าผาหินตามแนวชายฝั่ง และสังคมพืชบนสันทรายและชายหาด มีพรรณไม้ที่น่าสนใจบริเวณเกาะเต่า เช่น เทียนทะเล (*Pemphis acidula* J.R. & G.Frost.) โพธิ์ทะเล (*Thespesia populneoides* (Roxb.) Kostel.) ประงา (*Cycas clivicola* K.D.Hill.) หลู่ล่อยลม (*Spinifex littoreus* Merr.) กกทะเล (*Fimbristylis sericea*

R.Br.) ยางนา (*Dipterocarpus alatus* Roxb. ex G.Don) เคี่ยม (*Cotylolobium lanceolatum* Craib) เป็นต้น (สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2556) พรรณพืชเฉพาะถิ่นดังกล่าวมีความสามารถในการเติบโตในพื้นที่ลาดชันปรับตัวให้เข้ากับสภาพลมแรงและไอน้ำเค็มได้เป็นอย่างดี อีกทั้งมีความสำคัญต่อการยึดหน้าดินบนเกาะลดการชะล้างลงสู่แนวปะการังในทะเล นอกจากนี้ มีสัตว์ประจำถิ่นที่พบในพื้นที่เกาะเต่า เช่น เขียดงูเกาะเต่า (*Ichthyophis kotoensis* Taylor, 1960) นกขาปีไหน (*Caloenas nicobarica*) นกออก หรือ อินทรีทะเลท้องขาว (*Haliaeetus leucogaster*) เป็นต้น

ส่วนระบบนิเวศในทะเลที่สำคัญของเกาะเต่า นั้น จากการสำรวจศึกษาความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตทางทะเลของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ในปี 2556 พบว่ามีสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังบริเวณแนวปะการังอย่างน้อย 70 ชนิด และพบปะการังแข็งอย่างน้อย 40 สกุล โดยส่วนใหญ่อยู่ในวงศ์ Acroporidae รองลงมาเป็นวงศ์ Faviidae วงศ์ Fungiidae และวงศ์ Siderastreidae ส่วนปลาในแนวปะการังพบอย่างน้อย 261 ชนิด จาก 61 วงศ์ โดยเป็นกลุ่มปลากระดูกอ่อนจำพวกปลาฉลามและกระเบนจำนวน 6 ชนิด และปลากระดูกแข็ง 255 ชนิด สำหรับเต่าทะเลที่พบมีทั้งหมด 2 ชนิด คือ เต่าตะนุ เต่าแสงอาทิตย์ หรือเต่าเขียว (*Chelonia mydas*) และเต่ากระ (*Eretmochelys imbricata*) ทั้งนี้ ยังมีสิ่งมีชีวิตในทะเลของพื้นที่เกาะเต่าอีกหลายชนิดที่ยังรอการระบุชนิดในอนาคต

ความสำคัญด้านการท่องเที่ยว

ระบบนิเวศของพื้นที่เกาะเต่ามีความอุดมสมบูรณ์ ทั้งป่าบนบกและทรัพยากรธรรมชาติใต้ทะเล โดยเฉพาะแนวปะการังที่มีความสวยงามและมีความหลากหลายทางชีวภาพสูง ทำให้พื้นที่เกาะเต่าเป็นพื้นที่ที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างชาติ โดยเฉพาะกิจกรรมการท่องเที่ยวดำน้ำทั้งแบบผิวน้ำและการดำน้ำลึกดูแนวปะการังและสัตว์น้ำ อีกทั้งเป็นแหล่งการสอนดำน้ำและออกบัตรดำน้ำมากที่สุดแห่งหนึ่งของโลก โดยในช่วงปี 2560-2562 ก่อนการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 มีจำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ยประมาณ 4.6 แสนคนต่อปี หลังสถานการณ์โควิดคลี่คลายการท่องเที่ยวเกาะเต่าเริ่มฟื้นตัว โดยในปี 2565 มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่เกาะเต่ารวมทั้งสิ้น 2.77 แสนคน (ศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี เกาะเต่า, 2566)

การท่องเที่ยวที่นิยมอย่างมากในเกาะเต่าและเป็นที่รู้จักในกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างประเทศ คือ กิจกรรมดำน้ำเพื่อสำรวจความสวยงามของทรัพยากรธรรมชาติใต้ท้องทะเล ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมดำน้ำลึกและดำน้ำตื้น สถานที่ที่นิยมในการไปดำน้ำ ได้แก่ อ่าวลึก แหลมเทียน กองหินวง อ่าวมะม่วง กงทรายแดง หรือเกาะฉลาม

นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมอื่น ๆ ที่เป็นที่ยอมรับ เช่น การปีนเขา เดินป่า กีฬาทางน้ำ การพายเรือคายัค เป็นต้น อีกทั้งมีจุดชมวิวหลายแห่ง เช่น จุดชมวิวจอห์น-สุวรรณ ที่มองลงมาจะเห็นหาดเป็นวงโค้ง สวนหินจปร. ที่มีกลุ่มหินรูปทรงแปลกตาและเป็นสถานที่ที่รัชกาลที่ 5 ได้เสด็จประพาสเกาะเต่า เกาะนางยวนที่เป็นเกาะขนาดเล็กจำนวน 3 เกาะ เชื่อมต่อกันด้วยสันทรายสีขาว เป็นต้น

ขณะที่ทรัพยากรใต้ท้องทะเลได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว การพัฒนาพื้นที่บนบกของเกาะเต่าเพื่อรองรับการขยายตัวภาคธุรกิจการท่องเที่ยวก็เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเพื่อก่อสร้างที่พักและร้านอาหาร ทำให้เกิดผลกระทบต่อหน้าดินบนที่ลาดชันที่

เกิดการกัดเซาะลงสู่ทะเล การปล่อยน้ำเสียลงสู่ทะเล โดยในปี 2553 เกิดปรากฏการณ์ปะการังฟอกขาว¹ บริเวณเกาะเต่า และที่สำคัญคือการบริหารจัดการขยะที่เกิดจากการท่องเที่ยว ปัจจุบันดังกล่าวเป็นสาเหตุที่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพมีแนวโน้มเปลี่ยนไปในทิศทางที่เสื่อมโทรม

“ในภาคธุรกิจท่องเที่ยว เราใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นต้นทุน ดังนั้นผู้ประกอบการเกาะเต่าจึงตระหนักถึงเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงเลือกที่จะจัดการขยะที่เกิดขึ้น โดยเริ่มจากการจัดการขยะอาหารและขยะอินทรีย์อื่น ๆ แต่แท้จริงแล้วขยะเหล่านี้ไม่ได้นับว่าเป็นขยะ เพราะสามารถนำมาแปรรูปและกลายเป็นสิ่งที่มีมูลค่าได้” คุณรำลึก อัครวสิน นายกสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวเกาะเต่า

โอกาสและความท้าทายในการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่เกาะเต่า

ปัจจุบันนานาชาติให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเมืองที่ควบคู่ไปกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายชีวภาพอย่างยั่งยืน โดยกำหนดให้มีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity: CBD) และจากการประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ สมัยที่ 15 ช่วงที่ 2 (CBD COP 15) ประเทศไทยได้แสดงเจตนารมณ์ในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาฯ โดยมุ่งเน้นการอนุรักษ์ ป่าไม้ ฟื้นฟูป่า และใช้ประโยชน์ความหลากหลายชีวภาพควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ส่งเสริม BCG model สนับสนุนกลไกการเงินเทคโนโลยี และองค์ความรู้เพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ลดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ ปี 2050 และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

ทั้งนี้ ประเทศไทยได้มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่ออนุรักษ์ ป้องกัน และแก้ไขปัญหาการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ โดยมีการกำหนดนโยบาย แผน และมาตรการของประเทศ เช่น แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 มุ่งพัฒนาและฟื้นฟูป่าแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงความยั่งยืน และให้ความสำคัญกับการเติบโตอย่างยั่งยืนบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ปรับปรุงฟื้นฟูป่าและสร้างทรัพยากรใหม่ทางทะเลและชายฝั่ง ทั้งระบบ ตลอดจนมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมทางทะเล เช่น ขยะทะเล มลพิษ แนวปะการัง ป่าชายเลน และแหล่งหญ้าทะเล และการดำเนินงานภายใต้แผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2558-2564 ที่มุ่งทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ การอนุรักษ์ ป่าไม้ และแบ่งปันผลประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ

¹ ปะการังฟอกขาว เป็นสภาวะที่ปะการังสูญเสียสาหร่ายเซลล์เดียวที่อาศัยอยู่ในเนื้อเยื่อ ทำให้ปะการังอ่อนแอเพราะได้รับสารอาหารไม่เพียงพอและปะการังอาจตายไปในที่สุดถ้าหากไม่สามารถทนต่อสภาวะนี้ได้ สาเหตุที่ทำให้ปะการังฟอกขาวเป็นพื้นที่กว้างครอบคลุมพื้นที่น่านน้ำในระดับประเทศหรือครอบคลุมอาณาเขตกว้างในระดับภูมิภาคได้คือ อุณหภูมิน้ำทะเลที่สูงขึ้นอย่างผิดปกติ (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2566)

อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวในบริเวณชายฝั่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ อาทิ การก่อสร้างโรงแรม ที่พักร้านอาหาร การคมนาคม และทำกิจกรรมท่องเที่ยวต่าง ๆ อาทิ ดำน้ำ ล่องเรือ เป็นต้น การเติบโตของการท่องเที่ยวนี้ ทำให้เกิดการพัฒนาและปรับปรุงพื้นที่ท่องเที่ยวที่อาจก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ โดยการเปลี่ยนแปลงในเชิงกายภาพ ระบบการบริหารจัดการพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม และการรุกรานพื้นที่ธรรมชาติซึ่งเป็นแหล่งที่อยู่ของสิ่งมีชีวิต นอกจากนี้ ยังมีภัยคุกคามที่มักมาพร้อมกับการท่องเที่ยว นั่นคือ ปัญหาขยะ โดยเฉพาะขยะทะเล ซึ่งในพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลมักพบปัญหานี้ โดยขยะทะเล มีแหล่งกำเนิดมาจากกิจกรรมบนฝั่ง เช่น แม่น้ำ การท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่ง ของเสียจากบ้านเรือน เป็นต้น บางส่วนมาจากกิจกรรมในทะเล เช่น การขนส่งทางเรือ เรือท่องเที่ยว ประมงชายฝั่ง นอกจากนี้ ขยะทะเลอาจพบใกล้แหล่งกำเนิด หรือถูกพัดพาไปได้ในระยะไกล ๆ ได้ด้วยกระแสน้ำและกระแสนลม

ขยะทะเลส่วนใหญ่เป็นพวกพลาสติก ขวดแก้ว กระจก และเศษอาหารและเครื่องมือจากการประมง ซึ่งขยะทะเลได้ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เสื่อมโทรมลง ส่งผลให้ระบบนิเวศเสื่อมโทรม ความหลากหลายทางชีวภาพต่ำลง เนื่องจากขยะบางประเภททำลายสายใยในระบบนิเวศ สัตว์ทะเลตายจากการกินขยะพลาสติกและถูกเครื่องมือประมงรัดพันตัว แนวปะการังถูกทำลายด้วยการปกคลุมของขยะจากเครื่องมือประมง

ปัญหาขยะพลาสติกในทะเลสลายตัวกลายเป็นไมโครพลาสติก นอกจากนี้ น้ำทิ้งจากชุมชนและท่องเที่ยวของเสียและคราบน้ำมันจากเรือ จากห้องน้ำและการเททิ้ง ทำให้คุณภาพน้ำทะเลเสื่อมโทรมลง เกิดการสะสมสารพิษและไมโครพลาสติกในสัตว์ทะเลเข้าสู่ห่วงโซ่อาหาร ส่งผลกระทบต่อระบบการหายใจ การย่อยอาหาร การสืบพันธุ์ และการเจริญเติบโตของสัตว์ทะเล

ขณะที่ทิศทางการพัฒนาในระดับต่าง ๆ ของพื้นที่เกาะเต่าได้นำกรอบแนวคิดในการวางแผนเพื่อการพัฒนา ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 แผนพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ/ยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย แผนจังหวัดสุราษฎร์ธานี แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัด และแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลเกาะเต่า พ.ศ. 2566-2570 ซึ่งเทศบาลตำบลเกาะเต่ามีนโยบายการพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นการพัฒนาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ส่งเสริมการฟื้นฟู อนุรักษ์ และสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งนโยบายและแผนจังหวัด และยุทธศาสตร์ท้องถิ่น มีทิศทางการพัฒนาที่คำนึงถึงการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรฯ

เกาะเต่ามีข้อได้เปรียบในด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ที่ให้ความสำคัญ เข้ามาร่วมดำเนินงานในพื้นที่ ทำให้มีโอกาสได้รับงบประมาณในการช่วยพัฒนาพื้นที่ได้ค่อนข้างมาก ตลอดจนเกาะเต่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีความสวยงามและยังคงความอุดมสมบูรณ์ไว้ได้ แต่หากขาดการบริหารจัดการที่ดีอาจเกิดการสูญเสียทางทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายชีวภาพได้ ดังนั้น หน่วยงานที่เข้ามาร่วมดำเนินงานและให้การสนับสนุน มักให้ความสำคัญในด้านการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายชีวภาพ รวมถึงการสร้าง ความมั่นคงทางอาหาร และสร้างอาชีพกับชุมชน อาทิ การ

ส่งเสริมกลุ่มประมงพื้นบ้าน ซึ่งการทำประมงเป็นอาชีพที่สำคัญของชุมชนในเกาะเต่ามาอย่างยาวนาน พื้นฟู
ทรัพยากรน้ำสัตว์น้ำด้วย “ซั้งปลา” จากวัฒนธรรมชาติ นั่นคือ ไม้ไผ่และทางมะพร้าว เป็นตู้เสียบึงของชุมชน

*ซั้งปลาเป็นแหล่งอนุบาลและเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ทะเล ทำให้ปริมาณ
สัตว์น้ำมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น รวมถึงการสนับสนุนการจัดหาทุ่นไข่ปลา ทำให้
ชาวประมงไม่ต้องออกไปหาปลาไกลฝั่ง และมีรายได้มากขึ้น*

นอกจากนี้ ยังสนับสนุนให้เกิดกลุ่มปลาตากแห้ง กลุ่มผ้ามัดย้อม และปลูกฝังเรื่องการอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายชีวภาพให้กับเยาวชน เพื่อให้ชุมชนสามารถอยู่ร่วมกับ
ธรรมชาติ และใช้ประโยชน์จากธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน โดยการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ จะช่วยสร้าง
ความเข้มแข็งให้กับชุมชน รวมถึงช่วยผลักดันและส่งเสริมให้คนในเกาะเต่ารวมถึงนักท่องเที่ยวตระหนักถึง
ความสำคัญและใส่ใจต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดความหวง
แหนและเกิดการอนุรักษ์และคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพต่อไป

3. การพัฒนากลไกทางการเงิน

เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพพื้นที่เกาะเต่า

กลไกทางการเงินกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นการนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์และการเงินมาใช้ เพื่อเป็นงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งในพื้นที่เกาะเต่าได้ใช้แนวคิดของ The Biodiversity Finance Initiative (BIOFIN) มาประยุกต์ใช้และพัฒนากลไกในการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพให้มีความยั่งยืน โดยมีรายละเอียดดังนี้

กระบวนการพัฒนากลไกทางการเงิน

การพัฒนากลไกทางการเงินเพื่อสนับสนุนการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพเป็นหนึ่งในผลผลิตสำคัญจากการดำเนินงานโครงการ BIOFIN ในพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเกาะเต่า ผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่ได้กำหนดแนวทางในการพัฒนากลไกดังกล่าวร่วมกัน รวมทั้งดำเนินการเสริมสร้างศักยภาพองค์กรในพื้นที่ และสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการนำกลไกการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพให้กับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ ซึ่งสรุปกระบวนการพัฒนากลไกทางการเงินเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพได้เป็น 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย (1) การศึกษาและสร้างความเข้าใจ (2) การพัฒนากลไกทางการเงิน และ (3) การพัฒนากลไกขับเคลื่อนการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ แสดงดังแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 กระบวนการพัฒนากลไกทางการเงินเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่เกาะเต่า จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จากกระบวนการพัฒนากลไกทางการเงินเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่เกาะเต่า จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ศึกษาทางเลือกหรือมาตรการทางการเงินเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ ทำความเข้าใจอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และทำความเข้าใจ สร้างความร่วมมือ ความไว้วางใจ และการยอมรับ รวมถึงรวบรวมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อนำไปพัฒนากลไกที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ ซึ่งกระบวนการสร้างความร่วมมือและรวบรวมความคิดเห็นมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ นำไปสู่ขั้นตอนการพัฒนาการเงิน โดยมีการจัดตั้งคณะทำงานระดับท้องถิ่นเพื่อขับเคลื่อนกลไก ยกร่างเทศบัญญัติเทศบาลตำบลเกาะเต่า รับฟังความคิดเห็นและความต้องการจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และประกาศใช้เทศบัญญัติเทศบาลตำบลเกาะเต่า เรื่อง การบริหารจัดการและจัดเก็บรายได้สะพานท่าเทียบเรือเกาะเต่า พ.ศ. 2564 อีกทั้งเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อชี้แจงให้ประชาชนเกิดความเข้าใจ โดยรายได้จากการจัดเก็บจะนำไปขับเคลื่อนการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่เกาะเต่าต่อไป

บทเรียนที่ได้จากการดำเนินงาน

การดำเนินงานโครงการ The Biodiversity Finance Initiative (BIOFIN) ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถสรุปรายละเอียดการดำเนินกิจกรรม ทำอย่างไร ได้อะไร ทำไม่ถึงเป็นเช่นนั้น และสิ่งที่ได้เรียนรู้ในแต่ละขั้นตอนสำคัญในการดำเนินโครงการ (รายละเอียดในแต่ละกิจกรรมแสดงดังตารางที่ 1) ดังนี้

1) ขั้นตอนการศึกษาข้อมูลและสร้างความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้อง

การศึกษาและสร้างความเข้าใจเป็นขั้นตอนแรกในการพัฒนาการเงินเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ โดยศึกษาภาวะเปรียบเทียบกับกลไกทางการเงินฯ ร่วมกับนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญ เพื่อได้มาซึ่งแนวทางการพัฒนาการเงินที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ รวมถึงการเข้าใจอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการ

สิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ ทำให้ทราบถึงภารกิจหน้าที่และแนวทางการพัฒนาเทศบาลฯ อีกทั้งได้ทำความรู้จัก สร้างความร่วมมือ ความไว้วางใจ และการยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ผ่านการหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการที่ครอบคลุมทุกกลุ่ม ทำให้เกิดความเข้าใจในการร่วมมืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น มีกลุ่มคนเข้าร่วมดำเนินงาน และมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นระหว่างกลุ่มมากขึ้น

“ความเป็นเทศบาลเกาะเต่าก็มีบริบทของตัวเอง และสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ การเข้าใจและรู้จักตัวเองว่าทำอะไรได้บ้าง และทำอย่างไร ส่วนการจะใช้กฎหมายมาเป็นเครื่องมือในการทำงาน ก็ต้องเข้าใจเจตนารมณ์ของกฎหมายด้วย อย่าให้กฎหมายเป็นสิ่งที่กีดขวางหรือเป็นข้อจำกัดของการทำงาน” คุณสุวิทย์ ทองหอม ที่ปรึกษาด้านกฎหมาย

2) ขั้นตอนการพัฒนาโลกทางการเงิน

ในการพัฒนาโลกทางการเงิน การรับฟังและรวบรวมความคิดเห็นรอบด้านและทั่วถึงเป็นกระบวนการที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ประชุมหารือร่วมกับภาครัฐ เอกชน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ทำให้ชุมชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเกิดความเข้าใจและเห็นประโยชน์ในการพัฒนาโลกในการจัดเก็บรายได้จากนักท่องเที่ยวเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ และดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการระดับท้องถิ่นซึ่งคณะกรรมการและคณะทำงานเป็นผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลเกาะเต่า มีการกำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนทำให้เจ้าหน้าที่รู้บทบาทและสามารถขับเคลื่อนได้อย่างเต็มที่ นำไปสู่การยกย่องเทศบาลฯ รับฟังความคิดเห็น และประกาศใช้เทศบาลฯ เพื่อจัดเก็บรายได้

3) ขั้นตอนการพัฒนาโลกขับเคลื่อนการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ

การพัฒนาโลกขับเคลื่อนการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ มีการศึกษาแนวทางการจัดเก็บที่เหมาะสมและสามารถให้บริการนักท่องเที่ยวที่มาถึงได้อย่างรวดเร็ว รวมถึงมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลเทศบาลฯ ในรูปแบบต่าง ๆ เมื่อประกาศใช้เทศบาลฯ ทำให้เทศบาลเกาะเต่ามีรายได้เพื่อนำไปจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพเพิ่มขึ้น โดยมีการแต่งตั้งคณะทำงานพัฒนาแผนงานสิ่งแวดล้อมตำบลเกาะเต่า การพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเกาะเต่า และสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ การเชื่อมโยงเครือข่ายในพื้นที่ รวมถึงการพัฒนาแผนชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมและพัฒนาแผนกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ อีกทั้งยังมีการสื่อสารข้อมูลให้แก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และประชาชนทั่วไปอย่างสม่ำเสมอตั้งแต่เริ่มดำเนินงาน

ตารางที่ 1 แสดงขั้นตอน กิจกรรม และบทเรียนที่ได้จากการดำเนินงาน

ทำอย่างไร	ได้อะไร	ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น	สิ่งที่ได้เรียนรู้
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลและสร้างความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้อง			
1. ศึกษาภาวะเปรียบเทียบกับกลไกทางการเงิน เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ			
<ul style="list-style-type: none"> ศึกษาวิจัยเรื่องมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ และประมาณรายได้จากการใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์ ศึกษากลไกทางการเงินที่เกี่ยวข้อง รูปแบบวิธีการ ขั้นตอน และกรณีตัวอย่าง ในการจัดเก็บรายได้ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ศึกษาบริบทพื้นที่และภาวะเปรียบที่เกี่ยวข้ออื่น ๆ อาทิ สิทธิในการถือครองที่ดิน 	<ul style="list-style-type: none"> ข้อมูลความเต็มใจจ่ายค่าการจัดการสิ่งแวดล้อมของนักท่องเที่ยว แนวทางการพัฒนากลไกทางการเงิน เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ คือ การจัดทำเทศบัญญัติ โดยมีแนวคิดสำคัญในการพิจารณา ดังนี้ (1) ความยั่งยืนของกลไก (2) ความถูกต้องทางกฎหมาย (3) โปร่งใส ตรวจสอบได้ และ (4) ความคุ้มค่าที่ได้รับ สร้างความมั่นใจให้กับเจ้าหน้าที่โครงการ 	<ul style="list-style-type: none"> เชิญนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญด้านเศรษฐศาสตร์มาสนับสนุนการศึกษาวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลจากงานวิจัยและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง นำมาปรับใช้ให้เหมาะสม โดยคำนึงถึงบริบทของพื้นที่เป็นสำคัญ วิเคราะห์และเปรียบเทียบจากกรณีตัวอย่างที่หลากหลายและมีบริบทที่ใกล้เคียง แนวคิดการมีส่วนร่วมและการกระจายอำนาจในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติ 	<ul style="list-style-type: none"> ผลการวิจัยควรมีรายละเอียดแนวปฏิบัติที่สามารถนำไปปรับใช้ที่ชัดเจน การสื่อสารข้อมูลที่เข้าใจง่ายและรับฟังข้อเสนอแนะในระหว่างการศึกษาและหลังจากสิ้นสุดการศึกษาวิจัยต้องระมัดระวัง พร้อมมีกระบวนการคืนข้อมูลและชี้แจงสิ่งที่จะขับเคลื่อนกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ให้ชัดเจน พิจารณาข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างรอบคอบร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ
2. เข้าใจอำนาจหน้าที่ของ อปท. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ			
<ul style="list-style-type: none"> ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พ.ร.บ. การสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ. ส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 พ.ร.บ. 	<ul style="list-style-type: none"> ได้ทราบถึงกระบวนการและขั้นตอนการจัดทำเทศบัญญัติ สร้างความเข้าใจผู้ที่เกี่ยวข้อง 	<ul style="list-style-type: none"> มีการศึกษาที่รอบด้าน หารือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างหลากหลายและครอบคลุม ได้รับความคิดเห็น/ข้อมูลอย่างรอบด้าน 	<ul style="list-style-type: none"> อปท. มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการภัยคุกคามต่อความหลากหลายฯ เช่น ขยะ น้ำเสีย การสร้างจิตสำนึกในการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม

ทำอย่างไร	ได้อะไร	ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น	สิ่งที่ได้เรียนรู้
<p>กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549 และประกาศกรมธนารักษ์ ศึกษานโยบาย แผนท้องถิ่น แผนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ศึกษากรณีตัวอย่าง อปท. ในประเทศ กรณีตัวอย่างต่างประเทศและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง</p> <ul style="list-style-type: none"> • มีที่ปรึกษาด้านกฎหมายที่มีประสบการณ์และเชี่ยวชาญด้านกฎหมายท้องถิ่น • หาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ระดับจังหวัดและอำเภอ) ได้แก่ ผู้ว่าฯ ท้องถิ่นจังหวัด (นิติกรของท้องถิ่นจังหวัด) นายอำเภอหรือปลัดอำเภอที่รับผิดชอบพื้นที่ สำนักงานธนารักษ์พื้นที่สุราษฎร์ธานี (เจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดิน) 		<ul style="list-style-type: none"> • ที่ปรึกษากฎหมายที่มีความเข้าใจกฎหมายกระจายอำนาจและกระบวนการออกกฎหมายของท้องถิ่น มีความสำคัญอย่างมากต่อการขับเคลื่อนการดำเนินงาน • ที่ปรึกษากฎหมายสร้างความเชื่อมั่นให้กับ ทต. เกาะเต่า เจ้าหน้าที่โครงการ และผู้ที่เกี่ยวข้อง 	<ul style="list-style-type: none"> • มีหลายหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่คาบเกี่ยวในพื้นที่ อปท. ต้องประสานงานกับหน่วยงานที่มีภารกิจ • การออกเทศบัญญัติต้องเกิดบริการที่สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ของท้องถิ่น • ให้ความสำคัญกับการศึกษาและวิเคราะห์ศักยภาพและข้อจำกัดของพื้นที่
3. ทำความรู้จัก สร้างความร่วมมือ ความไว้วางใจ และการยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย			
<ul style="list-style-type: none"> • การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผ่านการหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการที่ครอบคลุมเริ่มจากระดับจังหวัด ผู้นำท้องถิ่น หน่วยงานที่ทำงานในพื้นที่ ภาคประชาสังคม สถาบันการศึกษา และกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> • รู้ความสัมพันธ์ของคนในพื้นที่ • การมีส่วนร่วมจากหลายภาคส่วน • ได้คนทำงาน • เกิดประโยชน์ทางตรงกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย • ได้รับความร่วมมือ 	<ul style="list-style-type: none"> • การสื่อสารภาพลักษณ์และผลงานองค์กรที่ผ่านมา • มีระบบการติดตามงานที่ชัดเจนและมีความโปร่งใสในการใช้จ่ายงบประมาณ 	<ul style="list-style-type: none"> • ชุมชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานที่แตกต่างจากการทำงานของหน่วยงานรัฐที่ผ่านมา • การสร้างความร่วมมือ ความไว้วางใจ และการยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ทำอย่างไร	ได้อะไร	ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น	สิ่งที่ได้เรียนรู้
<ul style="list-style-type: none"> • สร้างสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ และไม่ละเลยในการมีส่วนร่วมหรือช่วยเหลือกิจกรรมชุมชน ทต. เกาะเต่า และหน่วยงานในพื้นที่ • ทำกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน โดยเฉพาะการสนับสนุนค่าตอบแทนให้สมาชิกกลุ่มต่าง ๆ จากการเข้าร่วมกิจกรรมทำความสะอาดชายหาดในช่วง COVID-19 สนับสนุนการแปรรูปผลิตภัณฑ์สร้างรายได้เสริม และการสร้างบ้านปลอดภัย ความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากร • ให้ความรู้และความสำคัญสตรีและเยาวชนในพื้นที่ เช่น การส่งเสริมแนวทางการผลิตสื่อให้กับนักเรียนโรงเรียนบ้านเกาะเต่า • ยกระดับแนวคิด สร้างองค์ความรู้ ความร่วมมือด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติกับกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่ อาทิ กลุ่มประมงพื้นบ้าน กลุ่มธุรกิจรับจ้างขนาดเล็กเพื่อการท่องเที่ยว กลุ่มครูดำน้ำ • สร้างการมีส่วนร่วมกับกลุ่มในชุมชนและสร้างความเข้าใจในการจัดเก็บรายได้เพื่อการอนุรักษ์ฐานทรัพยากรธรรมชาติท้องถิ่น 	<ul style="list-style-type: none"> • เกิดการปรึกษาหารือ และมีความเข้าใจกันมากขึ้น • ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความเข้าใจโครงการ และให้ความสำคัญกับการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> • สามารถออกแบบกิจกรรมที่ยืดหยุ่นและเหมาะสมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบริบทพื้นที่ และสอดคล้องกับสถานการณ์ • กระบวนการและทักษะการทำงานร่วมกับชุมชนและเทศบาล • การแบ่งบทบาทของเจ้าหน้าที่โครงการที่เหมาะสมเพื่อเข้าถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแต่ละกลุ่มที่มีความหลากหลาย • ผลสำเร็จที่เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม • มีกลยุทธ์ในการพูดคุยแลกเปลี่ยนกับแต่ละกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยมีความยืดหยุ่นในแต่ละช่วงเวลาและสถานการณ์ • มีสำนักงานและเจ้าหน้าที่โครงการประจำในพื้นที่ • การสนับสนุนจากภาคเอกชน 	<ul style="list-style-type: none"> • ที่มีรูปแบบการดำเนินงานทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ • กิจกรรมเหล่านี้ส่วนใหญ่เกิดจากการเข้าถึงชุมชนโดยปรับเพิ่มเติมจากแผนการดำเนินงานหลัก • การทำงานเกี่ยวกับการเงิน มักมีความไม่ไว้วางใจเกิดขึ้นก่อนเสมอว่าจะนำเงินไปใช้เรื่องอะไร อย่างไร หรือเป็นผลประโยชน์ของบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ดังนั้น ควรให้ความสำคัญต่อการสร้างความไว้วางใจและกำหนดกระบวนการบริหารอย่างโปร่งใส • การพิจารณาข้อเสนอแนะอย่างรอบคอบระมัดระวัง และเป็นกลาง • หลีกเลี่ยงประเด็นความขัดแย้งที่นอกเหนือขอบเขตและแสดงความคิดเห็นที่ไม่สร้างความขัดแย้ง อีกทั้งเป็นผู้รับฟังที่ดี

ทำอย่างไร	ได้อะไร	ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น	สิ่งที่ได้เรียนรู้
ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนากลไกทางการเงิน			
4. รับฟังและรวบรวมความคิดเห็นรอบด้านและทั่วถึง			
<ul style="list-style-type: none"> • การประชุมหารือร่วมกับภาครัฐ เอกชน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง • เข้าชี้แจงและหารือร่วมกับผู้ว่าราชการ จังหวัดสุราษฎร์ธานี รองผู้ว่าฯ ปลัดจังหวัด นิติกรจังหวัด ท้องถิ่นจังหวัด นายอำเภอ เกษะพะงัน (ปลัดอำเภอเกษะพะงันส่วนหน้า) • การชี้แจงและรับฟังความคิดเห็นผ่าน ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย อาทิ กลุ่มไลน์หมู่บ้าน • การพูดคุยแบบไม่เป็นทางการ เช่น การทำ กิจกรรมร่วมกัน การพูดคุยกลุ่มย่อย 	<ul style="list-style-type: none"> • ข้อเสนอในการพัฒนาร่างเทศบัญญัติ ที่สอดคล้องกับความต้องการของ ชุมชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง • แนวทางการจัดเก็บรายได้ และการ นำรายได้ไปพัฒนาพื้นที่ • ชุมชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้าใจ และเห็นประโยชน์ของการจัดทำ เทศบัญญัติ 	<ul style="list-style-type: none"> • โครงการมีระยะเวลาที่เหมาะสม สำหรับกระบวนการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ • ทักษะการจัดกระบวนการรับฟัง ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ • เจ้าหน้าที่โครงการเข้าใจบทบาทและความสำคัญของภาครัฐ เอกชน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในพื้นที่ • สื่อสารความก้าวหน้าของผลจากการ รวบรวมความคิดเห็นอย่างต่อเนื่อง 	<ul style="list-style-type: none"> • การจัดกระบวนการรับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะที่หลากหลายและ ยืดหยุ่น สามารถดึงชุมชนเข้ามามี ส่วนร่วมเชิงลึกได้ • ผู้มีความเห็นแตกต่างมักมีอยู่เสมอ ควรดึงเข้าร่วมกระบวนการปรึกษาหารือ และรับฟังความคิดเห็นมีความสำคัญ โดยอาจต้องมีการไปคุยให้ข้อมูลก่อน จัดกิจกรรม เพื่อจะได้รับทราบถึง ข้อกังวลและจัดเตรียมความพร้อม ของข้อมูลไว้ล่วงหน้า
5. ตั้งคณะกรรมการระดับท้องถิ่น			
<ul style="list-style-type: none"> • จัดตั้งคณะกรรมการและคณะทำงาน โครงการริเริ่มทางการเงินฯ ซึ่ง ประกอบด้วย คณะกรรมการอำนวยการ และคณะทำงาน ซึ่งทั้งหมดเป็นผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ของ ทต. เกาะเต่า 	<ul style="list-style-type: none"> • ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ ทต. เกาะเต่า รับผิดชอบและสามารถเข้าร่วมได้ อย่างเต็มที่ในการขับเคลื่อนโครงการ • กำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนในการ ประสานงานระหว่าง ทต. เกาะเต่า กับเจ้าหน้าที่โครงการ 	<ul style="list-style-type: none"> • มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการและ คณะทำงานโครงการริเริ่มทาง การเงินฯ ที่กำหนดบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบที่ชัดเจน และ ครอบคลุมทุกส่วนงานที่เกี่ยวข้อง 	<ul style="list-style-type: none"> • คณะกรรมการและคณะทำงาน โครงการริเริ่มทางการเงินฯ เป็นกลไก เชื่อมโยงระหว่างกาเปลี่ยนผ่าน ผู้บริหาร • การตั้งคณะกรรมการและคณะทำงาน โครงการริเริ่มทางการเงินฯ ที่มีผู้แทน จากกลุ่มผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชน และกลุ่มชุมชนตั้งแต่เริ่มโครงการ

ทำอย่างไร	ได้อะไร	ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น	สิ่งที่ได้เรียนรู้
	<ul style="list-style-type: none"> • เป็นช่องทางการสื่อสาร ความก้าวหน้าการดำเนินโครงการ ริเริ่มทางการเงินฯ 		<p>จะช่วยสร้างความเข้าใจและความร่วมมือกับกลุ่มนั้น ๆ ในการขับเคลื่อนโครงการ</p> <ul style="list-style-type: none"> • การแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกันของ คณะกรรมการและคณะทำงาน โครงการริเริ่มทางการเงินฯ อย่างสม่ำเสมอและความต่อเนื่อง จะช่วยสร้างความเป็นเจ้าของในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน
6. ประกาศใช้ข้อบัญญัติของท้องถิ่น/เทศบัญญัติ เพื่อจัดเก็บรายได้			
<p>ยกร่างเทศบัญญัติ</p> <ul style="list-style-type: none"> • ศึกษาเปรียบเทียบ ขั้นตอนการจัดทำ และ ข้อบัญญัติของท้องถิ่น/เทศบัญญัติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเทียบเคียงหลักการและ เหตุผลในการจัดเก็บรายได้ • ยกร่างเทศบัญญัติเทศบาลตำบลเกาะเต่า เรื่อง การบริหารจัดการและจัดเก็บรายได้ สะพานท่าเทียบเรือเกาะเต่า พ.ศ. ... <p>รับฟังความคิดเห็น</p> <ul style="list-style-type: none"> • จัดเวทีประชาพิจารณ์เพื่อรับฟัง ความคิดเห็นและความต้องการจาก ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างเป็นทางการ 	<ul style="list-style-type: none"> • ทต. เกาะเต่า มีช่องทางการจัดเก็บ รายได้เพิ่มเติมที่ถูกต้องตามกฎหมาย และตรวจสอบได้ • มีเจ้าหน้าที่ ทต. เกาะเต่ารับผิดชอบ ดำเนินการจัดเก็บรายได้ที่ชัดเจนทั้ง ในและนอกเวลาราชการ 	<ul style="list-style-type: none"> • ผู้บริหาร สมาชิกสภาเทศบาล และ เจ้าหน้าที่ ทต. เกาะเต่า ให้ ความสำคัญและผลักดันให้เกิดเทศ บัญญัติฯ • ที่ปรึกษากฎหมายที่มีความเชี่ยวชาญ สามารถให้คำแนะนำในการจัดทำ และยกร่างเทศบัญญัติฯ • ความต่อเนื่องในการผลักดันให้เกิด การประกาศใช้เทศบัญญัติฯ • การกระตุ้นและติดตาม ความก้าวหน้าของเจ้าหน้าที่โครงการ 	<ul style="list-style-type: none"> • ส่วนใหญ่คาดหวังว่ารายได้จากการเก็บ จะถูกนำไปใช้ในการพัฒนาตำบลเกาะ เต่าในอนาคต โดยเฉพาะการเพิ่ม ประสิทธิภาพการจัดการขยะให้ถูกต้อง และไม่เกิดผลกระทบต่อทัศนียภาพ ด้านการท่องเที่ยว • การจัดเก็บรายได้ดังกล่าวไม่กระทบต่อ บรรยากาศการท่องเที่ยว • การประกาศใช้เทศบัญญัติฯ เพื่อจัดเก็บรายได้ ต้องมีบริการให้กับ นักท่องเที่ยวบริเวณท่าเทียบเรือ เช่น บริการห้องน้ำ อินเทอร์เน็ต

ทำอย่างไร	ได้อะไร	ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น	สิ่งที่ได้เรียนรู้
<ul style="list-style-type: none"> • ผู้บริหารเทศบาลตำบลเกาะเต่าเสนอร่างเทศบัญญัติฯ เพื่อให้สภาเทศบาลฯ พิจารณาเห็นชอบ • ประธานสภาเทศบาลฯ ส่งร่างเทศบัญญัติฯ ให้นายอำเภอเกาะพะงันเพื่อส่งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานีพิจารณา ประกาศใช้เทศบัญญัติฯ • ประกาศใช้เทศบัญญัติเทศบาลตำบลเกาะเต่า เรื่อง การบริหารจัดการและจัดเก็บรายได้สะพานท่าเทียบเรือเกาะเต่า พ.ศ. 2564 • ดำเนินการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อชี้แจงให้ประชาชนเกิดความเข้าใจถึงเนื้อหาสาระของเทศบัญญัติฯ รวมทั้งเหตุผลความจำเป็นในการบังคับใช้เทศบัญญัติฯ • แต่งตั้งบุคลากรของ ทต. เกาะเต่า เพื่อทำหน้าที่จัดเก็บรายได้ตามที่กำหนดในเทศบัญญัติฯ 		<ul style="list-style-type: none"> • ผู้บริหาร ทต.เกาะเต่า เห็นโอกาสที่จะจัดเก็บรายได้และกล้าตัดสินใจในการใช้กฎหมาย 	<p>ความสะดวกและความปลอดภัยของอาคารที่พักผู้โดยสาร เป็นต้น</p> <ul style="list-style-type: none"> • การรับฟังความคิดเห็นจากผู้ประกอบการในพื้นที่ที่มีความสำคัญมาก โดยเฉพาะผู้ให้บริการเรือโดยสาร • การดำเนินงานให้ถูกต้องตามระเบียบและขั้นตอนที่กำหนดในการประกาศใช้เทศบัญญัติฯ
ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนากลไกขับเคลื่อนการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ			
7. จัดเก็บรายได้สะพานท่าเทียบเรือเกาะเต่า			
<ul style="list-style-type: none"> • ทหารเรือเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บรายได้ที่เหมาะสมและตรวจสอบได้ สามารถ 	<ul style="list-style-type: none"> • ทต. เกาะเต่า มีรายได้เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพเพิ่มขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> • มีช่องทางประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายและเข้าถึงได้ 	<ul style="list-style-type: none"> • ความร่วมมือกับผู้ประกอบการในการช่วยประชาสัมพันธ์ล่วงหน้าเกี่ยวกับการจัดเก็บรายได้ ให้กับนักท่องเที่ยว

ทำอย่างไร	ได้อะไร	ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น	สิ่งที่ได้เรียนรู้
<p>ให้บริการนักท่องเที่ยวได้อย่างรวดเร็วและไม่ยุ่งยากซับซ้อน</p> <ul style="list-style-type: none"> • ก่อนเริ่มเก็บรายได้สะพานท่าเทียบเรือ มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลเทศบาลฯ ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การติดโปสเตอร์ในสถานที่ราชการ โรงเรียน วัด การเผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์และโซเชียลมีเดียของเทศบาล การเอกสารแผ่นพับแจกให้กับนักท่องเที่ยว • มีเจ้าหน้าที่ประจำจุดเก็บค่าธรรมเนียมฯ ชี้แจงวัตถุประสงค์และข้อยกเว้น • มีเจ้าหน้าที่จัดระเบียบนักท่องเที่ยวบริเวณท่าเทียบเรือ • ปรับปรุงบริการบริเวณท่าเรือ อาทิ ห้องน้ำ Wi-Fi • มีการตรวจสอบยอดเงิน บันทึกเป็นรายได้ และนำฝากเข้าบัญชี ทต. เกาะเต่า ทุกวัน 	<ul style="list-style-type: none"> • นักท่องเที่ยวที่ผ่านท่าเทียบเรือ ส่วนใหญ่เต็มใจจ่าย • ประชาชนทั่วไปเข้าใจวัตถุประสงค์ของการเก็บรายได้ และเห็นประโยชน์ร่วมกัน • บริเวณท่าเรือมีระเบียบและสะอาดมากขึ้น • ภาพลักษณ์ที่ดีขึ้นของเกาะเต่าต่อนักท่องเที่ยว • นักท่องเที่ยวมีส่วนรับผิดชอบต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ 	<ul style="list-style-type: none"> • ประชาชนทั่วไปได้รับทราบข้อมูลที่ชัดเจน • เจ้าหน้าที่ประจำจุดท่าเทียบเรือ มีทักษะในการสื่อสารและการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า 	<p>ให้เข้าใจและเตรียมความพร้อมก่อนลงจากเรือ เพื่อช่วยให้การจัดเก็บค่าธรรมเนียมฯ ได้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น</p> <ul style="list-style-type: none"> • การกำหนดจำนวนเจ้าหน้าที่ที่เหมาะสมและเพียงพอสำหรับสถานที่และจุดจัดเก็บรายได้
8. พัฒนากลไกการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ			
<ul style="list-style-type: none"> • แต่งตั้งคณะทำงานพัฒนาแผนงานสิ่งแวดล้อมตำบลเกาะเต่า เพื่อพัฒนาระบบกลไกทางการเงิน การระดมทรัพยากร และความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการอนุรักษ์ ป่าชุมชน และปกป้อง 	<ul style="list-style-type: none"> • กลไกและแผนในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นทางการ • โครงการจากแผนชุมชนได้รับการบรรจุในแผนพัฒนาท้องถิ่น 	<ul style="list-style-type: none"> • การประชุมหารือแต่ละครั้ง มีวัตถุประสงค์ชัดเจน มีการเตรียมการวาระการประชุม เตรียมข้อมูล และใช้รูปแบบการปรึกษาหารือ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน 	<ul style="list-style-type: none"> • การใช้กลไกที่เป็นทางการผสมกับการทำงานที่ไม่เป็นทางการ มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการบริหารของภาครัฐในระดับท้องถิ่น ซึ่งต้องใช้ระเบียบราชการในการดำเนินงาน

ทำอย่างไร	ได้อะไร	ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น	สิ่งที่ได้เรียนรู้
<p>ความหลากหลายทางชีวภาพ ประกอบด้วย ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น สมาชิกสภาเทศบาล ผู้นำชุมชน ภาคประชาสังคม และตัวแทนกลุ่มภาคประชาชนที่หลากหลาย</p> <ul style="list-style-type: none"> • พัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ ทต. เกาะเต่า โดยมีเครื่องมือและกระบวนการมีส่วนร่วม และการสร้างวิสัยทัศน์ • พัฒนาแผนชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม โดยการประชุมรายหมู่บ้านและจัดประชุมประชาคมระดับตำบล โดยมีเครื่องมือและกระบวนการมีส่วนร่วม การสร้างวิสัยทัศน์ อาทิ การทำประวัติชุมชน ปฏิทินฤดูกาล ข้อมูลฐานทรัพยากรธรรมชาติและ การใช้ประโยชน์ การวิเคราะห์ความเสี่ยงและความเปราะบาง • พัฒนาศักยภาพกลุ่มและสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ การศึกษาดูงาน การอบรมให้ความรู้ และพัฒนาทักษะอาชีพ จัดตั้งกองทุนสวัสดิการสำหรับสมาชิกกลุ่ม และการประชุมและสนับสนุนกิจกรรมกลุ่มอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยมีเครื่องมือและกระบวนการมีส่วนร่วม 	<ul style="list-style-type: none"> • เพิ่มโอกาสในการรับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ • ความเข้มแข็งของกลุ่มต่าง ๆ เพิ่มขึ้น และขยายเครือข่ายในการขับเคลื่อนการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ • เพิ่มโอกาสให้ผู้บริหาร สมาชิกสภาเทศบาล เจ้าหน้าที่ ทต. เกาะเต่า ผู้นำชุมชน และกลุ่มชุมชนได้แลกเปลี่ยนแนวคิดและความต้องการในการพัฒนาชุมชนร่วมกัน • สร้างความเข้าใจและลดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่าง ๆ • กลุ่มต่าง ๆ มีความตระหนักรู้และให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนมากขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> • ภาวคิที่เข้าร่วมในกลไกขับเคลื่อนในรูปแบบคณะกรรมการ คณะกรรมการ และกลุ่มต่าง ๆ เห็นประโยชน์จากการทำงานร่วมกัน 	<p>พร้อมกับความสัมพันธ์ที่ระหว่างภาคีต่าง ๆ ในการสร้างความร่วมมือพัฒนาท้องถิ่น</p> <ul style="list-style-type: none"> • การมีส่วนร่วมผู้หญิงและผู้ชายเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่มต่าง ๆ ทำให้เกิดความคิดเห็นที่รอบด้าน แบ่งงานกันทำ และสนับสนุนการทำงานของกลุ่มได้อย่างครอบคลุม • การมีองค์กรภายนอกเข้ามาส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานในพื้นที่ เป็นการกระตุ้นให้ผู้นำหรือกลุ่มชุมชนให้กล้าแสดงความคิดเห็น และเข้าใจบทบาทของตนเองต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ • ความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพของ ทต. เกาะเต่า (ในการทำแผน) <p>การติดตามผลและการประเมินการดำเนินงานที่ชัดเจน โดยให้กลุ่มต่าง ๆ เป็นผู้ติดตามผลด้วย ซึ่งกระบวนการนี้มีส่วนสำคัญในการจัดทำแผนในอนาคต</p>

ทำอย่างไร	ได้อะไร	ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น	สิ่งที่ได้เรียนรู้
<ul style="list-style-type: none"> เชื่อมโยงเครือข่ายการดำเนินงาน อาทิ สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยว 			<p>และเพิ่มศักยภาพการดำเนินงานให้กลุ่มต่าง ๆ</p>
9. สื่อสารข้อมูลแก่กลุ่มเป้าหมาย (นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ ประชาชนทั่วไป)			
<ul style="list-style-type: none"> รูปแบบการสื่อสารและเนื้อหาที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะการสื่อสารตั้งแต่แนวคิดการดำเนินงาน ความสำคัญและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และบทบาทการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมาย ผู้ใหญ่บ้านและผู้นำชุมชนร่วมชี้แจงและสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนในพื้นที่ เจ้าหน้าที่ ทต. เกาะเต่าประจำจุดมีการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ชี้แจงวัตถุประสงค์และช้อยกเว้นเก็บรายได้ พร้อมมีช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสม เช่น แผ่นพับ ป้าย ลำโพงกระจายเสียง ช่องทางโซเชียลมีเดียต่าง ๆ ชี้แจงรายได้ที่ได้รับและการนำไปใช้ประโยชน์ 	<ul style="list-style-type: none"> ความเข้าใจและตระหนักในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นมากขึ้นเกี่ยวกับ ความร่วมมือในการดำเนินงานของกลุ่มต่าง ๆ ในเกาะเต่า ประชาชนทั่วไปเข้าใจวัตถุประสงค์ของการเก็บค่าธรรมเนียมฯ และเห็นประโยชน์ร่วมกัน 	<ul style="list-style-type: none"> มีช่องทางประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายและเข้าถึงได้ ประชาชนทั่วไปได้รับทราบข้อมูลที่ชัดเจน เจ้าหน้าที่ประจำจุดทำเทียบเรือมีทักษะในการสื่อสารและการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า การสื่อสารที่ให้ความสำคัญกับการสื่อสารทั้งสองทาง 	<ul style="list-style-type: none"> การสื่อสารแบบเผชิญหน้าหรือการสื่อสารทางตรง เป็นการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจ และทักษะของเจ้าหน้าที่ประจำจุด การสื่อสารเกี่ยวกับการเงินที่ใช้รูปแบบทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการด้วยสื่อที่เข้าใจได้ง่าย สารของสารมีเนื้อหาชัดเจน ไม่ทำให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อน และผู้สื่อสารมีความน่าเชื่อถือหรือเป็นบุคคลที่สังคมยอมรับ การสื่อสารข้อมูลแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้เข้าใจและทราบถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับเป็นการสร้างความร่วมมือและการยอมรับ การประชาสัมพันธ์และชี้แจงค่าใช้จ่ายในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของ ทต. เกาะเต่า ที่ชัดเจนและเข้าถึงง่าย

บทบาทของภาคี

การสร้างความร่วมมือ ความไว้วางใจ และได้รับการยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ เป็นหนึ่งในกระบวนการสำคัญเพื่อพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่เกาะเต่า ทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความเข้าใจการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น เกิดการปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่มมากขึ้น และทราบถึงบทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งจากการศึกษาและรวบรวมข้อมูล พบว่า มีหน่วยงานและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ที่มีบทบาทและหน้าที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน กลุ่มชุมชน ผู้เชี่ยวชาญ และภาคประชาสังคม ดังนี้

- **องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** ได้แก่ เทศบาลตำบลเกาะเต่า เป็นหน่วยงานท้องถิ่นที่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืน
- **ผู้นำชุมชน** ได้แก่ กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นกระบอกเสียงสำคัญในการช่วยชี้แจงและประชาสัมพันธ์ข้อมูลการดำเนินโครงการให้ประชาชนได้รับรู้รับทราบ
- **กลุ่มชุมชน** ได้แก่ กลุ่มประมงพื้นบ้าน กลุ่มบทบาทสตรี กลุ่มผ้ามัดย้อม กลุ่มธุรกิจรับจ้างขนาดเล็กเพื่อการท่องเที่ยว กลุ่มครูดำน้ำ ร่วมวางแผนและดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อพัฒนาระบบกลไกทางการเงินและความร่วมมือจากทุกภาคส่วน
- **ผู้เชี่ยวชาญ** ได้แก่ นักกฎหมายและนักวิชาการที่เชี่ยวชาญในด้านกฎหมายและเศรษฐศาสตร์ ซึ่งสนับสนุนการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ
- **ภาคประชาสังคม** ได้แก่ มูลนิธิรักษ์ไทย เป็นตัวกลางสำคัญในการดำเนินงานโครงการสร้างความรู้ความตระหนัก และสร้างการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ดูแล และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพให้แก่คนในท้องถิ่น

ข้อจำกัดในการดำเนินงาน

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ พบว่า มีข้อจำกัดบางประการที่ต้องคำนึงถึง และควรหาแนวทางการจัดการที่เหมาะสมต่อไป ดังนี้

- 1) การจัดเก็บรายได้สะพานเทียบท่าเรือเกาะเต่าที่ยังไม่ทั่วถึง ไม่ครอบคลุมจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมดที่เข้ามาในพื้นที่ เนื่องจากข้อจำกัดของพื้นที่ท่าเทียบเรือ ที่เป็นพื้นที่ทั้งของเทศบาลตำบลเกาะเต่า และเป็นพื้นที่ของเอกชน ซึ่งเทศบาลฯ ไม่สามารถเข้าไปจัดเก็บในพื้นที่ของเอกชนได้ ที่เป็นเส้นทางออกอีกช่องทางหนึ่ง
- 2) นักท่องเที่ยวบางส่วนยังไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของการเก็บรายได้ ต้องมีการสื่อสารข้อมูลในมากขึ้น ซึ่งในสถานการณ์จริง เจ้าหน้าที่อาจไม่สามารถอธิบายสร้างความเข้าใจกับนักท่องเที่ยวได้หมด อีกทั้งต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจ และทักษะของเจ้าหน้าที่ประจำจุดด้วย
- 3) ยังขาดความร่วมมือจากผู้ประกอบการ อาจเป็นเพราะความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน ส่งผลให้ยังขาดการประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดเก็บรายได้ฯ ก่อนถึงเกาะ ทำให้ต้องใช้เวลาในการสร้างความเข้าใจกับนักท่องเที่ยวบริเวณจุดจัดเก็บ
- 4) การนำรายได้ซึ่งดำเนินจากเทศบาลไปใช้ ไม่สามารถนำไปใช้ได้ทันที ต้องมีการวางแผนงาน การดำเนินงาน ให้เป็นไปตามระเบียบการบริหารเงิน การดำเนินงาน อนุมัติที่มีหลายขั้นตอน ซึ่งทำให้สามารถนำรายได้ไปใช้ไม่ทันกับความต้องการของชุมชน
- 5) อำนาจของ อปท. มีบทบาทดูแลและบริหารจัดการในเฉพาะพื้นที่บนบก ไม่ได้ครอบคลุมไปถึงพื้นที่ทะเลและชายฝั่ง ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับทรัพยากรทางทะเลและความหลากหลายทางชีวภาพโดยตรง ส่งผลให้การดำเนินงานบางอย่างไม่สามารถทำได้โดยตรง
- 6) บุคลากรและเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลเกาะเต่าไม่เพียงพอ ทำให้ต้องจัดสรรเวลานอกเหนือหน้าที่หลักหรือนอกเวลาราชการเพื่อดำเนินการ รวมถึงไม่มีเจ้าหน้าที่ที่มีองค์ความรู้ที่จำเป็นในการปฏิบัติการกิจด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ

ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงาน

ปัจจัยความสำเร็จจากการดำเนินงานโครงการฯ ที่สามารถนำไปต่อยอดในพื้นที่
เกาะเต่าและขยายผลการดำเนินงานในพื้นที่อื่น มีดังนี้

- 1) ผู้บริหารท้องถิ่นที่มีความมุ่งมั่น กล้าตัดสินใจ มีการสื่อสาร กระตุ้นอย่างต่อเนื่อง และช่วยผลักดันให้เกิดเทศบาลฯ
- 2) การแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานโครงการที่มีการกำหนดบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบที่ชัดเจน ครอบคลุมทุกส่วนงานที่เกี่ยวข้อง
- 3) ที่ปรึกษาและนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญ โดยเฉพาะด้านกฎหมายและด้านเศรษฐศาสตร์ และมีความเข้าใจในบริบทของพื้นที่ มีความเข้าใจกฎหมายกระจายอำนาจและกระบวนการออกกฎหมายของท้องถิ่น ตลอดจนสร้างความเชื่อมั่นให้กับเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเกาะเต่า
- 4) ความร่วมมือ ความไว้วางใจ และการยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งเกิดจากการดำเนินงานทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีการสร้างความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างสม่ำเสมอ เข้าถึงทุกกลุ่ม รับฟังความคิดเห็นอย่างเป็นกลางและทั่วถึง
- 5) การออกแบบกิจกรรมที่ยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย บริบทพื้นที่ และสถานการณ์
- 6) การมีภาคีที่ร่วมดำเนินงานที่ครอบคลุมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน กลุ่มชุมชน ผู้เชี่ยวชาญ และภาคประชาสังคม รวมถึงการทำงานในรูปแบบคณะกรรมการ คณะกรรมการ และกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งเห็นประโยชน์จากการทำงานร่วมกัน ทำให้เกิดกระบวนการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วม และได้รับแนวคิด มุมมองที่หลากหลาย
- 7) ให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้หญิงและเด็กให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญ อีกทั้งเจ้าหน้าที่โครงการมีความเข้าใจในบทบาทและความต้องการของกลุ่มผู้หญิงและเด็กในพื้นที่เป็นอย่างดี

4. สรุปและข้อเสนอ

การสรุปบทเรียนการดำเนินงานภายใต้โครงการ BIOFIN ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ดำเนินการรวบรวมข้อมูลและสรุปผลระหว่างมีนาคม-พฤษภาคม 2566 โดยเป็นการสรุปบทเรียนหลังสิ้นสุดโครงการ กระบวนการดำเนินงานประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมการ 2) การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล และ 3) การสรุปบทเรียนและจัดทำข้อเสนอ สรุปได้ดังนี้

สรุปบทเรียน

การพัฒนากลไกเพื่อสนับสนุนการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ ในพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเกาะเต่า รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งได้ร่วมกันกำหนดแนวทางในการพัฒนากลไกดังกล่าว รวมถึงแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพองค์กรในพื้นที่และการสร้างความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งในการสรุปบทเรียนสามารถสรุปกระบวนการพัฒนากลไกในการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพได้เป็น 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย การศึกษาและสร้างความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้อง การพัฒนากลไกทางการเงิน และพัฒนากลไกขับเคลื่อนการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ

1) การศึกษาและสร้างความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้อง มีกิจกรรมสำคัญทั้งการศึกษาภาวะเปรียบเกี่ยวกับกลไกทางการเงินฯ ร่วมกับนักวิชาการ เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการเงินที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ รวมถึงทำความเข้าใจอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจถึงหน้าที่ อปท. และแนวทางการพัฒนาเทศบาลฯ อีกทั้งได้ทำความรู้จัก สร้างความไว้วางใจ และการยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ผ่านการหารือที่ครอบคลุมทุกกลุ่ม ทำให้การพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นระหว่างกลุ่มมากขึ้น มีความเข้าใจและร่วมมือในการร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นมากกว่าในอดีต

บทเรียนที่สำคัญ คือ งานวิจัยควรมีแนวปฏิบัติชัดเจนและแปลงให้เข้าใจง่าย ความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของ อปท. เป็นเรื่องที่สำคัญ จึงต้องมีที่ปรึกษาด้านกฎหมาย ส่วนการมีกรอบการทำงาน หลวม ๆ เข้าพื้นที่แล้วค่อยลงรายละเอียด ได้ช่วยทำให้สามารถปรับเปลี่ยนการดำเนินงานที่สอดคล้องกับ บริบทและสถานการณ์ของพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ การสนับสนุนงานซึ่งกันและกันได้ช่วยส่งเสริมให้ เกิดความสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ สอดคล้องกับหลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” รวมทั้ง “การระเบิดจากข้างใน” ซึ่งอาศัยการกระตุ้นให้เกิดความเข้าใจและการสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนให้มีความ พร้อมจากภายใน ได้เป็นปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญในการดำเนินงาน

2) การพัฒนากลไกทางการเงิน มีกิจกรรมสำคัญทั้งการรับฟังและรวบรวมความคิดเห็นอย่างรอบ ด้านและทั่วถึงที่มีดำเนินการอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ผ่านการประชุมหารือร่วมกับภาครัฐ เอกชน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดความเข้าใจและเห็นประโยชน์ในการพัฒนากลไกในการจัดเก็บรายได้จาก นักท่องเที่ยวเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ นอกจากนี้ ยังมีการจัดตั้ง คณะทำงานระดับท้องถิ่น ซึ่งมีผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลเกาะเต่าร่วมในคณะทำงานฯ โดยมีการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนทำให้เจ้าหน้าที่รู้บทบาทและสามารถขับเคลื่อนได้อย่างเต็มที่ นำไปสู่การยกย่อง เทศบัญญัติเทศบาลตำบลเกาะเต่า เรื่อง การบริหารจัดการและจัดเก็บรายได้สะพานท่าเทียบเรือเกาะเต่า พ.ศ. โดยระมัดระวังมิให้เทศบัญญัติการจัดเก็บรายได้ฯ กระทบบรรยากาศการท่องเที่ยว จึงมีการรับฟังความคิดเห็นอย่างเป็นระบบ และประกาศใช้เทศบัญญัติฯ เมื่อปี 2564

บทเรียนที่สำคัญ คือ การมีคณะทำงานจากหลายภาคส่วนและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของเรื่อง ทำให้การ ขับเคลื่อนงานในขั้นตอนนี้อาจดำเนินไปได้ แต่ต้องระมัดระวังการขึ้นนำแนวคิดของบางกลุ่ม รวมถึงการดึงผู้มีความเห็นต่างเข้าร่วมกระบวนการรับฟังความคิดเห็น ซึ่งอาจต้องมีการหารือสร้างความเข้าใจก่อนการรับฟัง ความคิดเห็น ขั้นตอนนี้อาศัยทักษะของเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการกระบวนการรับฟังความคิดเห็นโดยไม่เร่งรัด เรื่องเวลา ซึ่งใช้ทั้งรูปแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

3) การพัฒนากลไกขับเคลื่อนการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ มีการ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลเทศบัญญัติฯ แก่กลุ่มนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการ การแต่งตั้งคณะทำงานพัฒนา แผนงานสิ่งแวดล้อมตำบลเกาะเต่า การพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเกาะเต่าและสมาชิกกลุ่ม ต่าง ๆ การเชื่อมโยงการทำงานในพื้นที่ การพัฒนาแผนชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมและพัฒนาแผนกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงการบันทึก ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในเชิงปริมาณจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่สามารถเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นได้ ชัดเจน โดยเฉพาะข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังมีการสื่อสารข้อมูลให้แก่ นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และประชาชนทั่วไปอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เทศบาลตำบลเกาะเต่าสามารถจัดเก็บ รายได้และนำไปจัดการสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ

บทเรียนสำคัญ คือ การสื่อสารสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนและครอบคลุม การเปิดเผยข้อมูลการรับจ่าย อย่างชัดเจนและโปร่งใส ซึ่งช่วยให้นักท่องเที่ยว ชุมชน รวมถึงผู้ประกอบการมีความเชื่อมั่นและให้ความร่วมมือ มากขึ้น การมีวิธีการจัดเก็บรายได้ที่สะดวกรวดเร็วมากขึ้น และการพัฒนาศักยภาพคณะทำงานอย่างต่อเนื่อง สามารถช่วยให้การดำเนินงานจัดเก็บรายได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ยังคงต้องให้ความสำคัญกับการประเมินผล ปรับปรุงและแสวงหาทางเลือกอื่นเพิ่มเติม

ข้อเสนอการต่อยอดในพื้นที่เกาะเต่า

ข้อเสนอเพื่อให้เกิดการต่อยอดการพัฒนาโลกเพื่อขับเคลื่อนการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพของหน่วยงานในพื้นที่เกาะเต่า มีดังนี้

- 1) แสวงทางเลือกเพิ่มเติมในการจัดเก็บรายได้เพื่อเพิ่มศักยภาพด้านงบประมาณสำหรับ อปท. ทั้งที่ผ่านกลไก อปท. และผ่านกลไกอื่น รวมถึงการระดมทุนร่วมกับภาคเอกชน เพื่อนำมาใช้ในการขับเคลื่อนการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่เกาะเต่า
- 2) นำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บรายได้ ให้ครอบคลุม รวดเร็ว และเพิ่มประสิทธิภาพ ในการจัดเก็บค่าธรรมเนียมจากนักท่องเที่ยว
- 3) เชื่อมโยงการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายชีวภาพ เพื่อสร้างการรับรู้และความตระหนักเพื่อนำไปสู่การจัดการอย่างยั่งยืน เช่น การเฝ้าระวังและจัดการพืช-สัตว์ต่างถิ่นที่รุกราน เป็นต้น
- 4) การประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย และเผยแพร่ผลการดำเนินงานสม่ำเสมอ ผ่านช่องทางต่าง ๆ ที่หลากหลายและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยพัฒนาความร่วมมือกับผู้ประกอบการในพื้นที่และพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัด
- 5) การเป็นที่ปรึกษาต่อไปไปอีก 1-2 ปี เพื่อให้เกิดกิจกรรมจากรายได้ที่จัดเก็บได้อย่างชัดเจน เพื่อให้กระบวนการขับเคลื่อนการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่เกาะเต่าเห็นผลเป็นรูปธรรม
- 6) ติดตามและปรับปรุงรูปแบบการทำงาน ในการขับเคลื่อนการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ นำไปสู่การสรุปบทเรียนและแนวปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การขยายผลในพื้นที่อื่นต่อไป

ข้อเสนอการขยายผลสู่พื้นที่อื่น

การขยายผลการพัฒนากลไกทางการเงินเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพของหน่วยงานในพื้นที่ต่าง ๆ มีปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญจากผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ศักยภาพและความพร้อมของชุมชน รวมทั้งรูปแบบกิจกรรมที่สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และความต้องการของชุมชน ซึ่งบทเรียนจากการดำเนินงานพื้นที่เกาะเต่า สามารถปรับใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่อื่นได้ โดยมีประเด็นที่ควรคำนึงถึงดังนี้

- 1) วิเคราะห์บริบทพื้นที่และเสนอทางเลือกที่หลากหลาย และจัดลำดับความสำคัญ ของพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งปัจจัยด้านความสำคัญทางความหลากหลายทางชีวภาพและปัจจัยด้านภัยคุกคาม เพื่อดำเนินการพัฒนากลไกเพื่อขับเคลื่อนการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ
- 2) ใช้บทเรียนจากเกาะเต่า โดยเฉพาะรูปแบบการทำงานที่เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา รวมถึงความยืดหยุ่น เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานในระดับพื้นที่อย่างต่อเนื่อง
- 3) ระมัดระวังการคัดลอกไปใช้โดยขาดความเข้าใจ (copy & paste) ด้วยแต่ละพื้นที่มีบริบทสถานการณ์ในพื้นที่ และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียที่แตกต่าง ซึ่งเป็นปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน
- 4) เรียนรู้กรณีตัวอย่างที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถนำจุดเด่นและข้อพึงระวังไปปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมกับบริบทพื้นที่
- 5) ให้มีกิจกรรมการติดตามและให้คำปรึกษาหลังการริเริ่มกลไกทางการเงินอย่างน้อย 2 ปี หลังจากมีกลไกการเงินในการจัดเก็บรายได้ เพื่อให้กระบวนการขับเคลื่อนการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพเห็นผลเป็นรูปธรรมและมีทิศทางที่นำไปสู่ความยั่งยืน

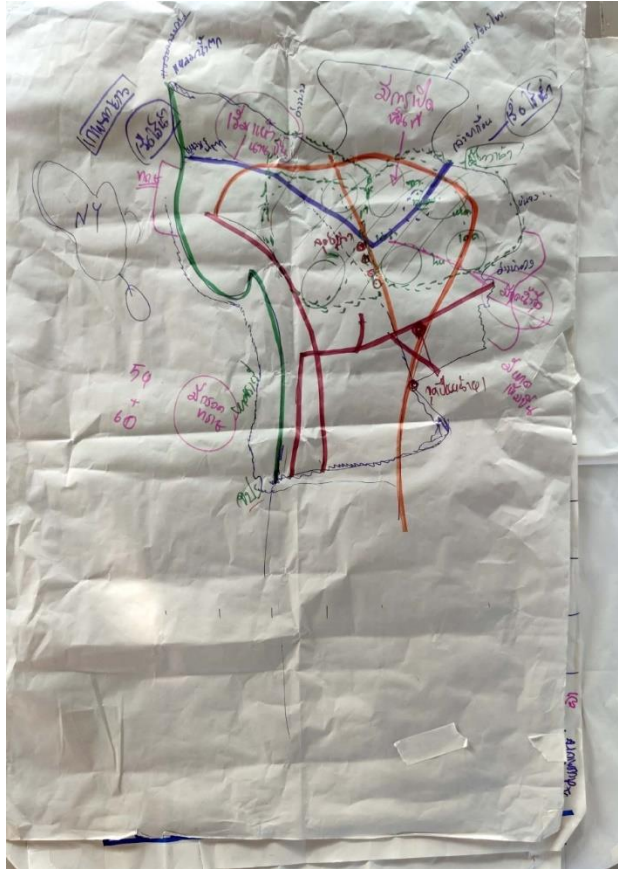
.....

บรรณานุกรม

- กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. (2566). *ความรู้ทั่วไป ปะการังฟอกขาว*. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 12 เมษายน 2566, จากเว็บไซต์: <https://thailandcoralbleaching.dmcr.go.th/th/blog/13608>
- นิรันดร์ นิรันดร์นุต. (2562). *Summary of BIOFIN Thailand Phase 1&2*. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 3 พฤษภาคม 2566, จากเว็บไซต์: <https://www.biofin.org/knowledge-product/summary-biofin-thailand-phase-1-2-thai-language>
- ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ในบริเวณท้องที่ตำบลลี้แง ตำบลบ่อผุด ตำบลมะเร็ด ตำบลแม่น้ำ ตำบลหน้าเมือง ตำบลอ่างทอง ตำบลลิปะน้อย อำเภอเกาะสมุย และตำบลเกาะพะงัน ตำบลบ้านใต้ ตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พ.ศ. 2557. (2557, 30 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 131 ตอนพิเศษ 91 ง, หน้า 7.
- ศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี เกาะเต่า. (2566). *สรุปยอดจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าพื้นที่ ต.เกาะเต่า อ.เกาะพะงัน จ.สุราษฎร์ธานี ประจำปี พ.ศ. 2565*. เอกสารอัดสำเนา
- สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวเกาะเต่า. (2565). *จำนวนนักท่องเที่ยวเกาะเต่าระหว่างปี 2560-2564*. เอกสารอัดสำเนา
- สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. (2556). *คู่มือความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตทางทะเลและชายฝั่งเกาะเต่า จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. เอกสารเผยแพร่สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ฉบับที่ 62. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร. 248 หน้า

ข้อมูลชุมชน บ้านหมู่1 หาดทรายรี ตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1. เครื่องมือแผนที่ชุมชน

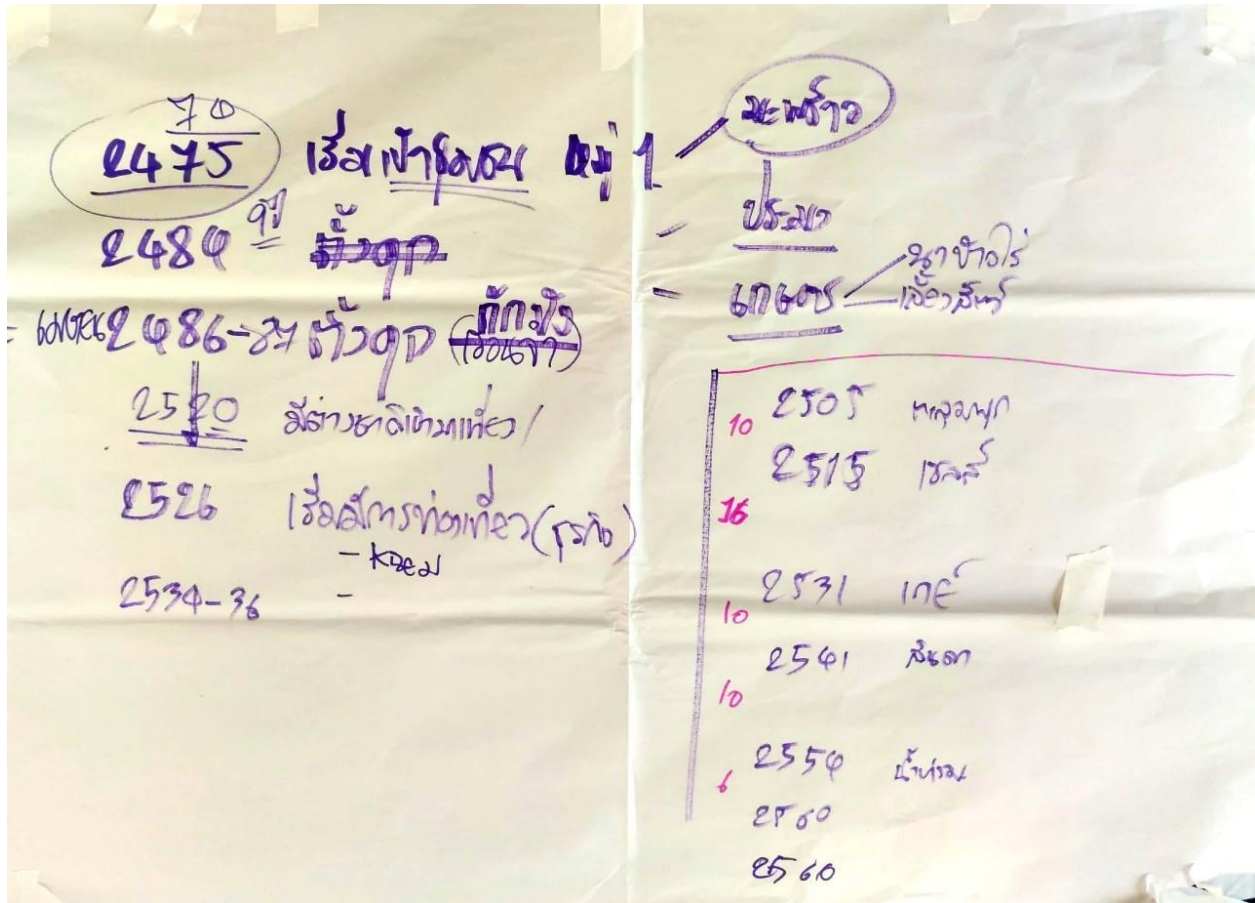

สภาพพื้นที่หมู่ที่ 1 บ้านหาดทรายรี เป็นเขาสูงมีที่ราบ บริเวณริมชายหาดติดทะเล ชายหาดที่มีความยาวที่สุดและเป็นที่ตั้งโรงแรมและรีสอร์ท ตลอดจนกิจกรรมการท่องเที่ยวชายหาด ได้แก่หาดทรายรี ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตก ของชุมชนหมู่ที่ 1 ลักษณะชายหาดทอดตัวยาวไปในทะเล และไม่ลึกมากนัก มีปะการังบางส่วน แต่ไม่มีกิจกรรมดำน้ำในพื้นที่ดังกล่าว มีถนนสายหลัก ขนาดกับแนวชายหาดจากพื้นที่บ้านหมู่ที่ 2 บ้านแม่หาดจนไปถึงสุดด้านทิศเหนือ และมีแยกสำคัญ แยกทรายรี มีถนนตัด เข้าเส้นในหาดของหาดทรายรี และอีกด้านมีถนนสายหลักไปทางทิศตะวันออก จนถึงอ่าวหินวง ส่วนตรงกลางของพื้นที่ จนถึงทิศเหนือ และทิศตะวันออกเฉียง เป็นพื้นที่ภูเขา มีป่าไม้ และพื้นที่ ดันน้ำ และกลายเป็นคลองน้ำจืดสำคัญ 2 สาย มาทางแหลมน้ำตัก และ อ่าวกล้วยเถื่อน ซึ่งเป็นทรัพยากรน้ำจืดสำคัญสำหรับ ที่พักที่เกาะนางยวนและ เรือน้ำเที่ยวขนาดใหญ่เกือบทุกลำ

ประเด็นแลกเปลี่ยน สิ่งที่เปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดมีอะไรบ้าง

- พื้นที่ป่าลดลง เพราะมีการเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่มากขึ้น ชัดเจนมาก
- ทางน้ำเปลี่ยน เดิมทีตามธรรมชาติ จากต้นน้ำสู่อ่าวหินวงไม่มีทางน้ำจืดแต่อย่างใด แต่หลังจากมีการใช้ประโยชน์ กลับมีทางน้ำจืดไหลไปทางอ่าวหินวง
- เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้สภาพชายหาดอ่าวหินวงเปลี่ยน เพราะมีตะกอนทรายจากภูเขาไหลลงไปในอ่าว พื้นที่ชายหาดเพิ่มขึ้น แต่ลักษณะทรายไม่ละเอียดสวยงามดังเดิม
- คลองน้ำเดิม 2 สาย มีช่วงระยะเวลาแห้ง นานขึ้น แต่เดิมมีน้ำใช้เพียงพอ สำหรับเติมน้ำจืดให้เรือท่องเที่ยว และที่พักเกาะนางยวน ปัจจุบัน ระยะเวลาที่น้ำแห้งนานขึ้น เรือต้องมีระบบบริหารจัดการสำรองน้ำจืดเองเพิ่มขึ้น
- แนวปะการัง บริเวณหาดทรายรี น้อยลงเป็นจำนวนมาก สาเหตุอาจจะมีหลายปัจจัย ทั้งน้ำเสีย ทั้งเรือท่องเที่ยว ทั้งทรายที่ไหลลงทะเล
- ชายหาดไม่สะอาดเช่นเดิม เกิดจากขยะในเกาะ และนอกเกาะ ตลอดจนน้ำเสียจากกิจกรรมในเกาะ
- ชายหาดไม่สวย เพราะมีตะกอน กรวดทรายขนาดใหญ่ลงมาทับแนวชายหาดเดิม
- ขยะมากขึ้น เพราะประชากรมากขึ้น ทั้งนักท่องเที่ยวและชุมชน
- สิ่งปลูกสร้างหนาแน่นขึ้น เพราะการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยว

2. ประวัติชุมชน

จากข้อมูลพบว่า

- ชุมชนนั้นได้มีการเข้ามาอาศัยและทำกินของคนในชุมชน ก่อนการก่อตั้งคุก ทางการเมืองในอดีต
- โดยชุมชนยืนยันว่ามาตั้งรกรากในปี 2475 ทั้งนี้ก่อนหน้านั้น ก็เดินทางไปมา ในการมาทำสวนและประมง
- อาชีพดั้งเดิมที่มาทำที่เกาะเต่า คือสวนมะพร้าว เพื่อทำมะพร้าวแห้ง และทำประมง รอบเกาะ
- ในปี 2484-2487 เกิดการก่อรัฐประหาร ในสมัยนั้น นักโทษทางการเมืองในช่วงดังกล่าวจึงถูกจับมาขังคุกที่เกาะเต่า จึงมีการสร้างคุกเรือนจำ และขังนักโทษทางการเมืองในช่วงดังกล่าว
- และหลังจากนั้นคุกเรือนจำแห่งนี้ ก็ไม่ได้ถูกใช้อีกเลย
- 2520 เป็นปีที่สำคัญ มีนักท่องเที่ยว ผจญภัย จากต่างประเทศ มาเที่ยวที่เกาะครั้งแรก ซึ่งกลายเป็นจุดเริ่มต้น ที่นำเกาะเต่าไปสู่เกาะแห่งการท่องเที่ยว
- การท่องเที่ยวครั้งแรกๆ เป็นการท่องเที่ยว โดยอาศัยมากับเรือประมง แวะเที่ยวอ่าวต่างๆ ชายหาด แล้วกลับ ไม่มีพักค้างแรมใดๆ
- 2526 ถือเป็นช่วงการท่องเที่ยว แบบเต็มรูปแบบ โดยมีผู้ลงทุนสร้างที่พักแรม อย่างง่ายขึ้น 2 แห่ง

- 2534-2535 ถือเป็นกาเปิดเกาะเต่า ศูนย์การท่องเที่ยวดำน้ำแบบ ที่มีที่พัก ร้านอาหาร เรือรับส่ง และพัฒนาสู่ปัจจุบัน
- ประวัติภัยพิบัติ เนื่องจากสภาพเป็นเกาะกลางทะเล ภัยหลักที่พบจึงเป็น พายุ มรสุม ซึ่งเท่าที่ชุมชนจำได้ที่ได้รับผลกระทบได้แก่ ปี 2505 (พายุเขตร้อน แฮเรียต แหลมตะลุมพุก) 2515(พายุไต้ฝุ่น แซลลี) 2532(พายุไต้ฝุ่นเกย์) 2540(พายุไต้ฝุ่นลินดา) 2554(พายุโซนร้อน ไหหมา นกเตน ให่ถ่าง เนสาดและนาลแก) 2560(พายุโซนร้อน คีโรกี)
- ผลกระทบจากภัยพิบัติส่วนใหญ่ ในอดีตจะมีเฉพาะเกิดจากลมพัดที่รุนแรงส่งผลต่อที่พักอาศัย แต่รอบปี 2560 นอกจากลมที่พัดแรงแล้ว ได้รับผลกระทบจากน้ำป่าไหลหลาก เป็นหลัก
- ปี2560 เสียหายค่อนข้างมาก จากน้ำป่าไหลหลาก
 - น้ำเข้าบ้านเรือน ทำทรัพย์สินเสียหาย
 - มีบ้านเรือนเสียหายจากน้ำเซาะพื้นบ้านจนเกิดการทรุด
 - ทรายไหลลงอุดตันทางระบายน้ำ น้ำท่วมขังนาน
 - ทรายไหลลงพื้นที่ชายหาด ระบบชายหาดมีตะกอนทรายเม็ดใหญ่
 - ตะกอนทรายบางส่วนลงทะเล ทับแนวปะการังน้ำตื้นบางส่วนเสียหาย

- อาชีพธุรกิจท่องเที่ยว จะลดลงเหลือน้อยมาก หลังจากหมดช่วงวันหยุดยาวในต่างประเทศ และประกอบกับในพื้นที่ เป็นช่วงมรสุมรุนแรง คลื่นทะเลสูง ในเดือนตุลาคม และพฤศจิกายน ที่มีนักท่องเที่ยวน้อย และกลับมาเยอะมากอีกครั้งหลังกลางเดือนธันวาคม
- อาชีพธุรกิจดำน้ำตื้น และดำน้ำลึก ใกล้เคียงกับธุรกิจท่องเที่ยว ที่พัก เพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาดำน้ำรอบเกาะ ทั้งดำน้ำตื้นและดำน้ำลึก ในช่วงเดือน พฤษภาคม มิถุนายน กันยายน ได้2 ถึงนักท่องเที่ยวมามาก แต่อาจจะมีสภาพอากาศที่สามารถดำน้ำได้ ไม่ทุกวัน ในขณะที่เดือน ตุลาคม พฤศจิกายน ถึงจะเป็นช่วงนักท่องเที่ยวน้อย แต่ยังมีนักท่องเที่ยว One Day Trip จากเกาะสมุย เกาะพะงันมาเที่ยว ดำน้ำรอบเกาะในวันที่สภาพอากาศพอมาได้ แต่จะไม่พักที่เกาะเต่า
- อาชีพประมง จะเกี่ยวข้องกับฤดูกาลและสภาพอากาศในพื้นที่ โดยตรงมากที่สุด เพราะต้องติดตาม ข่าวเกี่ยวกับกระแสน้ำ และพายุ โดยละเอียด เพื่อความปลอดภัย ตลอดจนโอกาสในการจับสัตว์น้ำ
- โอยอาชีพประมง จะไม่สามารถหรือจับสัตว์น้ำได้น้อย ในช่วงเดือน รอยต่อฤดูกาล เพราะจะมีกระแสน้ำแรง และเปลี่ยนทิศ ซึ่งอันตรายต่อการเดินเรือ โดยเฉพาะเรือประมงขนาดเล็กในชุมชน ซึ่งได้แก่เดือน มกราคม เมษายน พฤษภาคม ส่วนเดือน ตุลาคม พฤศจิกายน เป็นช่วงฝนตกหนัก มรสุมรุนแรง เป็นประจำทุกปี บางปียาวไปถึงช่วงธันวาคม
- อาชีพประมง จะมีช่วงจับสัตว์น้ำได้ดี คือเดือนมีนาคม จึงมีการจัดแข่งขันตกปลาในอดีตที่ผ่านมา และอีกช่วงคือเดือน กรกฎาคม สิงหาคม กันยายน ซึ่งเป็นช่วงปลาเล็กเริ่มเจริญเติบโต ทำให้ปลาขนาดใหญ่เข้ามาจับสัตว์น้ำขนาดเล็กเหล่านี้ โดยเฉพาะปลาอินทรี จึงกลายเป็นช่วงตกปลาอินทรีของคนในชุมชน ตลอดจนประมงพื้นที่ข้างเคียง จากเกาะพะงัน จากจังหวัดชุมพร ก็เข้ามาตกปลาอินทรีด้วยเช่นกัน
- กิจกรรมเดินป่า ซึ่งชุมชนสนใจ เป็นกิจกรรมใหม่ เริ่มมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ก็ค่อนข้างสอดคล้องกับฤดูกาล ช่วงวันหยุดของต่างประเทศเป็นหลัก

4. ตารางวิเคราะห์ ฐานทรัพยากร กับกิจกรรมการใช้ประโยชน์ในชุมชน

3 2 1 0

ทรัพยากร ชุมชน	20 ไร่ + ไร่ + ไร่	13 ไร่	11 ไร่	11 ไร่	11 ไร่	11 ไร่	
ที่ดิน	2	2	1	0	0	0	5
น้ำ	1	2	1	0	0	0	4
อากาศ	2	2	2	2	2	1	11*
รถ	1	3	1	0	0	0	5
คน	0	0	1	1	1	2	5
เครื่องมือ	2	2	3	2	1	2	14
Event	1	1	1	1	1	1	6
ความรู้	3	3	3	3	3	3	18
เงิน	0	0	0	1	3	1	5
Day-trip	3	3	3	1	0	0	11*
ประมง	3	3	2	0	0	0	8
ร้านค้า	2	2	2	2	1	1	10

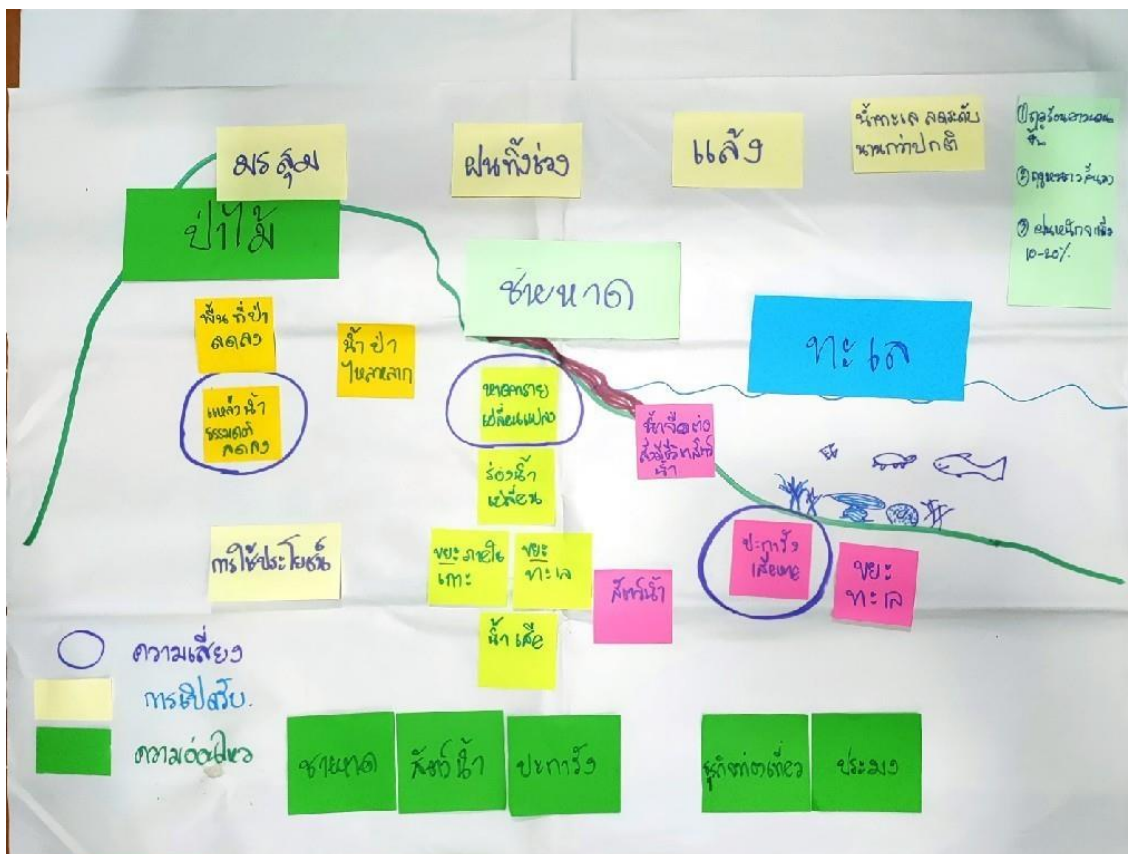
จากตาราง (แลกเปลี่ยน ให้คะแนน กิจกรรม ที่มีโอกาสสร้างผลกระทบ โดยให้ค่าคะแนน 3 ผลกระทบหนัก 2 ผลกระทบบ้าง 1 ผลกระทบเล็กน้อย)

- ทรัพยากรทางธรรมชาติที่ชุมชน เรียงความสำคัญ ได้แก่ ปะการัง สัตว์น้ำ ชายหาด ป่าไม้ แนวหิน สัตว์ป่า
- กิจกรรมการใช้ประโยชน์ ที่ระดมส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องการท่องเที่ยวเช่นกิจกรรมดำน้ำ ตกปลา เดินป่า ปีนผา จัดกิจกรรมชายหาด ที่พักโรงแรม ร้านอาหาร เป็นต้น การพัฒนาต่างๆซึ่งสอดคล้องการขยายเขตที่อาศัยและบริการนักท่องเที่ยว รวมถึงที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่ บนเกาะ
- พบว่าที่แลกเปลี่ยน การพัฒนาในพื้นที่ เพื่อใช้ประโยชน์ต่างๆ เพื่อเป็นเส้นทาง สิ่งปลูกสร้างต่างๆ จุดท่องเที่ยว จุดชมวิว ร้านอาหาร ใหม่ๆ ซึ่งเห็นมีความจำเป็นตามการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวในเกาะ เต่า แต่ก็เป็นสาเหตุที่ส่งผลกระทบ ต่อฐานทรัพยากรทางธรรมชาติ ทั้งบนเกาะเอง ตลอดจนแนวชายหาด

จนไปถึงปะการัง เพราะ เป็นจุดเริ่มต้น การลดพื้นที่ป่า พื้นที่รับน้ำ นำมาซึ่งน้ำไหลหลาก น้ำเสีย ขยะ ลงสู่พื้นที่ธรรมชาติ จึงได้คะแนนสูงที่สุด

- ต่อมาคือกิจกรรมริมชายหาด ที่มีต่อเนื่อง และมีผู้ร่วมกิจกรรมจำนวนมาก บางครั้งขาดความรับผิดชอบ เศษขยะ เศษน้ำมัน ไหลลงสู่ชายหาดและทะเลโดยตรง อีกทั้งเสียงและแสงไฟ ก็กระทบกับ สัตว์น้ำเช่นเต่าทะเล ที่ปัจจุบัน แทบไม่มีพื้นที่ขึ้นมาวางไข่
- กิจกรรมลำดับต่อมาคือกิจกรรมด้านที่พักโรงแรม ร้านอาหาร และเรือท่องเที่ยวรอบเกาะจากภายนอก ที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรทางทะเล เพราะมีน้ำเสีย ขยะ และการไปจอดเรือดำน้ำ ที่เกิดการรองรับน้ำหนักของทุ่น โดยเฉพาะช่วงนักท่องเที่ยวมากในไฮซีซั่น
- ทรัพยากรทางธรรมชาติ ที่มีโอกาสรับผลกระทบมากเรียงลำดับตามคะแนน ได้แก่ สัตว์น้ำ ปะการังชายหาด ซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญที่สุด และเป็นทรัพยากรหลัก ที่เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยตรง

สรุปข้อมูล

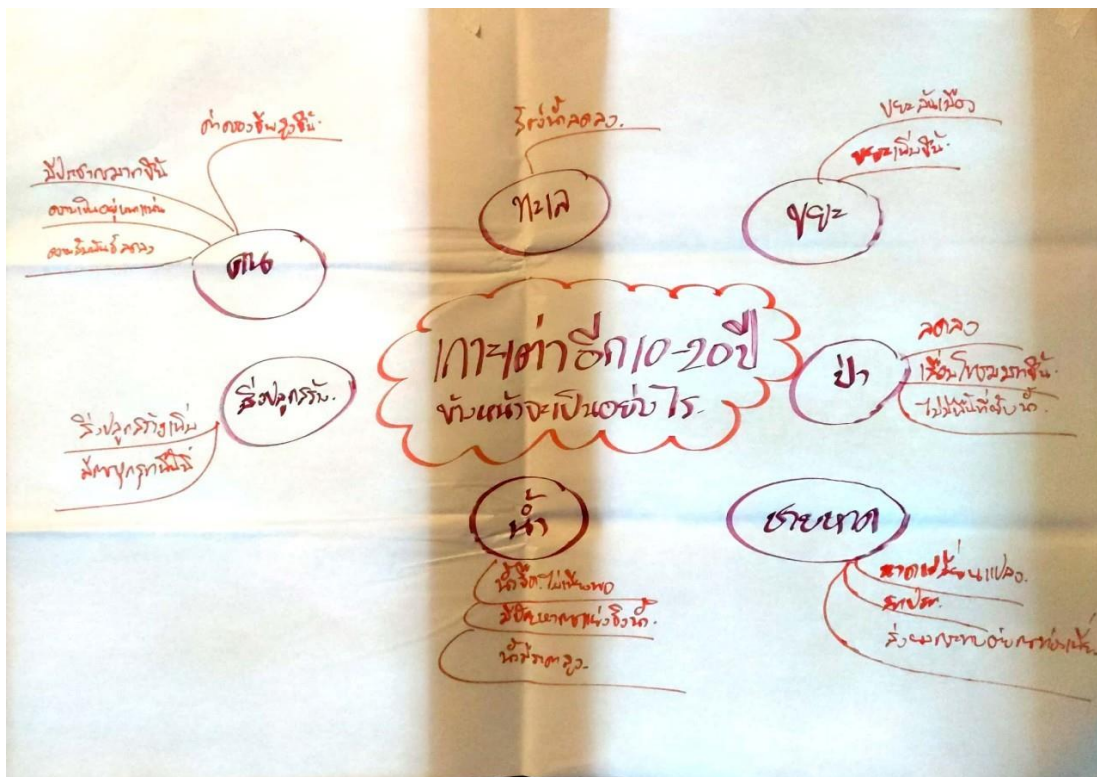

จากการวิเคราะห์ พบว่า

- ชุมชนบ้านหาดทรายรี เห็นว่าเกาะเต่า เป็นเกาะกลางทะเล
- เป็นพื้นที่เปิดรับสถานการณ์ทางธรรมชาติ ต่อสภาพดินฟ้าอากาศ ด้านมรสุม แล้ง ฝนทิ้งช่วง และมีช่วงน้ำลดระดับนานผิดปกติ(ในบางปี)
- และมีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่สำคัญ พื้นที่ป่าไม้ ชายหาด และทะเล ที่สวยงาม จึงเปิดรับต่อการกิจกรรมการท่องเที่ยวและการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง
- ส่งผลให้ในพื้นที่มีความเสี่ยง แหล่งน้ำตามธรรมชาติ ทั้งธารน้ำจืด น้ำใต้ดิน พื้นที่น้ำซับ เปลี่ยนแปลงลดลง พื้นที่ชายหาดเปลี่ยนสภาพ จากทรายไหลจากภูเขา ตลอดจนปะการังเสียหายและเสื่อมโทรมลง
- ความอ่อนไหว ต่อสถานการณ์ดังกล่าว คือ ชายหาดที่เป็นตะกอนไม่สวยงาม สัตว์น้ำถูกรบกวนและที่อาศัย แหล่งอาหารลดลง และแนวปะการัง ที่ถูกรบกวน แนวใกล้ฝั่งถูกทรายกลบ และอุณหภูมิต่ำที่สูงขึ้น น้ำเสีย มีโอกาสตายหรือเจริญเติบโตได้ช้าลง และชุมชนซึ่งถือว่ามีความอ่อนไหวโดยตรง เพราะปัจจุบันมีอาชีพทางเลือกหลักๆ เพียง 2 อาชีพและพึ่งพิงฐานทรัพยากรดังกล่าวเป็นหลัก อาชีพที่อ่อนไหวที่สุดจึงเป็นอาชีพธุรกิจท่องเที่ยว และอาชีพประมง เพราะอาชีพทางเลือกอื่นๆในเกาะเต่า ยังไม่มี

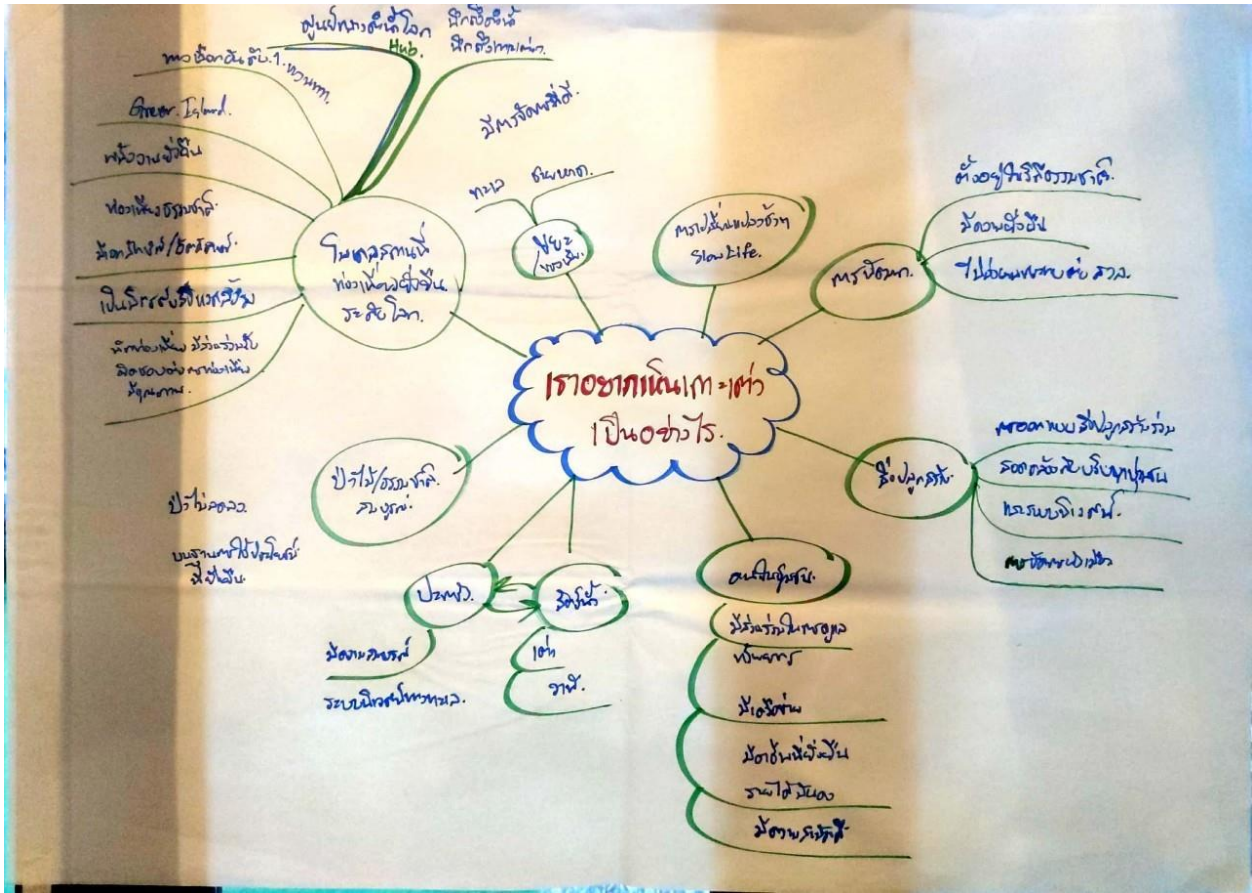
ประเด็นวิเคราะห์แลกเปลี่ยน

หากยังไม่มีมาตรการใดๆเพิ่มเติม จากที่พยายามทำอยู่ในปัจจุบัน อีก 20 ปีข้างหน้าเกาะเต่าจะเป็นอย่างไร

ปัจจัย	สิ่งที่จะเกิดขึ้น
คน ชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> ● มีสภาพความเป็นอยู่ ที่แออัด ความเป็นเมือง ● ประชากรในเกาะเต่าเพิ่มจำนวนสูงขึ้น ● ต่างคนต่างอยู่ ความสัมพันธ์ระหว่างกันลดลง เป็นสังคมมากขึ้น ● ค่าครองชีพความเป็นอยู่ แพงมากขึ้น
สิ่งปลูกสร้าง	<ul style="list-style-type: none"> ● มีการบุกรุกพื้นที่ป่าเพิ่ม ● สิ่งปลูกสร้างหนาแน่น
ขยะ	<ul style="list-style-type: none"> ● ขยะล้นเกาะ ไม่สามารถจัดการได้
น้ำจืด	<ul style="list-style-type: none"> ● ขาดแคลนน้ำจืด ● อาจจะมีการแย่งชิงพื้นที่น้ำจืด แหล่งน้ำจืด ● ราคาน้ำจืดมีราคาที่สูง(ปัจจุบันก็สูงมากอยู่แล้ว)
ป่า	<ul style="list-style-type: none"> ● เขตป่าลดลงจำนวนมาก ● ที่มีก็จะมีสภาพที่เสื่อมโทรม ● ป่าไม่มีความสามารถรับน้ำ ขาดแคลนแหล่งซบน้ำตามธรรมชาติ
ทะเล	<ul style="list-style-type: none"> ● สัตว์น้ำในทะเลลงจำนวนลง ไม่สวยงาม ไม่ดึงดูดนักท่องเที่ยวหรือเพียงพอต่อเป็นอาชีพ
ชายหาด	<ul style="list-style-type: none"> ● หาดเปลี่ยนสภาพ ทรายเป็นตะกอนไม่สวยงาม ● มีความสกปรก ● กระทบภาพลักษณ์การท่องเที่ยว

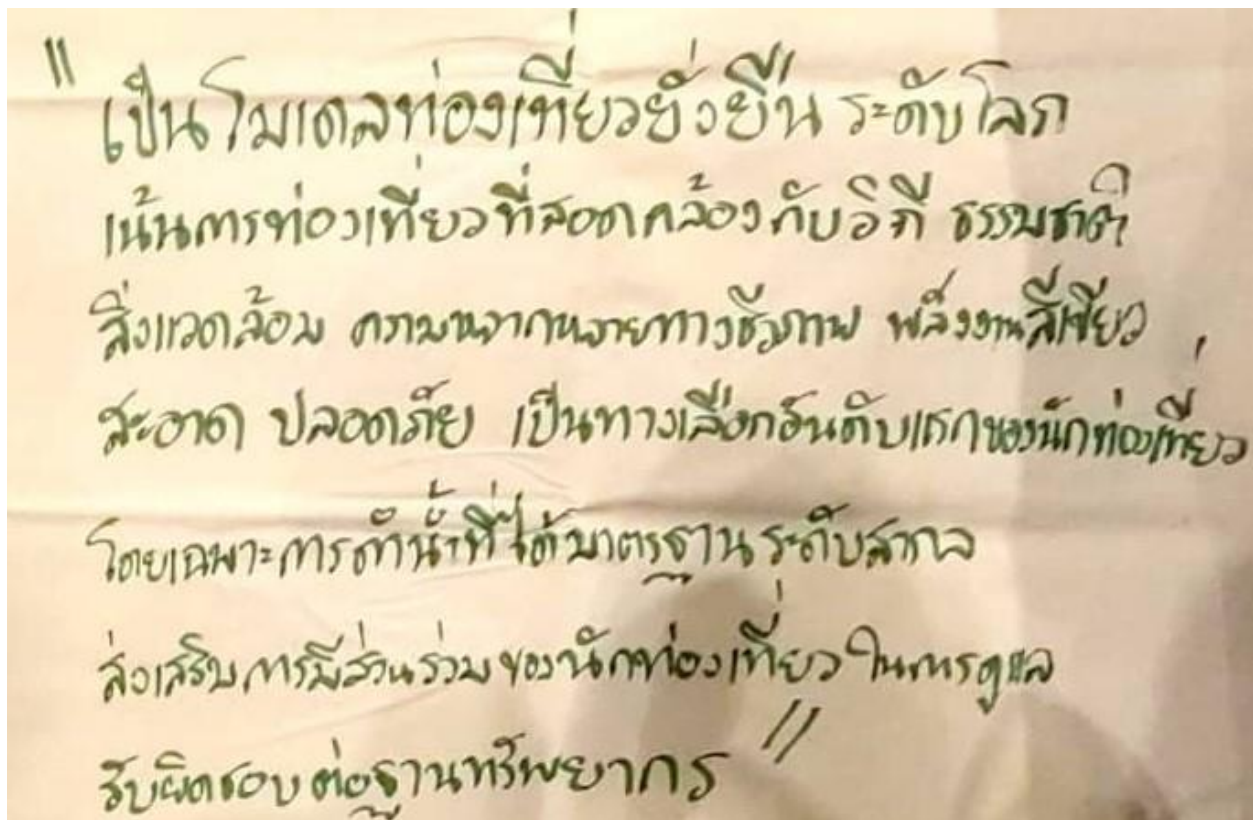
แต่ขณะเดียวกัน สิ่งที่ชุมชนและหลายภาคส่วนพยายามรักษา จัดการ ดูแล เพื่ออีก 20 ปีข้างหน้าอยากให้เกาะเต่าเป็นอย่างไร

ปัจจัย	สิ่งที่อยากเห็น
คน ชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> • คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลฐานทรัพยากรธรรมชาติ • มีอาชีพ มีรายได้ที่มั่นคง จากการใช้ฐานทรัพยากรธรรมชาติ • มีเครือข่าย ร่วมบริหารจัดการดูแลฐานทรัพยากรธรรมชาติ • คนในชุมชนมีความสามัคคี
สิ่งปลูกสร้าง	<ul style="list-style-type: none"> • มีการวางแผน ออกแบบสิ่งปลูกสร้างให้เหมาะสมกับบริบทชุมชนและระบบนิเวศสิ่งแวดล้อม
ขยะ	<ul style="list-style-type: none"> • มีการจัดการที่ดีทั้งขยะชุมชนและขยะทะเล
ปะการัง	<ul style="list-style-type: none"> • มีความสมบูรณ์และความหลากหลายทางระบบนิเวศน์
ป่า	<ul style="list-style-type: none"> • พื้นที่ป่าไม่ลดลง • มีระบบบริหารจัดการและใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืน
ทะเล	<ul style="list-style-type: none"> • สัตว์น้ำสำคัญๆ ยังคงเกาะเต่าตลอดไป ฉลามวาฬ เต่าทะเล
แนวทางการพัฒนาเกาะ	<ul style="list-style-type: none"> • ตั้งอยู่บนฐานทรัพยากรธรรมชาติ

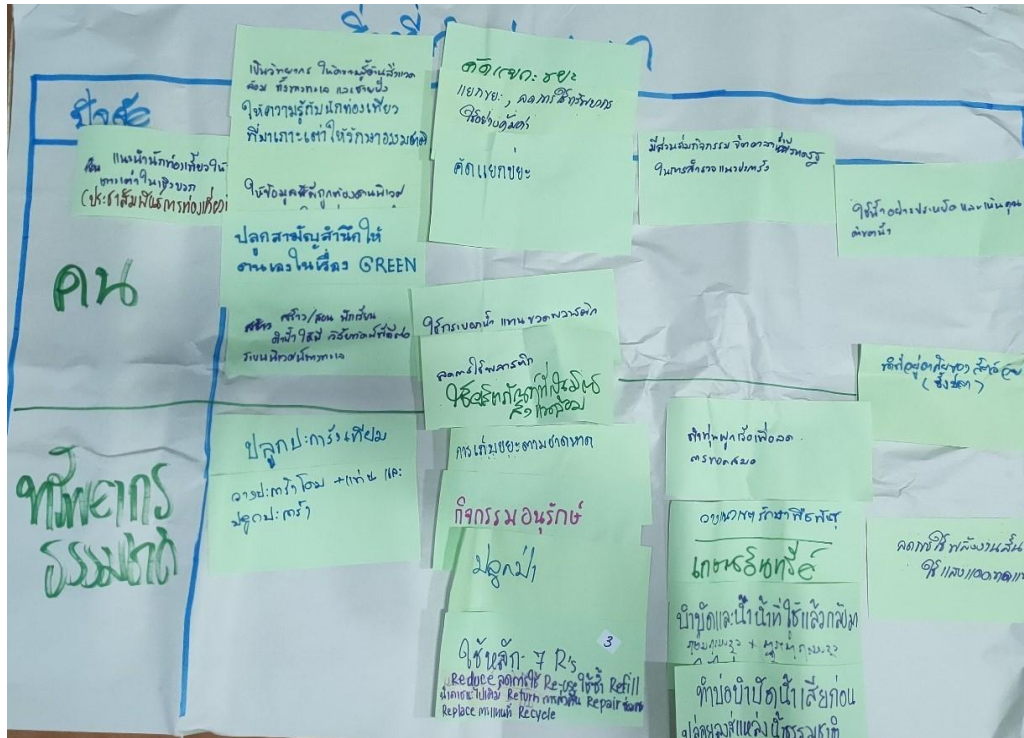
	<ul style="list-style-type: none"> ● มีความยั่งยืน ● ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ● ไม่เร่งรีบ พัฒนาเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป
มุ่งพัฒนาโมเดลสถานที่ท่องเที่ยวที่ยั่งยืนระดับโลก	<ul style="list-style-type: none"> ● เป็นศูนย์กลางด้านน้ำระดับโลก นึกถึงด้านน้ำนึกถึงเกาะเต่า ● Green Island พลังงานสะอาด เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ● ท่องเที่ยวธรรมชาติ ที่มีเอกลักษณ์ อัตลักษณ์เฉพาะ ● นักท่องเที่ยวคุณภาพ มีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม

จากสิ่งที่ต้องการเห็นจึงปรับให้เป็นวิสัยทัศน์ชุมชนได้ดังนี้

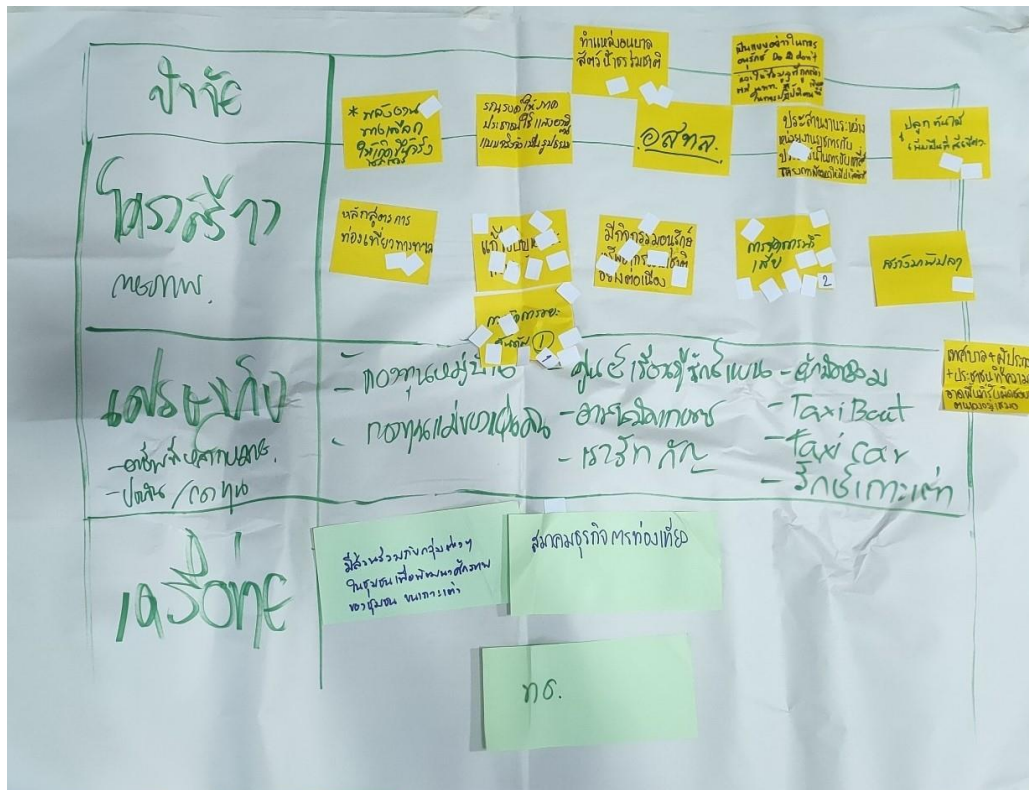

“เป็นโมเดลท่องเที่ยวที่ยั่งยืนระดับโลก เน้นการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับวิถีธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ความหลากหลายชีวภาพ พลังงานสีเขียว สะอาด ปลอดภัย เป็นทางเลือกอันดับแรกของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะการดำน้ำที่ได้มาตรฐานระดับโลก ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในการดูแล รับผิดชอบต่อฐานทรัพยากร”

กิจกรรม ที่ดำเนินการผ่านมา มีอะไรบ้าง และได้ผลเป็นอย่างไร

จากตารางพบว่า

ปัจจัย	กิจกรรม
บุคคล	<ul style="list-style-type: none"> ● วิทยากรให้ความรู้ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ● วิทยากร สอนเยาวชนในโรงเรียน และสร้างความตระหนักด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ● ให้ข้อมูลระบบนิเวศน์ฐานทรัพยากรที่สำคัญของเกาะเต่า และสร้างความตระหนักแก่นักท่องเที่ยว ● ใช้ผลิตภัณฑ์ ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (กระติกน้ำ ถูผ้า) ● แยกขยะในครัวเรือน ● ใช้น้ำอย่างประหยัด ● ร่วมเป็นอาสาสมัคร กิจกรรมการดูแล ทรัพยากรธรรมชาติในเกาะเต่า กับหน่วยงานต่างๆ ● ใช้หลักบริหาร 7R
ทรัพยากรธรรมชาติ	<ul style="list-style-type: none"> ● ปลูกป่า ปลูกปะการัง วางปะการังเทียม ทำซั้งปลาเพิ่มพื้นที่ประมง ไม่รบกวนแนวปะการัง เก็บขยะตามชายหาด/ในชุมชน วางและซ่อมฟันทูนจอดเรือ บำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยสู่ทะเล บำบัดน้ำนํากลับมาใช้ใหม่ เกษตรอินทรีย์งดใช้สารเคมี ใช้พลังงานแสงอาทิตย์
โครงสร้าง	
ด้านเศรษฐกิจ การเงิน	<ul style="list-style-type: none"> ● กองทุนหมู่บ้าน กองทุนแม่ของแผ่นดิน กลุ่มอาชีพแม่บ้าน(ผ้ามัดย้อม)
ภาคี เครือข่าย	<ul style="list-style-type: none"> ● กลุ่มรักษ์เกาะเต่า ศูนย์เรียนรู้รักษ์แบน ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เทศบาล

กิจกรรมส่วนใหญ่ เน้น เรื่องพัฒนาศักยภาพให้กับคนในชุมชน และผู้เกี่ยวข้อง เพราะเล็งเห็นการสร้าง ความตระหนักและการมีส่วนร่วมเป็นสำคัญ ต่อมาคือเน้นการดูแลฐานทรัพยากรธรรมชาติโดยตรง ในทะเล เช่น การฟื้นฟูแนวปะการัง สัตว์น้ำ ลดกิจกรรมที่รบกวนแนวปะการังเช่นสร้างบ้านปลา ทำซั้งปลา เพื่อทำประมงนอก แนวปะการัง และวางฟันทูนจอดเรือ ลดการวางสมอเรือโดนปะการัง แนวชายหาด ตลอดจนในชุมชน มีการดูแลความ สะอาดต่อเนื่อง

ด้านเศรษฐกิจ ยังไม่มีบทบาทชัดเจนในการมาสนับสนุนกิจกรรมดูแลฐานทรัพยากรในชุมชน เช่นกลุ่มการเงินต่างๆ ที่มีผลกำไรเฉพาะการปันผลแก่สมาชิก แต่ยังไม่นำมาสนับสนุนกิจกรรมด้านการดูแลฐานทรัพยากรเป็นต้น

ด้านโครงสร้าง/สิ่งปลูกสร้าง ที่หนุนเสริมการดูแลฐานทรัพยากรยังไม่กล่าวถึง แต่ทาง ทช มีสนับสนุนมาบ้าง อาทิ ฟันทูนจอดเรือ และมีแผนจะวางบ้านปลาเพิ่มแก่ชุมชน

ภาคี/เครือข่าย มี ทช ทำงานกับภาคส่วนต่างๆ ทั้งสมาคมท่องเที่ยว กลุ่มครูดำน้ำ เทศบาล กลุ่มประมง ในการสร้าง คณะวิทยากร ให้ความรู้ด้านฐานทรัพยากรทางทะเล และปลูกปะการังเทียม ตลอดจนสนับสนุนทุนจอดเรือ และ กำหนดแนวเขตอนุรักษ์ปะการังในพื้นที่ เทศบาล สนับสนุนชุมชนและเครือข่ายในการรักษาความสะอาดในพื้นที่ เกาะ มีความพยายามดูแลแนวชายฝั่งและแนวปะการัง แต่ยังคงขาดงบประมาณ และติดขัดข้อกฎหมาย อำนาจหน้าที่ ในการไปจัดการโดยตรง

กิจกรรมที่เห็นว่าควรเพิ่มเติมเพื่อไปให้ถึงวิสัยทัศน์ที่ตั้งไว้ จากที่เคยมีอยู่แล้ว

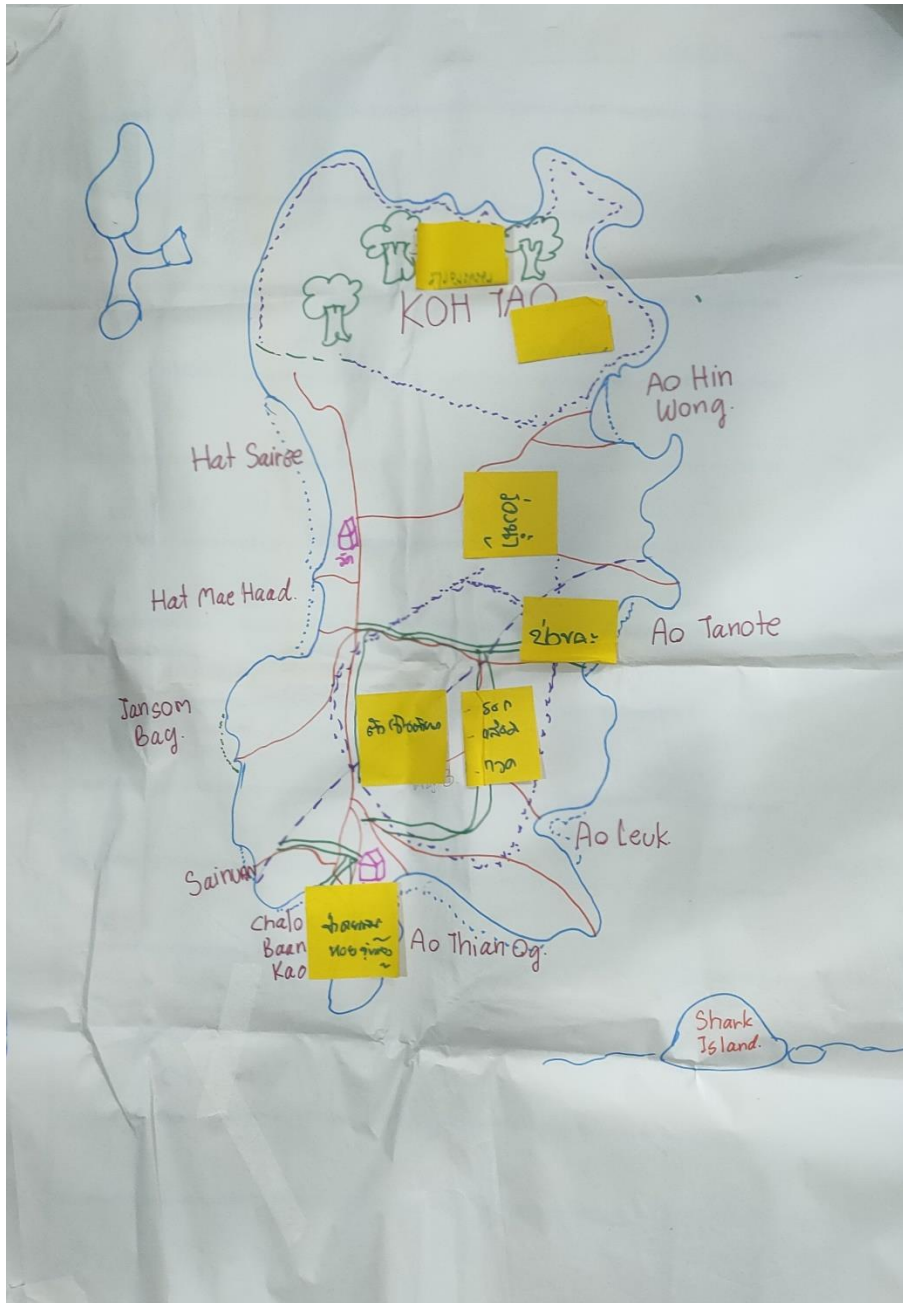
ลำดับที่	กิจกรรม	ค่าคะแนน
1	หลักสูตรการท่องเที่ยวทางทะเล	2
2	พลังงานทางเลือก/พลังแสงอาทิตย์ชุมชน	1
3	แหล่งอนุบาลสัตว์น้ำธรรมชาติ	3
4	จัดการขยะครบวงจร	16
5	สร้างบ้านปลา	1
6	จัดการน้ำเสีย	9
7	กิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ต่อเนื่อง	5
8	ปลูกต้นไม้ เพิ่มพื้นที่สีเขียว	2
9	ประสานงานส่วนราชการและชุมชน ประสิทธิภาพ	ทำงานร่วมอย่างมี
10	เป็นแบบอย่างที่ดี ให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว	1
11	ออสทล	

จากตารางพบว่า

สิ่งที่ชุมชนมองเป็นปัญหาใหญ่ และส่งผลกระทบต่อฐานทรัพยากรธรรมชาติ ชุมชน และภาพลักษณ์ต่อการท่องเที่ยว มากที่สุดคือปัญหาขยะ ได้คะแนนถึง 16 คะแนน ซึ่งขยะมีการกล่าวถึงทั้งขยะชุมชนและขยะในทะเล ซึ่งชุมชนมองว่าความสะอาด และการช่วยกันลดปริมาณขยะ ตลอดจนการรณรงค์การใช้ผลิตภัณฑ์ทดแทนจะเป็นฐานเริ่มต้น ในการเป็น Green Island ตามวิสัยทัศน์ และเป็นอีกจุดสำคัญ ที่ลดของเสียลงสู่ทะเล ไม่กระทบระบบนิเวศน์ชายหาดและทะเล และขยะเป็นสาเหตุหนึ่งให้เกิดปัญหาน้ำเสีย กระทบแหล่งน้ำจืด ตลอดจนน้ำเสียสู่ทะเล และลำดับถัดมาคือน้ำเสีย 9 คะแนน ซึ่งเป็นปัญหาต่อเนื่องทั้งจากขยะในชุมชน และน้ำใช้จากทั้งชุมชนและที่พักนักท่องเที่ยว คริวร้านอาหาร ที่กระทบระบบนิเวศน์ชายฝั่งและทะเลเช่นกัน และเห็นว่ากิจกรรมด้านการอนุรักษ์การฟื้นฟูฐานทรัพยากร 5 คะแนน ที่ดำเนินงานผ่านมา อยากให้มีความต่อเนื่อง และมีส่วนร่วมภาคส่วนต่างๆ และกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ใหม่ที่เพิ่มเติมขึ้นมา คือพื้นที่อนุบาลสัตว์น้ำในธรรมชาติ 3 คะแนน ซึ่งในชุมชนยังไม่มีมีการดำเนินการดังกล่าว มีเล็กน้อยจากการทำซั้งปลา แต่ก็เพียงระยะสั้น เป็นต้น

ข้อมูลชุมชน บ้านหมู่ 2 แม่หาด ตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1. เครื่องมือแผนที่ชุมชน

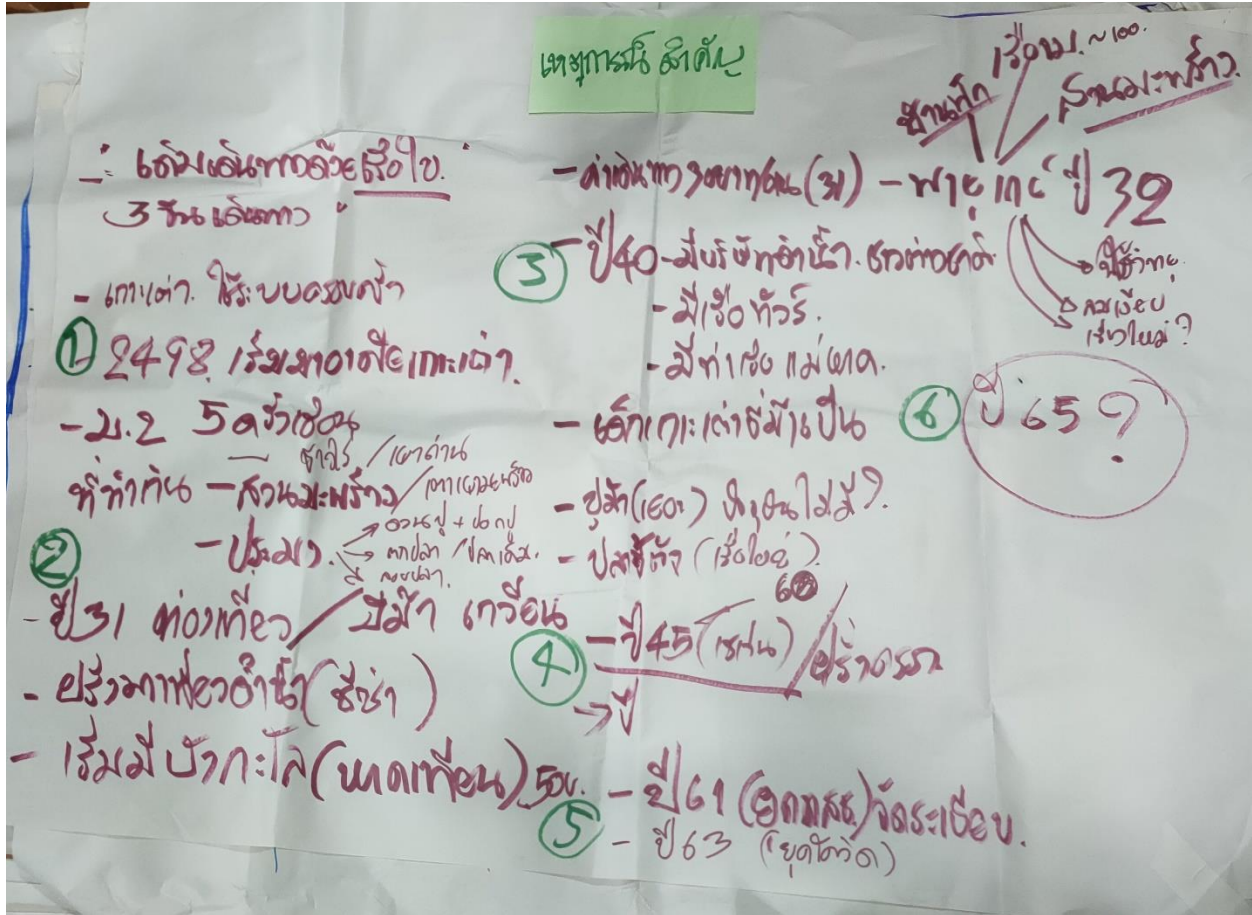

สภาพพื้นที่หมู่ที่ 2 บ้านแม่หาด เป็นเขาสูงมีที่ราบ บริเวณริมชายหาดติดทะเล ชายหาดสลับ โขดหิน เป็นช่วงๆ เป็นที่ตั้งท่าเทียบเรือหลักของเกาะเต่า ซึ่งมีแห่งเดียว โดยท่าเทียบเรือตั้งอยู่ทางทิศตะวันตก ของหมู่บ้าน และของเกาะเต่า ซึ่งรับลมพายุ มรสุม น้อยกว่า ฝั่งทิศตะวันออก บริเวณท่าเทียบเรือ จนไปถึงถนนสายหลัก เป็นที่ตั้งชุมชน และร้านค้า หนาแน่น มีถนน คู่นาน จากท่าเรือ ไปถนนสายหลัก(โฉลก -ทรายรี) และถนน เส้นขนาน ชายหาดตลอดแนว ฝั่งทิศตะวันตกของหมู่บ้าน จะเป็น พื้นที่ชายหาด เป็นที่ตั้ง โรงแรม รีสอร์ท ชุมชน ส่วนตรงกลางของพื้นที่ ไปทาง ทิศตะวันออก เป็นพื้นที่ภูเขา มีป่าไม้ และพื้นที่ ต้นน้ำเช่นกัน ฝั่งตะวันตก เป็นที่ตั้งหาดเล็กๆ ไม่ยาวนานนัก

ประเด็นแลกเปลี่ยน สิ่งที่เปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดมีอะไรบ้าง

- พื้นที่ป่าลดลง เพราะมีการเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่มากขึ้น ชัดเจนมาก
- แนวปะการัง โดยเฉพาะปะการังเขากวาง บริเวณหาดแม่หาด น้อยลงเป็นจำนวนมาก สาเหตุอาจจะมีหลายปัจจัย ทั้งน้ำเสีย ทั้งเรือท่องเที่ยว ทั้งทรายที่ไหลลงทะเล และสิ่งปลูกสร้าง เช่นท่าเรือ
- ชายหาดไม่สะอาดเช่นเดิม เกิดจากขยะในเกาะ และนอกเกาะ ตลอดจนน้ำเสียจากกิจกรรมในเกาะ
- ชายหาดไม่สวย เพราะมีตะกอน กรวดทรายขนาดใหญ่ลงมาทับแนวชายหาดเดิม โดยเฉพาะหาดแม่หาด มีคลองขนาดใหญ่ไหลพัดตะกอนทรายลงมา
- ขยะมากขึ้น เพราะประชากรมากขึ้น ทั้งนักท่องเที่ยวและชุมชน
- สิ่งปลูกสร้างหนาแน่นขึ้น เพราะการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยว
- ในอดีตปูม้าเยอะมาก ปัจจุบันไม่มีแล้ว ปลาชั้งเยอะเช่นกัน ปัจจุบันก็ไม่มีแล้ว น่าจะเกิดจากเรือประมงพาณิชย์ ขนาดใหญ่ ใช้อวนลาก จึงหมดไปจากพื้นที่เกาะเต่า
- มีความกังวล เรื่องปัญหาน้ำจืด เป็นอย่างมาก เพราะอนาคต จะขาดแคลนน้ำจืด ยิ่งถ้านักท่องเที่ยวมาก น้ำจืดจะไม่เพียงพอ ต้องซื้อมาจากภายนอกเกาะ ซึ่งถ้าเศรษฐกิจดี ก็มีกำลังจัดการ แต่ถ้าเศรษฐกิจไม่ดี ก็ขาดแคลนได้
- มีความกังวลเรื่องปัญหาขยะ ที่ผ่านมา ไม่สามารถจัดการได้ด้วยภายในชุมชน และเห็นว่า ร้านสะดวกซื้อ สร้างขยะแก่ชุมชนจำนวนมาก แต่ยังไม่ขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหา และขยะบางส่วนกระทบ ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว ขณะเดียวกันขยะบางส่วนก็ส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำจืด ซึ่งเป็นปัญหาของเกาะเต่า เช่นเดียวกัน

2. ประวัติชุมชน

จากข้อมูลพบว่า

- ชุมชนนั้นได้มีการเข้ามาอาศัยอยู่ชั่วคราว (หมู่ 1 จะเข้ามาอาศัยก่อน) ทำกินของคนในชุมชน ก่อนการก่อตั้งคุก ทางกรมเมืองในอดีต
- ชุมชนเข้ามาตั้งบ้านเรือน อาศัย ในปี 2498 (พื้นที่หมู่ที่ 2) โดยมี ประมาณ 5 ครัวเรือน
- อาชีพดั้งเดิมที่ทำที่เกาะเต่า คือสวนมะพร้าว เพื่อทำมะพร้าวแห้ง และทำประมง รอบเกาะ
- มีการทำการเกษตรอื่นๆ เช่นปลูกข้าวไร่ / เผาถ่าน โดยเผาทะเลมะพร้าว
- การทำประมง ได้แก่ ตกปลา / อวนปูม้า / วางลอบปลา อาชีพต่อเนื่อง ได้แก่ ทำปลาเค็ม แกะเนื้อปู ในอดีตปูม้าเยอะมาก ปัจจุบันไม่มีแล้ว ปลาซีตั้งเยอะเช่นกัน ปัจจุบันก็ไม่มีแล้ว น่าจะเกิดจากเรือประมงพาณิชย์ ขนาดใหญ่ ใช้อวนลาก จึงหมดไปจากพื้นที่เกาะเต่า
- ปี 2531 มีฝรั่งชาวต่างชาติ(ซีซ่า) เข้ามาเที่ยว มาดำน้ำที่เกาะเต่า
- ปี 2531 มีที่พักเป็นบังกะโล อย่างง่าย (หาดเทียน) พักคืนละ 50 บาท
- ปี 2531 การเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะ ช่วงนั้น มากับเรือประมง คนละ 50 บาท

- ปี 2531 ในพื้นที่ มีม้า /มีเกวียนใช้สัญจร คนในชุมชน เด็กนักเรียนยุคนั้นต้องขี่ม้าเป็น เพราะ ต้องใช้สำหรับเดินทางไปโรงเรียน
- ปี 2532 เกิดพายุ เกย์ ทรัพย์สิน บ้านเรือนคนในชุมชนเสียหายหนัก สวนมะพร้าว หักโค่น เป็นส่วนใหญ่ บ้านพังเสียหาย เรือที่จอดรอบเกาะ กว่า 100 ลำ จมเสียหาย
- ปี 2532 พายุเกย์ คนในชุมชน ทราบข่าวจากวิทยุ จะมีพายุ แต่ทุกครอบครัว ถูกพายุพัดเข้าเกาะเป็นปกติ จึงมองเป็นเรื่องธรรมดา แต่ที่แตกต่าง คือก่อนพายุจะเข้า ลมสงบเงียบ ผิดปกติ หลังจากนั้นพายุก็เข้าพัดอย่างรุนแรงมาก คลื่นริมฝั่งสูงมาก พัดเรือกระแทก ชนกันแตก แบบไม่เคยเจอมาก่อน
- ปี 2540 มีบริษัทดำน้ำ(Scuba)ชาวต่างชาติ เข้ามาทำธุรกิจ สอนเรียนดำน้ำ(Scuba) เกิดการปรับปรุงท่าเรือแม่หาดใหม่ มีเรือทัวร์ เฉพาะการท่องเที่ยว
- ปี 2545 มีธุรกิจร้านสะดวกซื้อในเกาะ (7/11) และธุรกิจส่วนใหญ่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว มีชาวต่างชาติ เป็นผู้ประกอบการ ตลอดจน นักท่องเที่ยวชายต่างชาติ เข้ามาท่องเที่ยว เป็นจำนวนมาก ล้นจากที่เคยมีมาก่อน บางคนขากลับไม่มีที่พัก ต้องมาอาศัยนอนตามศาลา วัด ก็มี เพื่อคอยเรือ ถือว่าการท่องเที่ยวเกาะเต่า มีชื่อเสียงโด่งดัง และเศรษฐกิจของเกาะเต่า ดีขึ้น เติบโตขึ้นอย่างก้าวกระโดด การก่อสร้าง เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง
- ปี 2561ผลกระทบจากการ ความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง คณะ คสช. เข้ายึดอำนาจ มีการจัดระเบียบ กระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว เริ่มลดลงต่อเนื่อง
- ปี2563 โรคระบาดโควิด นโยบายสาธารณสุข ปิดประเทศ ไม่มีนักท่องเที่ยว หลักจากต่างประเทศ ธุรกิจการท่องเที่ยวทั้งประเทศ รวมทั้งเกาะเต่า หยุดชะงัก ต้องปิดกิจการ เลิกจ้าง มีภาวะหนี้สิน บางแห่งต้องขายกิจการ ตั้งแต่ธุรกิจรายย่อย จนถึงโรงแรมขนาดต่างๆ
- ปี 2565 สถานการณ์โรคระบาดคลี่คลาย ประกาศเปิดประเทศ ส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศ ธุรกิจเริ่มดำเนินกิจกรรมตามปกติได้บางส่วน ประมาณ 30-60% ของขนาดธุรกิจ บางแห่งยังปิดอยู่ เพราะนักท่องเที่ยว ยังมีไม่มากดังเช่นเดิม ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มาเที่ยวตามเทศกาล ช่วงสั้นๆ เป็นหลัก
- ประวัติภัยพิบัติ เนื่องจากสภาพเป็นเกาะกลางทะเล ภัยหลักที่พบจึงเป็น พายุ มรสุม ซึ่งเท่าที่ชุมชนจำได้ที่ได้รับผลกระทบได้แก่ ปี 2505 (พายุเขตร้อน แสเรียด แหลมตะลุมพุก) 2515(พายุไต้ฝุ่น แซลลี) 2532(พายุไต้ฝุ่นเกย์) 2540(พายุไต้ฝุ่นลินดา) 2554(พายุโซนร้อน ไหมมา นกเตน ให่ถ่าง เนสาดและนาลแก) 2560(พายุโซนร้อน คีโรกี)
- ชุมชนมองว่า เป็นพื้นที่เปิดรับลมพายุ เป็นปกติต่อเนื่องทุกๆปีอยู่แล้ว ถ้าไม่หนักเท่ากับพายุ เกย์ ในปี 2532 ชุมชนก็ยังสามารถรับมือหรือฟื้นตัวได้เอง

3. ปฏิทินฤดูกาล

ปฏิทินฤดูกาล

อาชีพ	ธ.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	หมายเหตุ
ทอผ้า	3	2	3	3	2	2	3	3	3	1	1	2	
ประมง		3	3					3	3				
ประมงพื้นบ้าน													

จากตาราง

- เป็นการแลกเปลี่ยนช่วงเวลาแต่ละเดือนของแต่ละอาชีพ ในชุมชน มีการเปลี่ยนแปลงโอกาสในการสร้างรายได้ แตกต่างอย่างไรในแต่ละอาชีพ เพื่อเข้าใจสภาพอากาศแต่ละฤดูกาล ต่อกิจกรรมชีวิตในชุมชน
- จะเห็นว่ากลุ่มอาชีพ ในชุมชนเกาะเต่า ถึงแม้จะมีหลากหลายมากมาย แต่สามารถแบ่งออกได้เพียง 2 กลุ่มเท่านั้น คือกลุ่มอาชีพธุรกิจท่องเที่ยว ทางทางตรงและทางอ้อม และ อาชีพประมง เช่นเดียวกันกับข้อมูลหมู่บ้านอื่นๆใน ตำบลเกาะเต่า
- ซึ่งทั้ง 2 อาชีพใช้ฐานทรัพยากรธรรมชาติเป็นหลักที่สำคัญเช่นเดียวกัน
- อาชีพธุรกิจท่องเที่ยว และอาชีพต่อเนื่อง สามารถมีโอกาสสร้างรายได้ระดับพึงพอใจ เกือบตลอดทั้งปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเดือนกรกฎาคมและเดือนสิงหาคม ที่เป็นช่วงสร้างรายได้สูงสุด เพราะสอดคล้องกับช่วงวันหยุดยาวของต่างประเทศโดยเฉพาะยุโรป ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวหลัก ที่มาเที่ยวเกาะเต่า
- อาชีพธุรกิจท่องเที่ยว จะลดลงเหลือน้อยมาก หลังจากหมดช่วงวันหยุดยาวในต่างประเทศ และประกอบกับในพื้นที่ เป็นช่วงมรสุมรุนแรง คลื่นทะเลสูง ในเดือนตุลาคม และพฤศจิกายน ที่มีนักท่องเที่ยวน้อย และกลับมาเยอะมากอีกครั้งหลังกลางเดือนธันวาคม และอีกช่วงที่ลดลง แต่ก็ถือว่า ยังดีระดับหนึ่งคือเดือน พฤษภาคม และมีถุนายน ซึ่งสอดคล้องกับเป็นช่วงเปลี่ยนฤดู มีลมมรสุม บ้าง

- อาชีพประมง จะเกี่ยวข้องกับฤดูกาลและสภาพอากาศในพื้นที่ โดยตรงมากที่สุด เพราะต้องติดตาม ข่าวเกี่ยวกับกระแสลม และพายุ โดยละเอียด เพื่อความปลอดภัย ตลอดจนโอกาสในการจับสัตว์น้ำ
- โย้อาชีพประมง จะไม่สามารถหรือจับสัตว์น้ำได้น้อย ในช่วงเดือน รอยต่อฤดูกาล เพราะจะมีกระแสลมแรง และเปลี่ยนทิศ ซึ่งอันตรายต่อการเดินเรือ โดยเฉพาะเรือประมงขนาดเล็กในชุมชน ซึ่งได้แก่เดือน มกราคม เมษายน พฤษภาคม มิถุนายน กรกฎาคม อีกช่วงคือเดือน ตุลาคม พฤศจิกายน เป็นช่วงฝนตกหนัก มรสุมรุนแรง เป็นประจำทุกปี บางปียาวไปถึงช่วงธันวาคม
- อาชีพประมง จะมีช่วงจับสัตว์น้ำได้ดี คือเดือน กุมภาพันธ์ มีนาคม จึงมีการจัดแข่งขันตกปลาในอดีตที่ผ่านมา และอีกช่วงคือปลายเดือน กรกฎาคม สิงหาคม กันยายน ซึ่งเป็นช่วงปลาเล็กเริ่มเจริญเติบโต ทำให้ปลาขนาดใหญ่เข้ามาจับสัตว์น้ำขนาดเล็กเหล่านี้ โดยเฉพาะปลาอินทรี จึงกลายเป็นช่วงตกปลาอินทรีของคนในชุมชน ตลอดจนประมงพื้นที่ข้างเคียง จากเกาะพะงัน จากจังหวัดชุมพร ก็เข้ามาตกปลาอินทรีด้วยเช่นกัน

4. ตารางวิเคราะห์ ฐานทรัพยากร กับกิจกรรมการใช้ประโยชน์ในชุมชน

ตารางวิเคราะห์ตามประเภท. 3-2-1-0

กิจกรรม	ปะการัง	สัตว์น้ำ ปลา, ปลาหมึก, กุ้ง	ชายหาด พื้นที่หาด	ป่าไม้ พื้นที่ป่า	แหล่งน้ำจืด / บ่อเลี้ยง	น้ำทะเล	
ท่องเที่ยว ดำน้ำ Scuba	1	2	1	0	0	1	5
ท่องเที่ยว เรือดำน้ำ Snorkeling	3	2	1	0	0	1	7
ทัวร์ท่องเที่ยว / Taxi Service	0	0	1	1	0	0	2
โรงแรม/ รีสอร์ท	1	1	2	0	3	1	8
ร้านอาหาร	1	1	2	0	3	1	8
ร้านค้า	1	1	1	1	3	1	8
ประมงพื้นบ้าน	1	1	1	0	0	1	4
ประมงอวน	3	3	1	0	0	1	8
	11	11	8	2	9	7	48

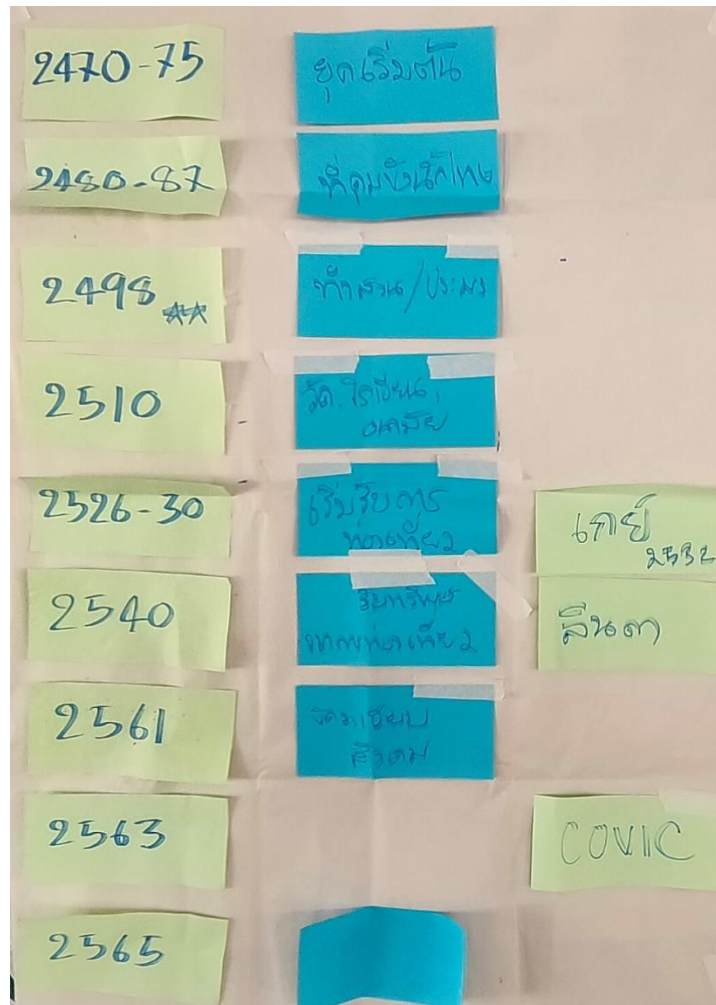
จากตาราง (แลกเปลี่ยน ให้คะแนน กิจกรรม ที่มีโอกาสสร้างผลกระทบ โดยให้ค่าคะแนน 3 ผลกระทบหนัก 2 ผลกระทบบ้าง 1 ผลกระทบเล็กน้อย)

- ทรัพยากรทางธรรมชาติที่ชุมชน เรียงความสำคัญ ได้แก่ ปะการัง สัตว์น้ำ ชายหาด ป่าไม้ แหล่งน้ำจืด/บ่อน้ำ น้ำทะเล
- กิจกรรมการใช้ประโยชน์ ที่ระดมส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องการท่องเที่ยวเช่นกิจกรรมดำน้ำscuba ทัวร์รอบเกาะ Snorkeling ทัวร์ทางบก ที่พักโรงแรม ร้านอาหาร ร้านค้า ประมง/ตกปลา ประมง/อวน เป็นต้น

- พบว่าที่แลกเปลี่ยน **ที่พักโรงแรม ร้านอาหาร ร้านค้า ประมง/อวน** ส่งผลกระทบต่อฐานทรัพยากรทางธรรมชาติ ทั้งบนเกาะเอง ตลอดจนแนวชายหาด จนไปถึงปะการัง สัตว์น้ำ แหล่งน้ำจืด ขยะ จึงได้คะแนนสูงที่สุด
- ต่อมาคือกิจกรรมท่องเที่ยว เรือทัวร์รอบเกาะ Snorkeling ที่มีต่อเนื่อง และมีผู้ร่วมกิจกรรมจำนวนมาก บางครั้งขาดความรับผิดชอบ เศษขยะ เศษน้ำมัน ไหลลงสู่ชายหาดและทะเลโดยตรง
- ทรัพยากรทางธรรมชาติ ที่มีโอกาสรับผลกระทบมากเรียงลำดับตามคะแนน ได้แก่ ปะการัง สัตว์น้ำชายหาด น้ำจืด น้ำทะเล และป่าไม้

สรุปข้อมูล

จากการวิเคราะห์ พบว่า

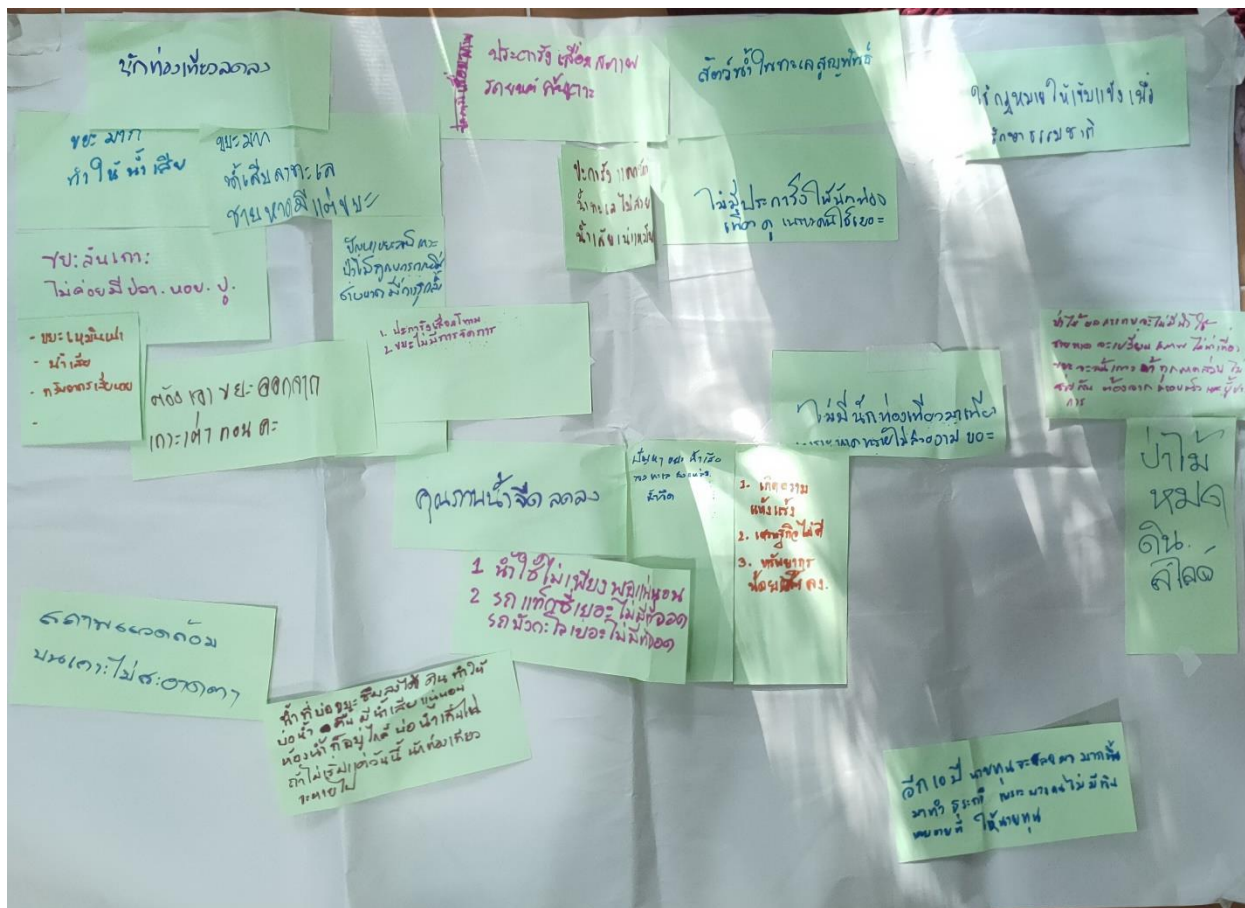

- ชุมชนบ้านแม่หาด เป็นชุมชนหนึ่งใน 3 หมู่บ้าน ตำบลเกาะเต่า ซึ่งเป็นเกาะกลางทะเล
- เป็นพื้นที่เปิดรับสถานการณ์ทางธรรมชาติ ต่อสภาพดินฟ้าอากาศ ด้านมรสุม แล้ง ฝนทิ้งช่วง และมีช่วงน้ำลดระดับนานผิดปกติ(ในบางปี)
- และมีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่สำคัญ พื้นที่ป่าไม้ ชายหาด และทะเล ที่สวยงาม จึงเปิดรับต่อการกิจกรรมการท่องเที่ยวและการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง
- โดยแต่ละช่วงเวลาตั้งแต่การเข้ามาตั้งอยู่อาศัย เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ส่วนใหญ่เป็นเกิดจากปัจจัยนอกชุมชนเป็นสำคัญ
- ในระยะแรก มาตั้งอาศัยเพื่อทำอาชีพเกษตรและประมง หลังจากนั้นก็มีหน่วยงานรัฐมาสร้างที่ชุมชนักโทษ เกิดประเด็นการจัดการที่ทำกิน

- ต่อมา มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยว เกิดการเปลี่ยนแปลงโอกาสการสร้างรายได้สร้างชีพใหม่ และประกอบกับการสูญเสีย จากภัยธรรมชาติ พายุภัย สวนมะพร้าวไม่สามารถทำได้ จึงเน้นอาชีพท่องเที่ยวเป็นสำคัญ
- จนได้รับชื่อเสียง มีชาวต่างชาติเริ่มมาลงทุนธุรกิจดำน้ำ คนในชุมชนจึง ทำอาชีพที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว เป็นหลักในระยะต่อมา
- จนเกิดการจัดระเบียบจากหน่วยงานภาครัฐ ตลอดจนสถานการณ์โรคระบาดโควิด จึงเกิดวิกฤติ ธุรกิจการท่องเที่ยวจนปัจจุบัน
- อีกทั้งจากสภาพพื้นที่เป็นเกาะ จึงมีความเสี่ยง แหล่งน้ำตามธรรมชาติ ทั้งธารน้ำจืด น้ำใต้ดิน พื้นที่น้ำซับเปลี่ยนแปลง ลดลง พื้นที่ชายหาดเปลี่ยนสภาพ จากทรายไหลจากภูเขา ตลอดจนปะการังเสียหายและเสื่อมโทรมลง
- **ความอ่อนไหว** ต่อสถานการณ์ดังกล่าว คือ ชายหาดที่เป็นตะกอนไม่สวยงาม **สัตว์น้ำ**ถูกรบกวนและที่อาศัย แหล่งอาหารลดลง และ**แนวปะการัง** ที่ถูกรบกวน แนวใกล้ฝั่งถูกทรายกลบ และอุณหภูมิที่สูงขึ้น น้ำเสีย มีโอกาสตายหรือเจริญเติบโตได้ช้าลง และชุมชนซึ่งถือว่ามีความอ่อนไหวโดยตรง เพราะปัจจุบันมีอาชีพทางเลือกหลักๆ เพียง 2 อาชีพและพึ่งพิงฐานทรัพยากรดังกล่าวเป็นหลัก อาชีพที่อ่อนไหวที่สุดจึงเป็นอาชีพธุรกิจท่องเที่ยว และอาชีพประมง เพราะอาชีพทางเลือกอื่นๆในเกาะเต่า ยังไม่มี

ประเด็นวิเคราะห์แลกเปลี่ยน

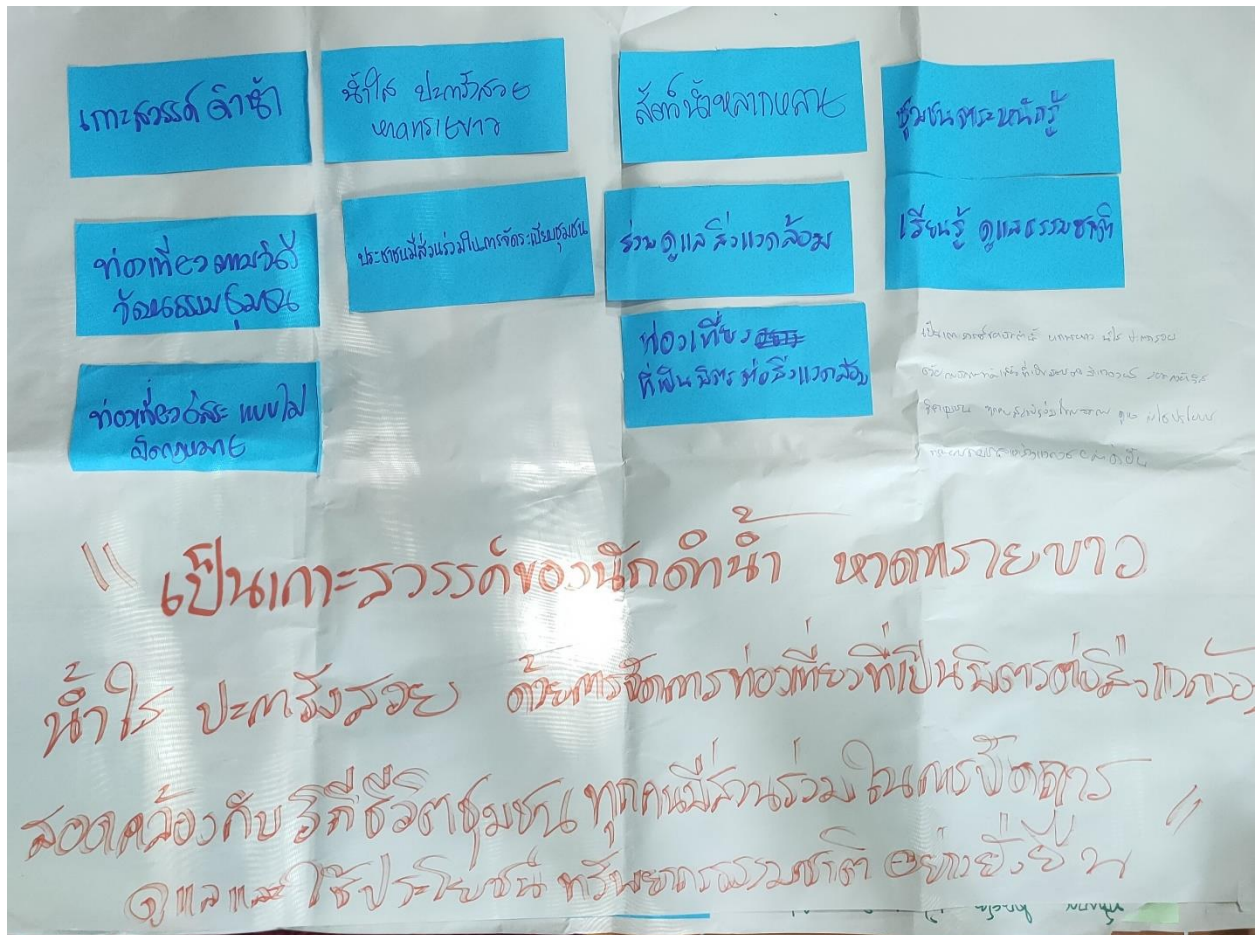
หากยังไม่มีมาตรการใดๆเพิ่มเติม จากที่พยายามทำอยู่ในปัจจุบัน อีก 20 ปีข้างหน้าเกาะเต่าจะเป็นอย่างไร

ปัจจัย	สิ่งที่จะอาจเกิดขึ้น
คน ชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> • มีสภาพความเป็นอยู่ ที่แออัด ความเป็นเมือง • มีรถเยอะเต็มไปหมด • เศรษฐกิจไม่ดี เช่นในอดีต
สิ่งปลูกสร้าง	<ul style="list-style-type: none"> • สิ่งปลูกสร้างหนาแน่น
ขยะ	<ul style="list-style-type: none"> • ขยะล้นเกาะ ไม่สามารถจัดการได้ • ขยะเหม็นเน่า
น้ำจืด	<ul style="list-style-type: none"> • ขาดแคลนน้ำจืด/แล้ง • น้ำจืดที่มีเริ่มเน่าเหม็นจากขยะ • คุณภาพน้ำจืดไม่สะอาดเหมือนเดิม • ราคาน้ำจืดมีราคาที่สูง(ปัจจุบันก็สูงมากอยู่แล้ว)

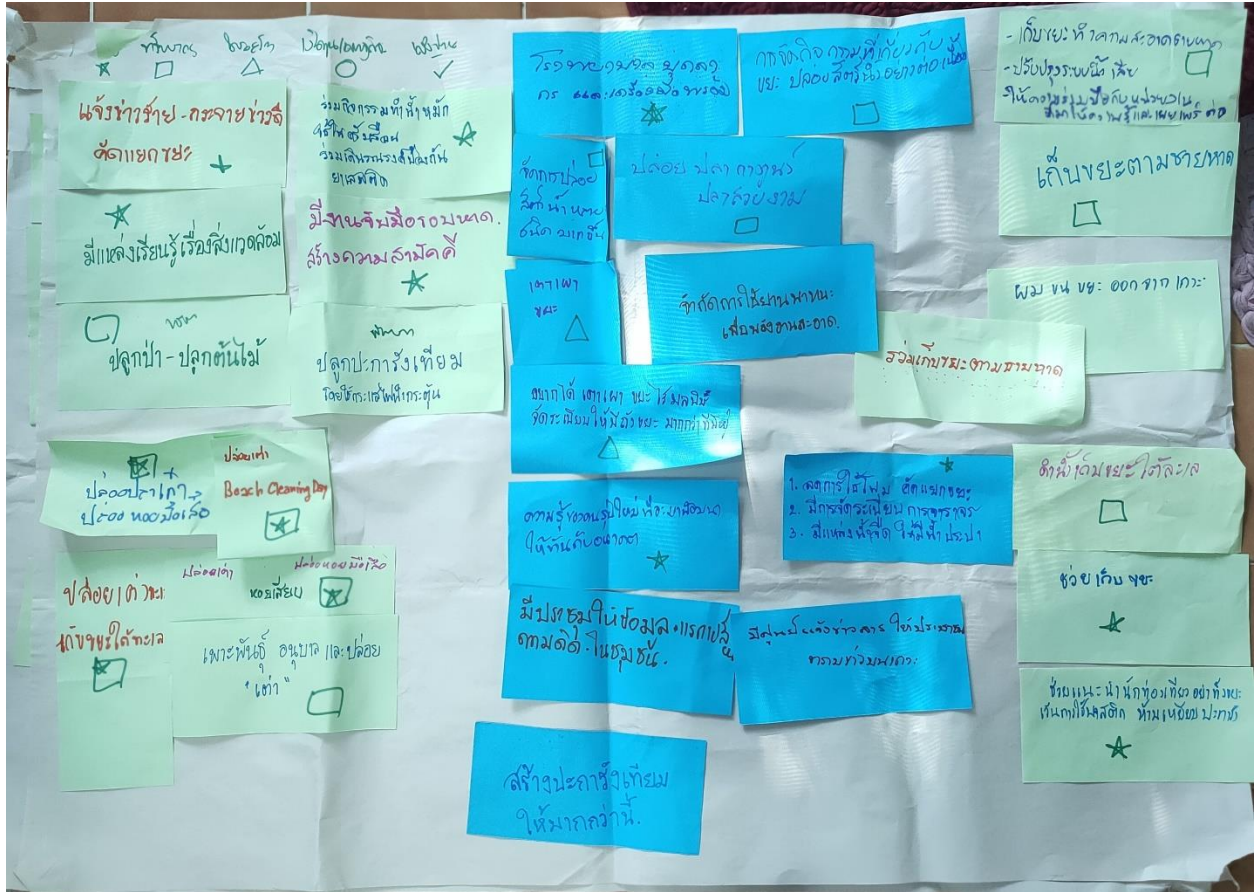
ป่า	<ul style="list-style-type: none"> ● ป่าไม้ลดลงหรือหมดไป ● เกิดภัยดินไสลด
ทะเล	<ul style="list-style-type: none"> ● สัตว์น้ำในทะเลลงจำนวนลง ไม่สวยงาม ●
ชายหาด	<ul style="list-style-type: none"> ● มีขยะที่ชายหาด ● กระทบภาพลักษณ์การท่องเที่ยว
ปะการัง	<ul style="list-style-type: none"> ● ปะการัง ไม่สมบูรณ์ เสื่อมโทรมลง ● ไม่มีปะการังให้นักท่องเที่ยว สนใจมาดู นักท่องเที่ยวค่อยๆ ลดลง

แต่ขณะเดียวกัน สิ่งที่ชุมชนและหลายภาคส่วนพยายามรักษา จัดการ ดูแล เพื่ออีก 20 ปีข้างหน้าอยากให้เป็นอย่างไร

จากสิ่งที่ต้องการเห็นจึงปรับให้เป็นวิสัยทัศน์ชุมชนได้ดังนี้
“เป็นเกาะสวรรค์ของนักดำน้ำ หาดทรายขาว น้ำใส ปะการังสวย ด้วยการจัดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับวิถีชีวิต ชุมชน ทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดการ ดูแลและใช้ประโยชน์ ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน”

กิจกรรม ที่ดำเนินการผ่านมา มีอะไรบ้าง และได้ผลเป็นอย่างไร

จากตารางพบว่า

ปัจจัย	กิจกรรม
บุคคล	<ul style="list-style-type: none"> ● มีแหล่งความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม ทำน้ำหมักใช้ในครัวเรือน เก็บขยะ ชายหาด รมรงค์นันทองเทียวอย่าทิ้งขยะ ห้ามเหยียบปะการัง ลดการใช้ถุงพลาสติก งดการใช้โฟม คัดแยกขยะ
ทรัพยากรธรรมชาติ	<ul style="list-style-type: none"> ● ปลวกป่า ปลวกต้นไม้ อนุบาลและปล่อยเต่า ปล่อยหอย ดำน้ำเก็บขยะใต้ทะเล เก็บขยะชายหาด บำบัดน้ำเสีย
โครงสร้าง	<ul style="list-style-type: none"> ● เต่าเผาขยะ ปะการังเทียม
ด้านเศรษฐกิจ การเงิน	<ul style="list-style-type: none"> ●
ภาคี เครือข่าย	<ul style="list-style-type: none"> ●

กิจกรรมส่วนใหญ่ เน้น เรื่องพัฒนาศักยภาพให้กับคนในชุมชน และผู้เกี่ยวข้อง เพราะเล็งเห็นการสร้างความรู้ความตระหนักและการมีส่วนร่วมเป็นสำคัญ ต่อมาคือเน้นการดูแลฐานทรัพยากรธรรมชาติโดยตรง ทั้งการเก็บขยะชายหาด ในทะเล การอนุบาลและปล่อยพันธ์สัตว์น้ำต่างๆ มีกิจกรรมดูแลและปลูกต้นไม้ บำบัดน้ำเสีย

ด้านเศรษฐกิจ ยังไม่มีบทบาทชัดเจนในการมาสนับสนุนกิจกรรมดูแลฐานทรัพยากรในชุมชน

ด้านโครงสร้าง/สิ่งปลูกสร้าง ที่ชัดเจนมีเตาเผาขยะ และการสนับสนุนปะการังเทียม

ภาคี/เครือข่าย ในชุมชน มีกลุ่มองค์กรชุมชนต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว เช่นกลุ่มรถแท็กซี่คาร์ กลุ่มสมาคมผู้ประกอบการการท่องเที่ยว มีกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว สีเขียวร่วมกัน ในการรณรงค์ งดใช้ถุงพลาสติก

ข้อมูลชุมชน บ้านหมู่ 3 โฉลกบ้านเก่า ตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1. เครื่องมือแผนที่ชุมชน

สภาพพื้นที่หมู่ที่ 3 โฉลกบ้านเก่า อยู่ตำแหน่งทางทิศใต้ของเกาะเต่า มีขอบเขตตั้งแต่แหลมเทียน ลากยาวถึงแหลมตาวิ้ง มีสภาพพื้นที่เป็นที่เนินภูเขาสูงสลับที่ราบ มีพื้นที่ชายฝั่งและอ่าวสำคัญได้แก่ อ่าวโฉลกบ้านเก่า แหลมตาโต๊ะ อ่าวเทียน แหลมกงทรายแดง อ่าวหินงาม อ่าวลึก อ่าวหลังค่าย อ่าวโตนด ซึ่งเป็นพื้นที่สำคัญด้านการท่องเที่ยว มีแหล่งปะการังที่เป็นจุดดำน้ำตื้นและดำน้ำลึก นอกจากนี้ยังมีป่าชายเลนแห่งเดียวของเกาะเต่าอยู่ทางด้านทิศเหนือของอ่าวโฉลก สำหรับพื้นที่ทางทะเลยังเป็นแหล่งประกอบอาชีพที่สำคัญของกลุ่มประมงพื้นบ้านอีกด้วย

พื้นที่หมู่ที่ 3 มีถนนสายหลักเชื่อมต่อกับถนนสายหลักจากหมู่ที่ 2 มีถนนเชื่อมไปทางทิศตะวันออกถึงอ่าวโตนด และถนนสายหลักไปจนถึงสุดทิศทิศใต้ที่แหลมพ่อตาโต๊ะ ในพื้นที่ยังเป็นที่ตั้งของสถานที่ทางราชการได้แก่ ที่ว่าการอำเภอ(ส่วนหน้า) สำนักงานเทศบาลตำบลเกาะเต่า สถานีตำรวจ โรงไฟฟ้า ส่วนกลางของพื้นที่เป็นภูเขาและเป็นที่ตั้งของโรงแรม ร้านอาหาร และที่พักอาศัย บนภูเขายังมีอ่างเก็บน้ำ และ บ่อขยะ อีกด้วย

ประเด็นแลกเปลี่ยน สิ่งที่เปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดมีอะไรบ้าง

- การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ทำให้มีพื้นที่สีเขียวลดลง เกิดการพังทลายของดินบนเขาที่ไหลลงมายังพื้นที่ชายฝั่ง ไปจนถึงแนวปะการังน้ำตื้น
- ร่องน้ำ สายทางน้ำเดิมเปลี่ยนแปลง ทำให้มีน้ำท่วมขังในช่วงฝนตกหนัก น้ำรอการระบาย
- แหล่งน้ำจืด น้ำใช้ ส่วนใหญ่ใช้การขุดบ่อน้ำ และ การทำที่เก็บน้ำไว้ใช้เอง อ่างเก็บน้ำบนภูเขาไม่สามารถใช้งานได้
- ปัญหาขยะ และ น้ำเสีย เพิ่มมากขึ้นจากประชากร และนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเพิ่มขึ้น
- พื้นที่ชายหาดเปลี่ยนสภาพจากทรายละเอียด กลายเป็นทรายกรวดจากบนเขา ทำให้บางพื้นที่มีชายหาดเพิ่มขึ้นเช่นอ่าวโตนด แต่ชายหาดเป็นก้อนกรวดที่มาจากภูเขา ซึ่งเป็นผลจากการก่อสร้างต่างๆในพื้นที่
- สัตว์น้ำใกล้ชายฝั่งลดลง เช่น หอยเสียบ หอยแครง หอยมือเสือ
- ประเด็นข้อกังวล พื้นที่บ่อขยะที่มีขยะเพิ่มมากขึ้นและยังไม่มีจัดการ
- สุนัขจรจัดบนภูเขาในพื้นที่บ่อขยะมีจำนวนมาก และ เป็นอันตรายต่อคนในพื้นที่และนักท่องเที่ยว

- ในช่วงปี 2530 เป็นยุคเริ่มของการท่องเที่ยว เริ่มมีนักท่องเที่ยวพวกฝรั่งเข้ามา และ เริ่มมีบังกะโล ที่พัก เช่น ธาราพร, Rocky, เนปจูน ช่วงนี้คนบนเกาะยังประกอบอาชีพทำสวนมะพร้าว และ ประมง เป็นวิถีชีวิตแบบเดิม
- ในช่วงปี 2540 เป็นยุคธุรกิจท่องเที่ยวเต็มตัว เริ่มมีนักท่องเที่ยวเข้ามา ทำให้มีการเพิ่มขึ้นของที่พัก ร้านอาหาร ร้านค้า ร้านอาหาร และ ธุรกิจการดำน้ำ ได้รับการยกย่องว่าเป็นแหล่งดำน้ำที่มีชื่อเสียงระดับโลก
- ในช่วงปี 2550 เริ่มมีนักธุรกิจจากหลาพื้นที่เข้ามาลงทุนทำธุรกิจด้านการท่องเที่ยว
- ประวัติภัยพิบัติ
 - เกาะเต่ามีสภาพเป็นเกาะกลางทะเลทำให้ภัยทางธรรมชาติส่วนใหญ่จะเป็นภัยจาก ลมมรสุม พายุ ทำให้ได้รับผลกระทบต่อน้ำที่ และ เครื่องมือประกอบอาชีพ
 - ปี 2505 พายุแฮเรียต แหลมตะลุมพุก
 - ปี 2532 พายุไต้ฝุ่นเกย์
 - ปี 2554 น้ำท่วมใหญ่ บ้านเรือนเสียหาย เป็นผลมาจากความแปรปรวนของสภาพอากาศ และพายุหลายลูก(พายุโซนร้อน ไทหมา นกเตน ไห่ถ่าง เนสาดและนาลแก)
 - ปี 2556 – 2557 เกิดภัยแล้ง
 - ปี 2560 – 2564 เกิดน้ำท่วมและน้ำไหลหลาก มีความรุนแรงไม่มาก ส่วนใหญ่มาจากฝนตกหนักเกิดน้ำท่วมขังรอการระบาย
- ผลกระทบจากภัยพิบัติส่วนใหญ่ ในอดีตจะมีเฉพาะเกิดจากลมพัดที่รุนแรงส่งผลต่อที่พักอาศัย แต่รอบปี 2560 นอกจากลมที่พัดแรงแล้ว ได้รับผลกระทบจากน้ำป่าไหลหลาก เป็นหลัก
- ปี2560 เสียหายค่อนข้างมาก จากน้ำป่าไหลหลาก
 - น้ำเข้าบ้านเรือน ทำทรัพย์สินเสียหาย
 - มีบ้านเรือนเสียหายจากน้ำเซาะพื้นบ้านจนเกิดการทรุด
 - ทรายไหลลงอุดตันทางระบายน้ำ น้ำท่วมขังนาน
 - ทรายไหลลงพื้นที่ชายหาด ระบบชายหาดมีตะกอนทรายเม็ดใหญ่
 - ตะกอนทรายบางส่วนลงทะเล ทับแนวปะการังน้ำตื้นบางส่วนเสียหาย

3. ปฏิทินฤดูกาล

3, 2, 1, 0

เดือน อาชีพ	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	รวม
ที่พักโรงแรม	3	3	2	3	2	2	3	3	2	1	1	3	
Taxi ^{รถ}	3	3	2	3	2	2	3	3	2	1	1	3	
ดำน้ำ Scuba	3	3	2	3	2	2	3	3	2	1	1	3	
ร้านอาหาร	3	3	2	3	2	2	3	3	2	1	1	3	
รถเช่า	3	3	2	3	2	2	3	3	2	1	1	3	
ร้านค้า	3	3	2	3	2	2	3	3	2	1	1	3	
Agency	3	3	2	3	2	2	3	3	2	1	1	3	
ประมง	0	2	3	3	3	3	3	3	2	1	0	0	

ปลาปะการัง - 100%
ปลาเปลี่ยน

ตารางปฏิทินฤดูกาลเป็นการวิเคราะห์การประกอบอาชีพในรอบปีของชุมชนหมู่ที่ 3 ต.เกาะเต่า ในรอบปี ซึ่งจากข้อมูลพบว่า

- ปฏิทินฤดูกาลเป็นการแลกเปลี่ยนช่วงเวลาแต่ละเดือนของแต่ละอาชีพ ในชุมชน มีการเปลี่ยนแปลงโอกาสในการสร้างรายได้ แตกต่างอย่างไรในแต่ละอาชีพ เพื่อเข้าใจสภาพอากาศแต่ละฤดูกาล ต่อวิถีชีวิตในชุมชน
- การประกอบอาชีพ และ กิจกรรมในพื้นที่หมู่ที่ 3 ต.เกาะเต่า จะมีการประกอบอาชีพการท่องเที่ยวเป็นหลัก โดยมีการท่องเที่ยวดำน้ำ แบบ Scuba โดยมีร้านดำน้ำอยู่ในพื้นที่เป็นจำนวนมาก ในการสอนดำน้ำ ซึ่งเกาะเต่าเป็นแหล่งผลิตนักดำน้ำ 1 ใน 5 ของโลก, การจัดทัวร์ดำน้ำ, ธุรกิจทัวร์ดำน้ำรอบเกาะ, การดำน้ำในแหล่งปะการังน้ำตื้น, โรงแรม ที่พัก ร้านค้า ร้านอาหาร ธุรกิจบริการทัวร์ทางบก, รถเช่า จากข้อมูลพบว่า สามารถประกอบอาชีพได้ตลอดทั้งปี ยกเว้นในช่วงเดือน ตุลาคม - พฤศจิกายน ซึ่งเป็นช่วงมรสุมตะวันออกเฉียง เป็นช่วง Low season ของพื้นที่เกาะเต่า และจะมีนักท่องเที่ยวกลับมาอีกครั้ง กลางเดือน ธันวาคม

- สำหรับการท่องเที่ยวในเดือนกรกฎาคมและเดือนสิงหาคม ที่เป็นช่วงสร้างรายได้สูงสุด สอดคล้องกับ ช่วงวันหยุดยาวของนักท่องเที่ยวจากยุโรป ที่จะเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มหลักที่จะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว และ เรือนำน้ำในพื้นที่เกาะเต่าเป็นจำนวนมาก
- สำหรับนักท่องเที่ยวคนไทย จะนิยมมาเที่ยวในพื้นที่เกาะเต่า ในช่วงวันหยุดยาว และ เทศกาลสำคัญต่างๆ เช่น วันปีใหม่, วันสงกรานต์, และ วันหยุดยาวช่วงวันสำคัญของไทย
- อาชีพประมงพื้นบ้าน ซึ่งเป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับฤดูกาลและสภาพอากาศในพื้นที่ โดยอาชีพประมง จะไม่สามารถหรือจับสัตว์น้ำได้น้อย ในช่วงเดือน ตุลาคม - มกราคม ซึ่งเป็นช่วงลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ ที่จะมี กระแสลมแรง ฝนตกหนัก และลมเปลี่ยนทิศ ซึ่งอันตรายต่อการเดินเรือ โดยเฉพาะเรือประมงพื้นบ้าน ขนาดเล็ก
- อาชีพประมง จะมีช่วงจับสัตว์น้ำได้ดี ในช่วงเดือน มีนาคม - สิงหาคม เป็นช่วงลมสงบ ในช่วงเดือนมีนาคม หลังมรสุมผ่าน จึงมีการจัดแข่งขันตกปลาเนื่องจากมีสัตว์น้ำ ปลาเศรษฐกิจ อุณหภูมิเหมาะสม นอกจากนี้ทาง กลุ่มประมงพื้นบ้าน ยังได้มีการวางซั้งปลา เพื่อเป็นจุดหาปลาใกล้บ้าน และ ลดความขัดแย้งการใช้ ประโยชน์กับธุรกิจดำน้ำ ทำให้สามารถทำประมงได้รอบเกาะเต่า ทำให้มีการทำประมงทั้งจากเรือประมง เรือหางยาวในพื้นที่ และเรือประมงจากเกาะพะงัน เข้ามาตกปลาอินทรีที่ซั้ง ซึ่งปลาอินทรีเป็นปลา เศรษฐกิจสำคัญของพื้นที่เกาะเต่า

4. ตารางวิเคราะห์ความเปราะบาง

(แลกเปลี่ยน ให้คะแนน กิจกรรม ที่มีโอกาสสร้างผลกระทบ โดยให้ค่าคะแนน 3 ผลกระทบหนัก 2 ผลกระทบ บ้าง 1 ผลกระทบเล็กน้อย)

3 2 1 0

ทรัพยากรธรรมชาติ/กิจกรรม	ปะการัง	สัตว์น้ำ	ชายหาด	บ่อน้ำ/แหล่งน้ำจืด	ป่าชายเลน/หาดเลน	คะแนนรวม
ดำน้ำ Scuba	1	1	0	0	0	2
ดำน้ำตื้น / Orca Snorkel	3	3	2	0	0	8
โรงแรม	3	2	3	2	2	12
ร้านอาหาร	1	0	1	0	0	2
บ้านพักอาศัย	0	0	0	3	0	3
ประมงพื้นบ้าน	1	1	0	0	0	2
เรือ Taxi หรือ เรือรอบเกาะ	2	1	2	0	0	5
เรือบริการเช่า/เช่าเรือ	1	1	0	0	0	2
เรือบริการเช่า/เช่าเรือ	3	3	3	3+	1	13
ประมงอวน	3+	3+	2	0	0	8
ประมงสัตว์น้ำจืด	2	3+	0	0	0	5
	17	15	10	5	2	

ทรัพยากรธรรมชาติ/กิจกรรม	ปะการัง	สัตว์น้ำ	ชายหาด	บ่อน้ำ/แหล่งน้ำจืด	ป่าชายเลน/หาดเลน	คะแนนรวม
ดำน้ำ Scuba	1	1	0	0	0	2
ดำน้ำตื้น	3	3	2	0	0	8
โรงแรม	3	2	3	2	2	12
ร้านอาหาร	1	0	1	0	0	2
บ้านพักอาศัย	0	0	0	3	0	3
ประมงพื้นบ้าน	1	1	0	0	0	2
เรือ Taxi นำเที่ยวรอบเกาะ	2	1	2	0	0	5

ทรัพยากรธรรมชาติ/ กิจกรรม	ปะการัง	สัตว์ น้ำ	ชายหาด	บ่อน้ำ/แหล่ง น้ำจืด	ป่าชายเลน/หาด เลน	คะแนน รวม
เรือบริการตกปลา เหมาลำ	1	1	0	0	0	2
โครงการพัฒนา/บ่อ ขยะ	3	3	3	3	1	13
ประมงอวน	3	3	2	0	0	8
ประมงพาณิชย์	2	3	0	0	0	5
คะแนนรวม	17	15	10	5	5	

จากตารางวิเคราะห์ความเปราะบาง

ตารางวิเคราะห์ความเปราะบางเป็นการประเมินความสำคัญและความเปราะบางของฐานทรัพยากรของชุมชนกับกิจกรรมของชุมชนในพื้นที่หมู่ที่ 3 ต.เกาะเต่า ซึ่งจากตารางพบว่า

- ฐานทรัพยากรที่สำคัญของชุมชนได้แก่ ฐานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ได้แก่ ปะการัง สัตว์น้ำ และพื้นที่ชายหาด ที่มีผลโดยตรงต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ ได้แก่ การดำน้ำทั้งการดำน้ำตื้นแบบ Snorkeling การดำน้ำลึก Scuba diving การนำเที่ยวรอบเกาะ ร้านค้า ร้านอาหาร และ กลุ่มอาชีพประมงพื้นบ้าน ที่ต้องพึ่งพิงร่วมกันใช้ฐานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในพื้นที่
- รองลงมาได้แก่ บ่อน้ำ แหล่งน้ำจืด ที่เชื่อมโยงกับชุมชนและการประกอบธุรกิจโรงแรม ร้านค้า และบ้านพักอาศัย เนื่องจากแหล่งน้ำในพื้นที่ต้องอาศัยแหล่งน้ำจืดจากการขุดบ่อน้ำ ทำให้น้ำจืดเป็นอีกทรัพยากรที่สำคัญ และมีความเปราะบางจากบ่อขยะที่ตั้งอยู่บนพื้นที่เขาในพื้นที่หมู่ที่ 3 ซึ่งอาจก่อให้เกิดน้ำเสีย ที่ส่งผลกระทบต่อแหล่งน้ำใต้ดิน และ บ่อน้ำในพื้นที่
- ในส่วนของป่าชายเลน ซึ่งเป็นป่าชายเลนแหล่งเดียวในพื้นที่เกาะเต่า ที่อยู่บริเวณคลองทางด้านทิศเหนือของอ่าวโฉลก เนื่องจากมีขนาดพื้นที่ไม่ใหญ่มากจึงไม่ได้รับผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยว แต่จะมีผลจากน้ำเสียที่ไหลมาบริเวณคลองเท่านั้น ซึ่งป่าชายเลนจะเป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียนในพื้นที่เกาะเต่าเป็นหลัก

จากการวิเคราะห์กิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อฐานทรัพยากรในพื้นที่ พบว่า

- บ่อขยะที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ภูเขาหมู่ที่ 3 เป็นข้อกังวลที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อทรัพยากรทางทะเล และแหล่งน้ำจืด เนื่องจากด้วยที่ตั้งอยู่บนที่สูง กับปริมาณขยะที่ยังไม่มีการจัดการ ทำให้เกิดผลกระทบจากน้ำเสียที่เกิดจากบ่อขยะ ไหลลงสู่แหล่งน้ำใต้ดิน และ การชะล้างเอาขยะและน้ำเสียในช่วงฝนตก ไหลลงสู่ทะเลและพื้นที่แนวปะการัง

- การประกอบธุรกิจโรงแรม เป็นอีกกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อตรง ทั้งจากปริมาณขยะจากห้องพักรายวัน น้ำเสียจากโรงแรม ซึ่งจะมีปริมาณเพิ่มขึ้นตามจำนวนนักท่องเที่ยวที่เริ่มทยอยกลับเข้ามาในพื้นที่เกาะเต่า
- กิจกรรมดำน้ำตื้น ทัวร์รอบเกาะ one day ทริป ที่ส่งผลกระทบต่อแหล่งทรัพยากร ทางทะเล แนวปะการัง ทั้งนี้การมีนักท่องเที่ยวลงเที่ยวในพื้นที่จำนวนมากย่อมส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกจากนี้ผลกระทบจากคราบน้ำมันจากการเรือก็ส่งผลต่อแนวปะการัง แต่ส่งสำคัญที่สุดคือ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่ยังขาดความรู้ในการดำน้ำตื้น ยังมีการเหยียบปะการัง การจับสัตว์น้ำ ในทะเล จึงเป็นสิ่งที่ควรสร้างความรู้ในการดำน้ำในพื้นที่เกาะเต่า
- อาชีพประมง ประมงอวน และ ประมงพาณิชย์ ส่งผลกระทบต่อสัตว์น้ำ และ แนวปะการัง เนื่องจากการวางอวนจะกวาดเอาสัตว์น้ำขนาดเล็ก สัตว์น้ำวัยอ่อนมาด้วย และหากมีการลักลอบวางอวนในแนวปะการัง ก็จะส่งผลกระทบต่อปะการัง สัตว์น้ำ และเต่าทะเล
- อาชีพประมงพื้นบ้าน และ การท่องเที่ยวทัวร์ตกปลา จะใช้วิธีการตกปลาด้วยการใช้เบ็ด ซึ่งจะมีผลกระทบต่อสัตว์น้ำโดยตรงเท่านั้น ซึ่งอาชีพประมงพื้นบ้านเป็นอาชีพดั้งเดิมของชุมชน ที่ส่งอาหารทะเลให้กับภาคการท่องเที่ยวของเกาะเต่า และ หล่อเลี้ยงวิถีของชุมชน

ข้อเสนอจากการวิเคราะห์ความเปราะบาง

- การศึกษารูปแบบการจัดการบ่อขยะของหน่วยงาน ที่เหมาะสม และสามารถดำเนินงานได้จริง ที่จะช่วยลดผลกระทบต่อชุมชน และ ทรัพยากรในพื้นที่
- การบริหารจัดการขยะ น้ำเสียจากโรงแรม
- การจัดการขยะโดยนำร่อง ชุมชนต้นแบบ โฉลกโมเดล จุดคัดแยก จุดทิ้งขยะ เต่าเผาขยะไร้ควัน
- การประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ การดำน้ำในพื้นที่เกาะเต่า เริ่มจากผู้ประกอบการ ไกด์นำเที่ยว และ ข้อมูลให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว
- การกำหนดพื้นที่ การกำหนดเครื่องมือประมง ที่เหมาะสมที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อแนวปะการังและ สัตว์น้ำวัยอ่อน
- การแบ่งเขต จัดโซนพื้นที่การใช้ประโยชน์ทางทะเลร่วมกัน ทั้งธุรกิจการท่องเที่ยว ดำน้ำ การทำประมง ที่ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งของคนในชุมชน

สรุปข้อมูล

จากการวิเคราะห์ พบว่า

- ชุมชนโลกบ้านเก่า มีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ทรัพยากร ทางทะเล พื้นที่ชายหาด และ แนวปะการัง ซึ่งมีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพ ธุรกิจการท่องเที่ยว ธุรกิจการดำน้ำ โรงแรม ร้านอาหาร ร้านค้า และ อาชีพประมงพื้นบ้าน เป็นอาชีพหลักของชุมชน
- **เปิดรับสถานการณ์ทางธรรมชาติ** ต่อสภาพดินฟ้าอากาศ ซึ่งจะมีมรสุม ในช่วงเดือน ตุลาคม – กลางเดือน ธันวาคม นอกจากนี้ในช่วง 10 ปี ที่ผ่านมามี ภาวะฝนทิ้งช่วง น้ำแล้ง ส่งผลให้ระดับน้ำทะเลลดลง ผิดปกติ ที่ส่งผลกระทบต่อตรงต่อทรัพยากร ในแนวปะการัง
- นอกจากนี้ยังมีปัจจัยจากเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ทำให้ร่องน้ำ และ ทางน้ำเปลี่ยน ส่งผลให้เกิดน้ำท่วมขัง และ เกิดการไหลบ่าของน้ำจากบนเขาพัดลงไปในทะเล ส่งผลให้ชายหาดเปลี่ยนแปลง และ แนวปะการังได้รับความเสียหายจากตะกอนบนภูเขา
- จะเห็นได้ว่า ฐานทรัพยากรทางทะเล ชายฝั่ง และ แนวปะการัง มีผลโดยตรง ต่อ **ความอ่อนไหว** ในการประกอบอาชีพของชุมชน ทั้งภาคการท่องเที่ยว และ ประมงพื้นบ้าน

ประเด็นวิเคราะห์แลกเปลี่ยน

หากยังไม่มีมาตรการใดๆเพิ่มเติม จากที่พยายามทำอยู่ในปัจจุบัน อีก 20 ปีข้างหน้าเกาะเต่าจะเป็นอย่างไร?

ปัจจัย	สิ่งที่อาจจะเกิดขึ้น
คน ชุมชน	<ul style="list-style-type: none">● มีประชากรจากต่างถิ่น ต่างชาติ เข้ามาในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น● ชุมชนดั้งเดิมเปลี่ยนแปลง
สิ่งปลูกสร้าง	<ul style="list-style-type: none">● มีการเพิ่มขึ้น ของโรงแรมที่พัก● มีการเปลี่ยนแปลงสภาพของพื้นที่ โดยเฉพาะบนภูเขาเพิ่มมากขึ้น
ขยะ	<ul style="list-style-type: none">● บ่อขยะล้น ไม่สามารถจัดการได้● ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ และ แหล่งน้ำใต้ดิน
น้ำจืด	<ul style="list-style-type: none">● ทางน้ำ ร่องน้ำเปลี่ยนแปลง● มีปัญหาน้ำท่วม● น้ำใต้ดิน ปนเปื้อนจากปัญหาบ่อขยะ
ทะเล	<ul style="list-style-type: none">● สัตว์น้ำในทะเลลดลง● น้ำทะเลมีสภาพเปลี่ยนแปลง
ปะการัง	<ul style="list-style-type: none">● ปะการังเสื่อมโทรม หากไม่มีการควบคุมการใช้ประโยชน์● ผลกระทบจากเรืออวน ต่อแนวปะการัง
ชายหาด	<ul style="list-style-type: none">● ชายหาดมีสภาพเปลี่ยนแปลงไป จากการไหลของตะกอนบนภูเขา ทำให้ชายหาดเปลี่ยนจากหาดทราย เป็นหาดกรวดหิน

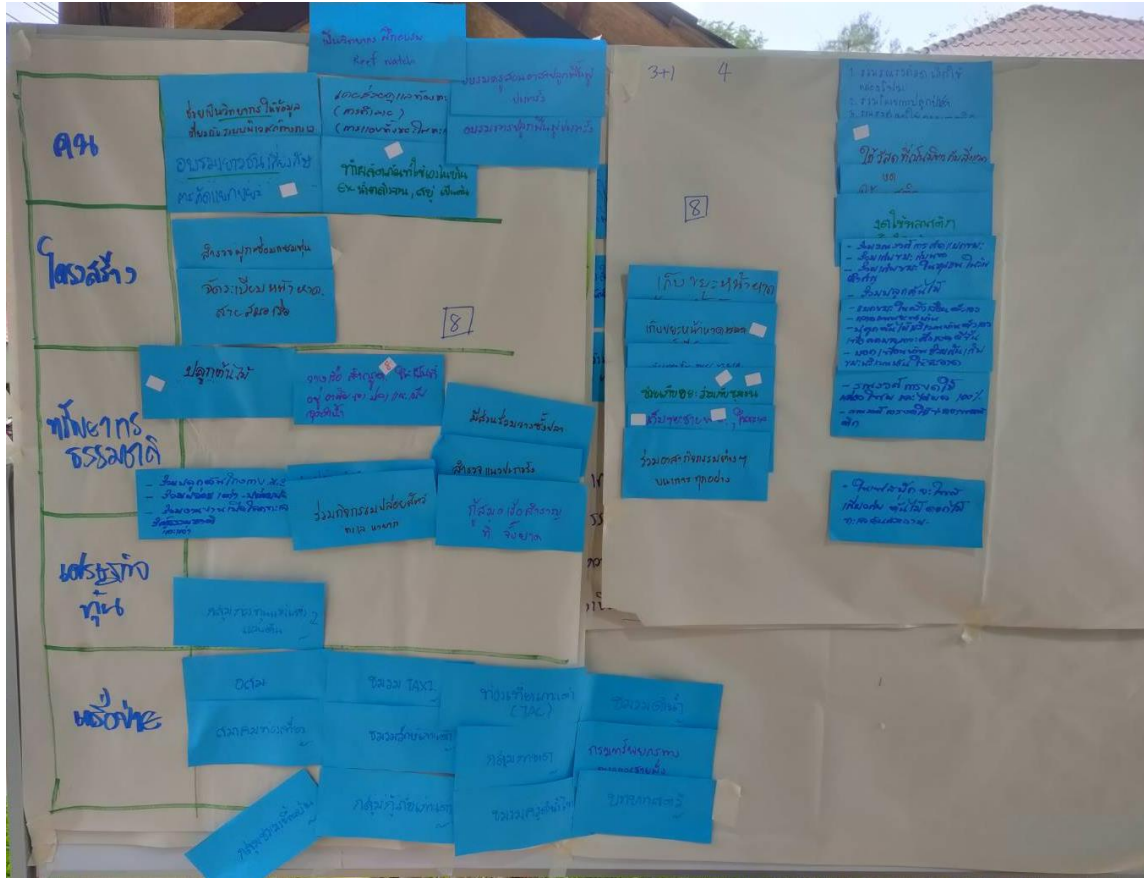
ปัจจัย	สิ่งที่อยากเห็น
คน ชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> ● คนเกะเต๋่า มีความสุข เป็นเกาะแห่งรอยยิ้ม ● ผู้คนมีจิตสำนึกในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ● มีการจัดสวัสดิการ ให้กับคนทุกกลุ่ม
การท่องเที่ยว	<ul style="list-style-type: none"> ● เป็นเกาะแห่งการท่องเที่ยว สถาบันด้านการดำน้ำ อันดับ 1 ของโลก ● เน้นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืน
สิ่งปลูกสร้าง	<ul style="list-style-type: none"> ● มีการปรับปรุงภูมิทัศน์ และ ออกแบบอาคารที่กลมกลืนกับธรรมชาติ ● การออกแบบ จัดระเบียบ จัดโซนนิ่ง การวางผังเมือง ● มีถนน เส้นทางสัญจรสะดวก ● โรงพยาบาลมีมาตรฐานการบริการ / อุปกรณ์ที่ดีมากขึ้น
ขยะ	<ul style="list-style-type: none"> ● มีการจัดการขยะที่เป็นระบบ ● ส่งเสริมการจัดการขยะตั้งแต่ต้นทาง
น้ำจืด	<ul style="list-style-type: none"> ● มีแหล่งน้ำสะอาด ● มีการจัดการทางน้ำ ร่องน้ำ ● การจัดการระบบประปาหมู่บ้าน
ทะเล	<ul style="list-style-type: none"> ● สัตว์น้ำอุดมสมบูรณ์ ● การฟื้นฟูโดยการทำบ้านปลา
ปะการัง	<ul style="list-style-type: none"> ● ปะการังในธรรมชาติมีความสมบูรณ์ ดึงดูดนักท่องเที่ยว ● มีการอนุรักษ์ และ ฟื้นฟูแนวปะการัง ● การวางปะการังเทียม
ประมงพื้นบ้าน	<ul style="list-style-type: none"> ● การวางซั้งปลา และ บ้านปลายั่งยืน ● จัดโซน แบ่งเขตการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ในทะเล ● กลุ่มประมงมีความมั่นคง
ชายหาด	<ul style="list-style-type: none"> ● หาดสวย น้ำทะเลใส นักท่องเที่ยวมีคุณภาพ

จากสิ่งที่ต้องการเห็นจึงปรับให้เป็นวิสัยทัศน์ชุมชนได้ดังนี้

เป็นเกาะแห่งรอยยิ้ม ส่งเสริมกิจกรรม
ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนา
ที่ยั่งยืนในทศวรรษแรก (ป่าไม้ ปะการัง สัตว์น้ำ)
การจัดระเบียบพื้นที่เพื่อความสะอาด
ปลอดภัย และสวัสดิการที่ดี
เป็นแหล่งผลิตนักท่องเที่ยว (กิจกรรมท่องเที่ยว)
ที่มีคุณภาพ และรับผิดชอบต่อ
สิ่งแวดล้อม ส่งเสริมสุขภาพ

“เป็นเกาะแห่งรอยยิ้ม ส่งเสริมกิจกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อความยั่งยืนในการใช้ทรัพยากร (ป่า ไม้ ปะการัง สัตว์น้ำ) การจัดระเบียบพื้นที่ เพื่อความสะอาด ปลอดภัย และ สวัสดิการที่ดี เป็นแหล่งผลิตนัก ดำน้ำ มีกิจกรรมท่องเที่ยว รองรับนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ และรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม”

กิจกรรม ที่ดำเนินการผ่านมา มีอะไรบ้าง และได้ผลเป็นอย่างไร

จากตารางพบว่า

ปัจจัย	กิจกรรม
คน / บุคคล	<ul style="list-style-type: none"> ● การทำผลิตภัณฑ์ใช้เองในครัวเรือน เช่น น้ำยาล้างจาน สบู่ ● การอบรมเยาวชน การคัดแยกขยะ ● การอบรมข้อมูลระบบนิเวศทางทะเล ● อบรมการฟื้นฟู และ สำรวจ ปะการัง ● อาสาสมัครปลูกปะการัง
ทรัพยากรธรรมชาติ	<ul style="list-style-type: none"> ● กิจกรรมการปลูกต้นไม้ ในวันสำคัญ ● วางปะการังเทียม ● วางเรือสัตว์กรูด ● ปลูกปะการัง ● วางซั้งปลา ประมงพื้นบ้าน ● ปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ สัตว์ทะเลหายาก ได้แก่ เต่าทะเล หอยมือเสือ

ปัจจัย	กิจกรรม
	<ul style="list-style-type: none"> ● กิจกรรมเปิดโลกทะเล วันมหาสมุทรโลก งานสิ่งแวดล้อมโลก ● เก็บขยะตามชายหาด เก็บขยะในทะเล เก็บขยะในชุมชน ● กิจกรรมรณรงค์ใช้กล่องโฟม (เกาะปลอดโฟม) ● ส่งเสริมการใช้วัสดุที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
โครงสร้าง	<ul style="list-style-type: none"> ● การสำรวจซ่อมทุนผูกเรือ ● การจัดระเบียบหน้าหาดอ่าวโฉลก การจัดระเบียบสายสมอเรือ
ด้านเศรษฐกิจ การเงิน	<ul style="list-style-type: none"> ● กองทุนหมู่บ้าน ● กองทุนแม่ของแผ่นดิน
ภาคี เครือข่าย	<ul style="list-style-type: none"> ● อสม. ● กลุ่มประมงพื้นบ้าน ● สมาคมท่องเที่ยว ● ชมรมรักษะเกาะเต่า ● คุ้มภัยเกาะเต่า ● ชมรมดำน้ำ ● กลุ่มบทบาทสตรี ● ท่องเที่ยว (TAC) ● กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

กิจกรรมในพื้นที่หมู่ 3 ที่ผ่านมา พบว่า

ด้านคน จะทำกิจกรรมที่ช่วยสร้างจิตสำนึกในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทะเล และสร้างจิตสำนึกในการจัดการขยะ ในชุมชน และ เยาวชน

ด้านทรัพยากรธรรมชาติ จะเป็นการส่งเสริมอนุรักษ์ พื้นฟู พื้นที่สีเขียวในเขตชุมชน ด้านทะเลจะเป็นการอนุรักษ์ พื้นฟูปะการัง ผ่านกิจกรรม การวางปะการังเทียม การปลูกปะการัง การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ และ การวางซั้งปลา เพื่อเป็นการจัดการแบ่งเขตการใช้ประโยชน์ของพื้นที่

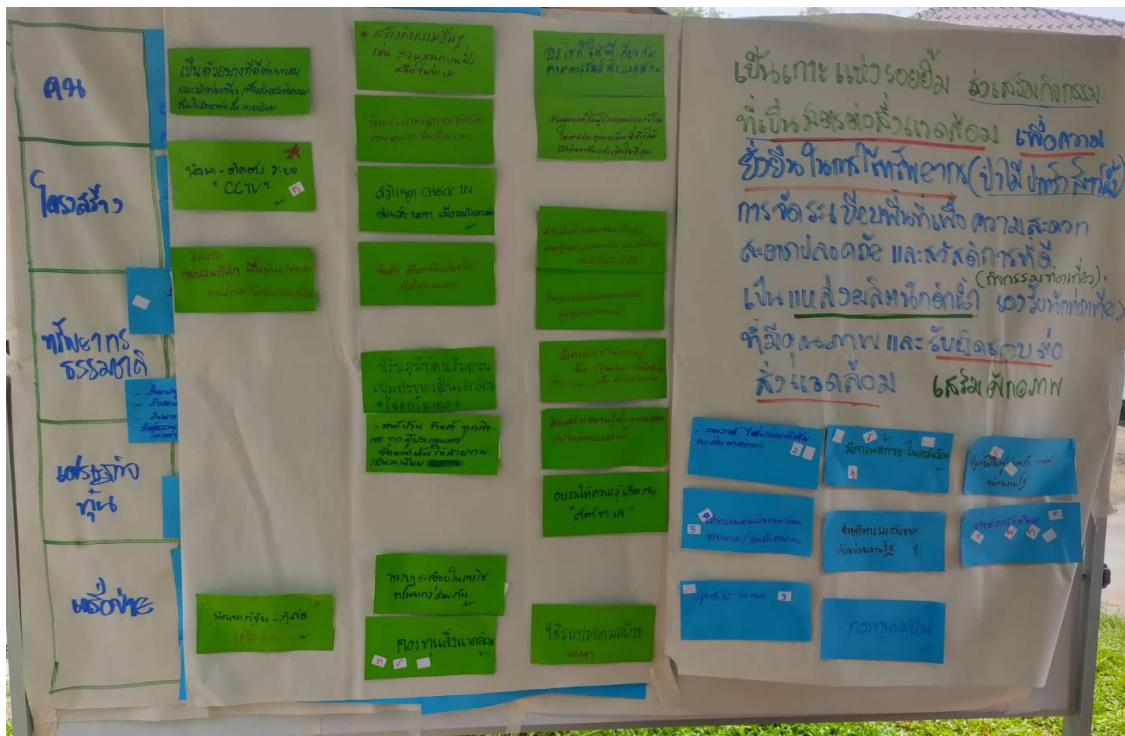
ด้านโครงสร้าง/สิ่งปลูกสร้าง กิจกรรมการทำทุนผูกเรือรอบเกาะ เพื่อการใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว และ การจัดระเบียบชายหาด จัดระเบียบสายสมอเรือหน้าอ่าวโฉลก การประชาสัมพันธ์ขอแนะนำแก่นักท่องเที่ยว

ด้านเศรษฐกิจ ในชุมชนมีกองทุนหมู่บ้าน และ กองทุนแม่ของแผ่นดิน

ภาคี/เครือข่าย ในพื้นที่มีกลุ่ม อาสาสมัคร ในพื้นที่หลายกลุ่ม ได้แก่ อสม. กลุ่มประมงพื้นบ้าน สมาคมท่องเที่ยว ชมรมรักษ์เกาะเต่า ภูภัยเกาะเต่า ชมรมดำน้ำ กลุ่มบทบาทสตรี โดยมีหน่วยงานในการสนับสนุน ได้แก่ เทศบาล ตำบลเกาะเต่า อำเภอ การท่องเที่ยว และ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ที่ช่วยหนุนเสริมกิจกรรมอนุรักษ์ พื้นที่ในพื้นที่

กิจกรรมที่เห็นว่าควรเพิ่มเติมเพื่อไปถึงวิสัยทัศน์ที่ตั้งไว้ จากที่เคยมีอยู่แล้ว

ปัจจัย	กิจกรรม
คน / บุคคล	<ul style="list-style-type: none"> ● การวางกฎระเบียบการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ● การอบรมให้ความรู้สร้างจิตสำนึก เกี่ยวกับระบบนิเวศทางทะเล และ ทรัพยากรธรรมชาติ แก่ชุมชน และ เยาวชน ● กิจกรรมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมส่งเสริมและสร้างจิตสำนึกแก่นักท่องเที่ยว ● อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดำน้ำ แก่ผู้ประกอบการ และไกด์นำเที่ยว (กำหนดมาตรฐานการดำน้ำ ทั้งการดำน้ำลึก และ ผิวน้ำ) ● การช่วยเหลือ กู้ชีพ กู้ภัย ทางทะเล ● กิจกรรมกีฬา การละเล่น พื้นบ้าน เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรม
ทรัพยากรธรรมชาติ	<ul style="list-style-type: none"> ● ซั้งปลา ภูมิปัญญา สู่การสร้าง บ้านปลายั่งยืน
โครงสร้าง	<ul style="list-style-type: none"> ● การปรับปรุงทัศนริมถนน จัดระเบียบ หน้าบ้าน ร้านค้า ให้สวยงาม ● เพิ่มจุดทิ้งขยะ / ถังขยะ ที่เป็นเอกลักษณ์ โฉลกโมเดล ● สร้างจุด Check In ส่งเสริมการท่องเที่ยว ในพื้นที่หมู่ 3
ด้านเศรษฐกิจ กลไกด้านการเงิน	<ul style="list-style-type: none"> ● กองทุนสิ่งแวดล้อม จัดตั้งกองทุนสิ่งแวดล้อม
ภาคี เครือข่าย	<ul style="list-style-type: none"> ● พัฒนา เครือข่าย กู้ชีพ - กู้ภัย

